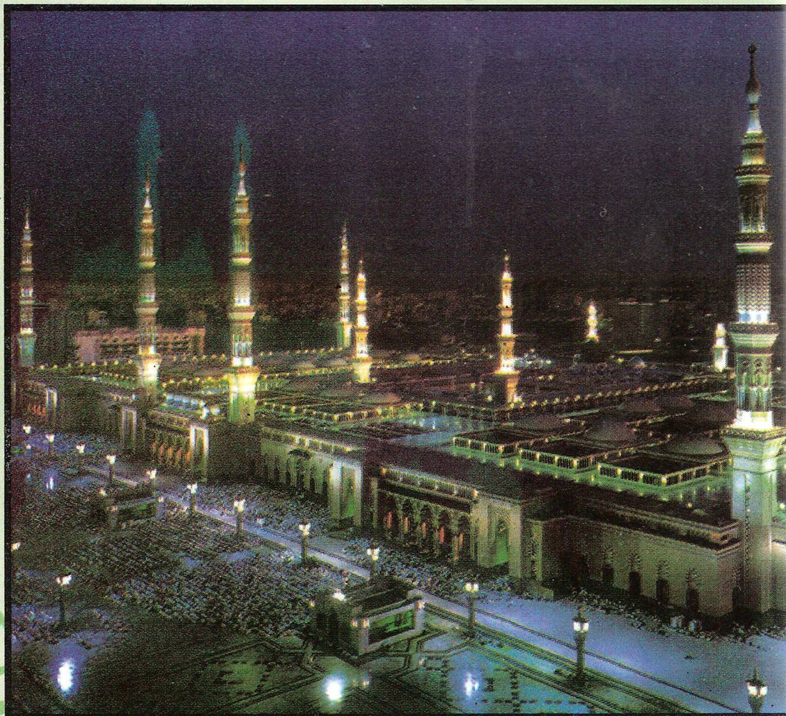
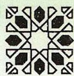


Safet Durguti

AKAID

POSLANSTVO
ISLAM I DRUGE VJERE
KADA I KADER



biblioteka Iman

Safet Durguti

AKAID

POSLANSTVO
ISLAM I DRUGE VJERE
KADA I KADER

Travnik, 2001 godine

IZDAVAČ:
Elči Ibrahim-pašina medresa
Travnik

ZA IZDAVAČA:
Prof. Ahmed Adilović – direktor

AUTOR:
Prof. Safet Durguti

RECENZIJA:
Prof. Nusret Abdibegović – muftija travnički
Prof. Ahmed Adilović

LEKTOR:
Prof. Azra Šečić

TEHNIČKI UREDNIK:
Amir Kalajdžija

DONATOR:
Humanitarna organizacija "Al-Haramain"

ŠTAMPA:
Štamparija "AB Tisak" Travnik

TIRAŽ:
500 kom.

PREDGOVOR IZDAVAČA

Bismillahir-Rahmanir-Rahim

Akaidska znanost je temelj i preduslov ostalim islamskim znanostima, budući da se sve ostale na nju nadograđuju, odnosno budući da pripadnik islama treba prvo ispuniti ono što se od njega traži na planu Akaida, pa tek onda na planu ostalih islamskih disciplina. Npr. da bi neko ispravno obavljao namaz i da bi bilo koristi od toga namaza, preduslov je da vjeruje u temelje islamskog vjerovanja, kao i sve ostalo što se nalazi u Kur'anu i Hadisu. Bez takvoga vjerovanja namaz nije ispravan i čovjek za njega neće dobiti nagradu Uzvišenog, a takav je slučaj i sa svim ostalim islamskim dužnostima.

Tematske cjeline obrađene u ovoj knjizi odabrane su na osnovu Plana i programa Rijaseta IZ-e u BiH za treću godinu svih naših medresa iz predmeta: Akaid. Njome se obrađuju slijedeće tematske cjeline: poslanstvo, pregled vjera, objavljene vjere, i kada i kader. Poslanstvo i kada i kader spadaju u temelje islamskoga vjerovanja, pa je logično što je tim temama posvećeno najviše pažnje. Građa o poslanstvu i poslanicima koja je ovdje izložena jeste proširenje i dopuna onoga što je obrađeno na tu temu u knjizi Akaid – temelji islamskog vjerovanja, s tim što je ovdje akcenat stavljen na najodabranije Allahove poslanike. Što se tiče pregleda vjera, u ovoj knjizi su iznešene osnovne informacije o najistaknutijim i najaktuelnijim religijama u današnjem svijetu, bez opširnog izlaganja. A kada je islam u pitanju, ovdje je o njemu navedeno samo toliko koliko je potrebno da bi se napravila paralela sa drugim religijama i da bi se pojasnilo da je uvijek i jedino islam bio objavljivan.

Sve to izloženo je na jednostavan i lahak način a utemeljeno na ajétima i hadisima – što je i inače odlika prof. Durgutija – tako da je svima zainteresovanim olakšano upoznavanje sa temama izloženim u knjizi. Sve to, kao i neke druge činjenice, dovoljan su razlog da prihvatimo izdavanje i ove knjige, nadajući se da će poslužiti svojoj svrsi, te da će biti od velike koristi svima onima koji žele produbiti svoje znanje iz navedene oblasti. Molimo Uzvišenog Allaha da tako i bude. AMIN.

POSLANSTVO – NUBUWET

Islamsko poimanje poslanstva

Vjerovati u Allahove dž.š. poslanike i vjerovjesnike je četvrti temelj imana. To vjerovanje podrazumijeva uvjerenje u istinitost njihove misije i potvrdu da su oni poslani jedino od Allaha dž.š. Na taj se način iskazuje i prihvata istinitost vjerovjesništva svih koji su spomenuti poimence u Kur'anu i onih koje je kao takve spomenuo Muhammed a.s., kao i drugih vjerovjesnika koji poimence nisu spomenuti.

- Poslanstvo je dar Božiji, i ne može se steći. Allah ga daje kome On hoće od Svojih robova. U Kur'anu se to potvrđuje:

اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ

"...a Allah dobro zna[1] kome će povjeriti poslanstvo Svoje..."[2]

- Poslanik nije nadnaravno biće, kao što to tumače kršćani, - izvori islama ne daju ni najmanje povoda za to.

- Uzvišeni je Svoje poslanike osnažio neoborivim dokazima (mu'džizama) koji govore o istinitosti objava koje su im date. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ

"Mi smo izaslanike Naše s jasnim dokazima slali..."[3]

---

[1] Prijevodi nekih ajeta su uzeti od Besima Korkuta, a neki od Džemaludina Čauševića.

[2] El-En'am; 124.

[3] El-Hadid; 25.

Mu'džiza se može definirati kao: djelo, čin ili akt izva uobičajenih zakonitosti koje u sebi sadrži izazov i nemogućnos izvođenja od strane onoga ko ga negira. Ima i drugih definicija

Svaki poslanik je imao mu'džize u skladu sa vremenom i kome je živio. Tako su mu'džize Musaa a.s. bile u duhu vre mena u kome je živio: kad su harali vješti čarobnjaci. Isa, sii Merjemin je poslan u vrijeme kada je medicina bila na zavid nom nivou. Date su mu'džize iz te oblasti koje su im bile nedo stupne i koje nisu mogle izvoditi.

Muhammed a.s. je poslan u vrijeme kada je govorništvo pjesništvo bilo na vrhuncu, zato mu je Allah objavio časn Kur'an

- Poslanici su posjedovali one vrste mu'džiza koje su odgo varale poimanju ljudi njihovog vremena.

Tko su Božiji poslanici

- Božiji poslanici su ljudi koje je Allah odabrao za poslanike iz Svoje milosti i blagodati da obećavaju nagradu i opominju kaznom i tumače ljudima što im je potrebno od ovosvjetskih i vjerskih poslova. Svi su Božiji poslanici iskreni i samo su istinu govorili u onom što su donijeli; zaštićeni su od griješenja i sačuvani od mijenjanja i zamjenjivanja, jer su ljudi dužni njih slijediti. Največi broj poslanika bio je iz Benu – Israila. Ibni Abbas r.a. je rekao: "Vjerovjesnici su bili iz Benu Israila, osim deseterice: Nuha, Saliha, Huda, Luta, Šuajba, Ibrahima, Ismaila, Ishaka, Ja'kuba i Muhammeda a.s.".

- U Kur'anu je spomenuto 25 poslanika, četvorica od njih su Arapi. Ebu Zerr r.a. prenosi da je Poslanik a.s. rekao: "Od

njih (poslanika i vjerovjesnika) četvorica su Arapi: Hud, Salih, Šuajb i tvoj vjerovjesnik, o Ebu Zerre."[4]

- U Kur'anu su spomenuti neki poslanici pod zajedničkim nazivom El-esbat. To su potomci Jakuba a.s., a bilo ih je dvanaest. Od njih je poimence spomenut samo Jusuf a.s., dok za imena drugih nemamo pouzdane dokaze.

- Postojao je veliki broj poslanika i vjerovjesnika, jer, svakom narodu je Allah poslao poslanika:

"...a nije bilo naroda kome nije došao onaj koji ga je opominjao."[5]

U Kur'anu su spomenuta imena ovih Božijih poslanika i vjerovjesnika: Adem, Nuh, Idris, Salih, Ibrahim, Hud, Lut, Junus, Ismail, Ishak, Ja'kub, Jusuf, Ejub, Šuajb, Musa, Harun, El-Jese', Zul Kifl, Davud, Zekerija, Sulejman, Iljas, Jahja, Isa i Muhammed a.s.

- Kao što vidimo poznat je samo neznatan broj Allahovih poslanika, dok je znatno veći broj onih koji nisu spomenuti, o čemu Kur'an daje jasnu naznaku:

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَٰهُمْ عَلَيْكَ مِن قَبْلُ
وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ۚ

"I poslanicima o kojima smo ti prije kazivali i poslanicima o kojima ti nismo kazivali..."[6] Naša je dužnost da ih ukupno sve vjerujemo, a da ne ističemo naročit broj.

---

[4]Ibni Hibban.

[5]Fatir; 24.

[6]En-Nisa; 164.

Nebij i resul

En-Nebijj je izvedenica od arapske riječi en-nebe', a ona znači isto što i el-haber – vijest. Allah dž.š. kaže: "O čemu te oni pitaju? O vijesti (en-nebe') velikoj."[7]

Nebijj je nazvan tako jer je onaj koji je obavješten i koji obavještava. Allah dž.š. ga obavještava Objavom, a on je i onaj koji obavještava jer mu je Allah to naredio. Allah dž.š. kaže "Obavijesti (nebbi') robove Moje da sam Ja, zaista, Onaj koji prašta i da sam milostiv."[8]

Er-Resul je izvedenica od riječi el-irsal – poslati, izaslati. Ako negdje pošalješ nekoga da uradi neki posao, on je tvoj resul. Allah dž.š. u Kur'anu kaže: "A zatim smo poslali (erselna) Musaa i brata mu Haruna sa znamenjima Našim i dokazom očiglednim."[9]

Poslanici su nazvani imenom resul jer ih Allah dž.š. šalje da ljudima ukazuju na pravi put.

O razlici između resula i nebijja ima više mišljenja. Jedni kažu da je nebijj (vjerovjesnik) dobijao Objavu, ali nije bio obavezan da je saopći. Resul (poslanik) je dobijao Objavu, vjerozakon, i bio je dužan da je saopći. Svaki je resul nebijj, a svaki nebijj nije resul.

Najutemeljenije je mišljenje da je resul poslanik kome je Allah dao Objavu s novim vjerozakonom, a nebijj je vjerovjesnik koji afirmira zakon objavljen ranijem poslaniku.

---

[7] En-Nebe'; 1,2.

[8] El-Hidžr; 49.

[9] El-Mu'minun; 45.

Cilj slanja poslanika

Kroz Kur'an i sunnet imamo jasnu predstavu o najznačajnijim zadacima koje su imali poslanici, a.s., od Allaha dž.š. Neke od njih ćemo nabrojati i dati njihovo tumačenje:

1) Jasno kazivanje i priopćenje Objave

Poslanici su Allahovi izaslanici i vjesnici Vjere Božije među ljudima, nosioci Njegove Objave, najbolji i najvjerniji misionari Istine na Zemlji. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ
مِن رَّبِّكَ ۖ وَإِن لَّمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ يَعْصِمُكَ

"O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga, – ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu – a Allah će te od ljudi štititi. Allah zaista neće ukazati na pravi put narodu koji neće da vjeruje."[10]

Dostavljanje poslanice Božije, znači vjerno prenošenje teksta Njegove Objave bez oduzimanja ili dodavanja.

El-Belag ima i smisao objašnjenja onoga što je Allah objavio, jer su poslanici potpuno shvatili Objavu i u mogućnosti su da bolje od drugih ljudi proniknu u tajne onoga što im je objavljeno. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ
وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٤﴾

"...a tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili."[11]

---

[10]El-Maide; 67.

[11]En-Nahl; 44.

Poslaničko objašnjenje Božije Objave daje se riječima (kavlen), za što imamo mnogo primjera iz prakse Muhammeda a.s., kao npr;

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَلَمْ يَلْبِسُوٓا۟ إِيمَـٰنَهُم بِظُلْمٍ أُو۟لَـٰٓئِكَ لَهُمُ ٱلْأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾

"Biće sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju; oni će biti na pravom putu."[12]

Muhammed a.s. objasnio je da se izrazom zulm misli na širk, a ne na nasilje. Također je Poslanik a.s. pojasnio ajete o namazu, zekatu, hadždžu itd.

Objašnjenje se može dati i radnjom (bi-l-fi'l), čime su poslanici praktično tumačili tekst Objave.

2) Poziv Allahu dž.š.

Poslanička obaveza ne završava se samo na priopćenju Objave i njezinom objašnjenju, nego oni imaju zadaću i da pozivaju ljude u Božiju vjeru, te da taj njihov poziv bude usklađen s društvenim prilikama i inteligencijom naroda kome su poslani. Svi su Allahovi poslanici ljudima ukazivali da su oni Njegovi robovi i stvorenja, da je Allah jedini Bog, te da ih je On poslao sa zadaćom da pouče ljude vjerovanju i da ih pozovu u Božiju vjeru. Također su isticali da je pokornost poslaniku Božijem i slijeđenje njega, zapravo, pokornost Onome koji ga je poslao. Svaki je poslanik svoj narod pozivao i govorio mu: "Zato se bojte Allaha i budite poslušni meni!"[13] Ovo je govorio Nuh a.s., Salih a.s., Šuajb i svi drugi poslanici.

Na putu poziva Allahovoj vjeri – islamu, svi su poslanici a.s., ulagali ogroman trud i trpjeli nečuvena poniženja.

---

[12]El-En'am; 82.

[13]Eš-Šuara; 108.

Primjer poslaničkog poziva, njegovog odnosa prema ljudima i uzvratne reakcije pozvanih svjedoči hadis u kojem Poslanik a.s. kaže: "Vidio sam u snu Džibrila kod svoje glave, a Mikaila kod svojih nogu, pa jedan od njih reče svome drugu: 'Navedi mu primjer!' Melek mi reče: 'Slušaj sluhom svojih ušiju i pamti poimanjem svog srca! Primjer je tebe i tvog ummeta kao primjer vladara koji je napravio dvorac, a onda u njemu opremio odaju, pa u odaju postavio sofru, a potom poslao izaslanika da pozove ljude na njegovu gozbu. Jedni će se odazvati izaslaniku, a drugi neće. Allah je taj vladar, dvorac je islam, odaja je Džennet a ti si, Muhammede, onaj izaslanik. Ko ti se odazove ušao je u islam, a ko uđe u islam ušao je u Džennet, a ko uđe u Džennet uživat će u onome što je u njemu."[14]

3) Donosioci radosnih vijesti i opomene

Sastavnice poziva svih poslanika, a.s., bile su radosne vijesti i opomena. Značaj ovog obilježja njihovog poziva Kur'an je istaknuo u više ajeta:

وَمَا نُرْسِلُ ٱلْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ

"Mi šaljemo poslanike samo zato da donose radosne vijesti i da opominju..."[15]

Ebu Musa r.a. prenosi da je Poslanik a.s. rekao: "Moj primjer i onoga s čime me je Allah poslao jeste kao primjer čovjeka koji je došao jednoj skupini ljudi i rekao im: 'Narode, vidio sam svojim očima jednu vojsku, ja vas iskreno upozoravam, pa ko može neka se spašava!' Neki su ga od tih ljudi poslušali, lagahno i neprimjetno su se sklonili i tako se spasili. Oni koji mu nisu povjerovali i koji su dočekali dan bili su opkoljeni od vojske koja ih je ubijala i zarobljavala. Eto, to je primjer

---

[14]Buharija i Tirmizija.

[15]El-Kehf; 56.

onih koji mi se pokore i budu slijedili ono što mi je objavljeno i primjer onih koji mi se suprostavljaju i niječu Istinu, s kojom sam došao."[16]

Radosne poslaničke vijesti odnose se i na ovaj i na budući svijet. Na ovom svijetu vjernici će proživjeti lijep život:

مَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٩٧﴾

"Onome koji čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i, doista, ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili."[17] dok će oni koji se okrenu od Opomene imati tegoban život i sljepoću na budućem svijetu:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِى فَإِنَّ لَهُۥ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُۥ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ أَعْمَىٰ ﴿١٢٤﴾

"A onaj koji okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepa oživjeti."[18]

4) Uspostavljanje reda, mira i harmonije među ljudima

Allah Svojom Objavom oživljuje ljudska srca, osvjetljava im život i prosvjetljuje umove.

Izvođenje iz tmina na svjetlo jeste poduka božanskoj nauci, oslobađanje okova zabluda svih vrsta, spoznaja Boga, Njegovih svojstava, spoznaja meleka, upoznavanje cjelovitosti Objave i objavljenih knjiga, saznavanje o korisnom i štetnom, o putu na kome se postiže Božija ljubav i zadovoljstvo, upozna-

---

[16]Buharija, Muslim i Bejheki.

[17]En-Nahl; 97.

[18]Ta-ha; 124.

vanje načina obožavanja Boga i ispovijedanje Njegovog gospodarstva (rububijjet) jeste zadaća određena poslanicima kojom uspostavljaju pravedan poredak, red, mir i krepost među ljudima: "Gospodaru naš, pošalji im poslanika, jednog od njih, koji će im ajete Tvoje kazivati i Knjizi ih i mudrosti učiti i očistiti ih, jer Ti si, uistinu, silan i mudar!"[19]

5) Upućivanje na pravi put

Svi su ljudi bili u jednoj vjeri, vjerovali su i ispovijedali vjeru samo u Allaha, a onda su se počeli dijeliti i razilaziti, nakon čega je uslijedilo slanje poslanika... Svaki poslanik pozivao je svoj narod na pravi put, objašnjavajući im Božije poruke i upućujući ih Njemu. U ovom zadatku svi su poslanici, a.s., bili jedinstveni. Oni su, isto tako, djelovali na ispravljanju devijacija svih vrsta kod svojih suvremenika.

Ibrahim a.s., negirao je ispravnost obožavanja idola; Hud a.s., ukazivao je na pogrešnost prakse svog naroda; Salih a.s., upozoravao je na štetnost širenja nereda na Zemlji i pogubnost slijeđenja pokvarenjaka; Lut a.s., borio se protiv strahovite iskvarenosti svog naroda; Šuajb a.s., prijetio je Božijom kaznom zbog varanja u mjerenju i vaganju... Svi ovi postupci kod ljudi ukazivali su na napuštanje pravog puta, što su Allahovi poslanici oštro osuđivali i pozivali ih na povratak pravoj vjeri i Allahovom putu. U tom svom radu imali su ogromne poteškoće, koje su samo oni mogli izdržati, uz pomoć Božiju.

6) Poslanstvo kao jasan dokaz

Niko neće imati opravdanje pred Bogom ako bude krivo vjerovao ili se suprostavljao poslanicima, jer je Allah dž.š. sa slanjem poslanika, a.s., ustanovio dokaz protiv ljudi:

---

[19]El-Bekare; 129.

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ
لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

"(Mi objavljujemo tebi) o poslanicima koji su radosne vjesti i opomene donosili, da ljudi poslije poslanika ne bi nikakva opravdanja pred Allahom imali. A Allah je silan i mudar."[20]

Da ljudima nisu slati poslanici, pravdali bi se na Sudnjem danu da nisu znali:

"A da smo ih kakvom kaznom prije njega uništili, sigurno bi rekli: 'Gospodaru naš, zašto nam nisi poslanika poslao, pa bismo riječi Tvoje slijedili prije nego što smo poniženi i osramoćeni postali."[21]

Međutim, na Sudnjem danu Allah će imati dokaz protiv ljudi. Svoje poslanike će imati kao svjedoke: "A šta će, tek, biti kada dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe (Muhammede) dovedemo kao svjedoka protiv ovih? Tog dana bi jedva dočekali oni koji nisu vjerovali i koji su se protiv Poslanika dizali da je nad njima zemlja poravnana; a od Allaha neće moći nijednu riječ sakriti."[22]

7) Poslanstvo kao orijentir narodu

Oni koji su prihvatili poslanike i slijedili ih sačinjavali su zajednicu sljedbenika (džemat i ummet). Oni su bili potrebni vođenju od strane poslanika a.s. i priznavali su ih kao svoje neprikosnovene imame. Oni su u njihovom životu predstavljali sudbinski važnu ulogu, i obraćali su im se u svim situacijama:

---

[20]En-Nisa; 165.

[21]Ta-ha; 134.

[22]En-Nisa; 41,42.

فَٱحْكُم بَيْنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ

"...i ti im sudi prema onome što Allah objavljuje..."[23]

"O Davude, Mi smo te namjesnikom na Zemlji učinili, zato sudi ljudima po pravdi..."[24]

Poslanici su bili sudije ljudima, vođe u miru i ratu, rješavali njihove sporove, uspostavljali božanski poredak na Zemlji i sve drugo radili prema Zakonu Božijem, pokoravajući se samo Njemu.

---

[23]El-Maide; 48 .

[24]Sad;26.

Cilj i metod kur'anskog kazivanja

Kur'anska kazivanja su vrlo često bez naznake u kojem se vremenu nešto događa, u kojoj sredini, a ne određuje kojem se narodu događa to što se iznosi. Ne spominju se ni imena koja su nosioci kazivanja, iz razloga što se ovakva kazivanja mogu odnositi na sva vremena i sve prilike i narode. Sve ovo ukazuje na univerzalnost kur'anskog kazivanja. Navodimo neke od ciljeva:

1. Kazivanje o povijesnim događajima, posebno uzrocima i posljedicama događanja da bi ljudi o tome razmislili. Svaki uzrok ima posljedicu. Posljedice koje su dovele do uništenja cijelih naroda uništit će sve ostale narode u bilo kojem vremenu ili mjestu ako se pojave uzroci koji su proizveli date posljedice. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

فَٱقْصُصِ ٱلْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴿١٧٦﴾

"...kazuj događaje da bi oni razmislili."[25]

2. Uzimanje povijesnih pouka. Važno je ne ponavljati povijesne greške ili propuste, kao ni povijesne slabosti radi kojih narodi propadaju, bivaju ubijeni ili uništeni, zbog kojih su mnogi narodi iščezli sa lica Zemlje a bili su i jači i moćniji od mnogih današnjih. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي ٱلْأَلْبَٰبِ

"U kazivanjima o njima je pouka za one koji su razumom obdareni..."[26]

---

[25] El-A'raf; 176.

3. Kazivanja objašnjavaju put. Istine o jednom Gospodaru ljudi, o čovjeku i njegovoj ulozi na Zemlji, kao i povratku svom Izvoru i Stvoritelju. Posebno je važno naglasiti propise pravnog i moralnog reda na Zemlji.

4. Kazivanja o poslanicima s ciljem učvršćivanja srca Muhammeda a.s. i vjernika na putu Istine:

وَكُلًّا نَّقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنۢبَآءِ ٱلرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِۦ فُؤَادَكَ ۚ
وَجَآءَكَ فِى هَٰذِهِ ٱلْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٠﴾

"A sve ove vijesti koje ti o pojedinim događajima o poslanicima kazujemo zato su da njima srce tvoje učvrstimo. I u ovima došla ti je prava istina, i pouka, i vjernicima opomena."[27]

5. Kroz kazivanje Kur'ana, posebno o poslanicima i narodima kojima su poslani, vidimo da su svi poslanici pozivali jednoj (istoj) vjeri. Također je uočljivo da su oblici nijekanja vjere isti (kufr i širk), da su vjere iskrivljavane ljudskim intervencijama i da je došla posljednja Objava koja je ostala sačuvana kao svjedočanstvo objava. Vjernički Ummet je jedan kroz sva vremena i ima jednog Gospodara kojem treba robovati, čineći Mu ibadet:

وَإِنَّ هَٰذِهِۦٓ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَأَنَا۠ رَبُّكُمْ فَٱتَّقُونِ ﴿٥٢﴾

"Ova vaša vjera – jedina je prava vjera, a Ja sam Gospodar vaš, pa Me se pričuvajte!"[28]

---

[26] Jusuf; 111.

[27] Hud; 120.

[28] El-Mu'minun; 52.

6. Kazivanja Kur'ana pokazuju kroz svo vrijeme, od prvog čovjeka do sada, da je ljudski rod zavođen od šejtana i da zaveden čovjek pravi razne vrste pogrešaka, što vodi različitim oblicima nereda na Zemlji. Vrlo slikovito pokazuje se ljudska slabost i snaga, moć i nemoć, snalaženje i posrtanje, nadvladavanje iskušenja ali i šejtansko zavođenje i posrtanje u iskušenjima.

7. Kazivanja pokazuju zakonitost razvoja društva i društvenih odnosa, nastanak i pad različitih oblika zajednica ako te zajednice imaju zadovoljavajući nivo zakonskog i moralnog reda u svojoj organizaciji. Posebno se naglašava pomoć ljudima kada im je najteže, pa se pomoć ponekad pojavljuje kao čudo.

8. Kazivanja kazuju istinu o Objavi onakva kakva je, kada i koliko je ljudskom intervencijom izmijenjena. Kazivanja prethodnim narodima ukazuju, vrlo argumentirano, na zablude i pogreške u koje su upali mijenjajući smisao osnovnih poruka. Ova kazivanja najviše se odnose na sljedbenike knjiga prijašnjih objava, za koje se vrlo određeno u Kur'anu kaže da su mijenjali riječi, značenja i smisao objava, ili ih iz bilo kog razloga nisu uspjeli sačuvati onako kako su objavljivane.

Adem a.s.

Adem, a.s., prvi čovjek i vjerovjesnik

Prvi od Allaha stvoreni čovjek i prvi vjerovjesnik koji je primio prvu Objavu (suhufe) bio je Adem a.s. Da je Adem a.s. prvi stvoreni čovjek svjedoči slijedeći ajet:

وَلَقَدْ خَلَقْنَٰكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَٰكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ ٱسْجُدُوا۟
لِءَادَمَ فَسَجَدُوٓا۟ إِلَّآ إِبْلِيسَ لَمْ يَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ ﴿١١﴾

"Mi smo Adema stvorili i onda mu oblik dali, a poslije melekima rekli: 'Učinite mu sedždu!' i oni je učiniše, a Iblis nije; on nije htio da se pokloni."[29]

Ebu Musa r.a. prenosi da je Poslanik a.s. rekao: "Allah dž.š. je stvorio Adema od pregršti zemlje koju je uzeo od svih vrsta zemlje. Zato su Ademovi potomci, kao i zemlja: ima ih bijelih, crvenih, crnih i boja između tih. Ima ih i veselih i tužnih naravi, dobrih i zlih i između toga."[30]

Od Adema a.s. kao prvog čovjeka, prvog vjerovjesnika, prvog primaoca suhufa i njegove žene Have, razvio se kasnije cijeli ljudski rod:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ
بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾

[29] El-A'raf; 11.

[30] Ebu Davud i Tirmizi.

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao."[31]

Allah je prvog čovjeka stvorio od gline, blata, dakle od zemlje. Prvi čovjek nema ni oca ni majke, a nije se razvijao iz životinjske vrste kako tvrdi teorija evolucije, već ga direktno Allah stvara po zapovjedi: "Budi!".

Adem, a.s. i njegovo stvaranje

Uzvišeni nas obavještava da se On obratio melekima riječima: وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

"A kada Gospodar tvoj reče melekima: 'Ja ću na Zemlji namjesnika postaviti'!."[32] On je o tome obavijestio meleke da bi istakao važnost stvaranja Adema i njegovog potomstva, kao što se obično važna stvar zna najaviti prije nego se ona dogodi. Meleki su, da bi saznali i otkrili mudrost toga, a ne da bi se suprostavili ili umanjivali vrijednost ljudskom rodu ili iz zavisti, upitali: قَالُوٓا۟ أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ

"Zar ćeš postaviti onoga ko će na njoj nered činiti i krv prolijevati?"[33] Stav Katade je da su meleki znali da će tako biti, jer su to vidjeli od džina koji su na Zemlji bili prije Adema a.s.

Abdullah ibn Omer r.a. je rekao: "Džini su bili prije Adema na dvije hiljade godina, pa su prolijevali krv. Zato je Allah protiv njih poslao vojsku meleka, koji su ih protjerali na morska ostrva."

---

[31] En-Nisa; 1.

[32] El-Bekare; 30.

[33] El-Bekare; 30.

Allah dž.š. im odgovori:

قَالَ إِنِّيٓ أَعۡلَمُ مَا لَا تَعۡلَمُونَ

"On im reče: 'Ja znam ono što vi ne znate!"[34] - Ja po pitanju njihovog stvaranja znam razlog, koji vi ne znate. Među njima će biti poslanika, vjerovjesnika, iskrenih, šehida i dobrih ljudi.

Zatim im iznosi Ademovu prednost nad njima u pogledu znanja, pa kaže: وَعَلَّمَ ءَادَمَ ٱلۡأَسۡمَآءَ كُلَّهَا

"I pouči On Adema imenima svih stvari."[35] Ibn Abbas kaže da su to imena pomoću kojih ljudi raspoznaju: ljude, životinje, Zemlju, doline, mora, brda, deve, magarce, narode i dr.

Allah dž.š. u nastavku kaže:

ثُمَّ عَرَضَهُمۡ عَلَى ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنۢبِـُٔونِي بِأَسۡمَآءِ هَٰٓؤُلَآءِ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ

"...a onda ih predoči melekima i reče: 'Kažite mi njihova imena, ako istinu govorite'!"[36] Hasan El-Basri kaže: "Kada je Allah htio da stvori Adema, meleki su rekli: 'Naš Gospodar neće stvoriti ni jedno drugo stvorenje, a da od njega nećemo biti znaniji', pa su zbog toga stavljeni na kušnju. To su riječi Uzvišenog: ako istinu govorite!"

قَالُواْ سُبۡحَٰنَكَ لَا عِلۡمَ لَنَآ إِلَّا مَا عَلَّمۡتَنَآۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡعَلِيمُ ٱلۡحَكِيمُ

" 'Hvaljen nek si!', rekoše oni, 'mi znamo samo ono čemu si nas Ti poučio; Ti si Sveznajući i Mudri."[37]

---

[34] El-Bekare; 30.

[35] El-Bekare; 31.

[36] El-Bekare; 31.

[37] El-Bekare; 32.

Pomenuti ajet znači: Ti si visoko iznad toga da bi iko znao bilo šta od Tvoga znanja, a da ga Ti nisi poučio.

قَالَ يَٰٓـَٔادَمُ أَنۢبِئۡهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡۖ فَلَمَّآ أَنۢبَأَهُم بِأَسۡمَآئِهِمۡ قَالَ
أَلَمۡ أَقُل لَّكُمۡ إِنِّيٓ أَعۡلَمُ غَيۡبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ وَأَعۡلَمُ مَا
تُبۡدُونَ وَمَا كُنتُمۡ تَكۡتُمُونَ ﴿٣٣﴾ وَإِذۡ قُلۡنَا لِلۡمَلَٰٓئِكَةِ ٱسۡجُدُواْ
لِأٓدَمَ فَسَجَدُوٓاْ إِلَّآ إِبۡلِيسَ أَبَىٰ وَٱسۡتَكۡبَرَ وَكَانَ مِنَ ٱلۡكَٰفِرِينَ

" 'O Ademe', reče On, 'kaži im ti nazive njihove!' I kad im on kaza njihove nazive, Allah reče: 'Zar vam nisam rekao da samo Ja znam tajne nebesa i Zemlje, i da samo Ja znam ono što javno činite i ono što krijete'!. A kad rekosmo melekima: 'Učinite sedždu Ademu!' – oni je učiniše, ali Iblis ne htjede, on se uzoholi i postade nevjernik."[38] Hasan El Basri kaže: "Ovdje se Iblis poslužio analogijom i on je prvi koji je to učinio." Muhammed ibn Sirin kaže: "Prvi koji se poslužio analogijom je Iblis. Sunce i Mjesec su se počeli obožavati samo tim."

To znači da je Iblis uporedivši sebe i Adema, zaključio da je on vrijedniji od Adema pa je odbio da mu učini sedždu, iako mu je to zajedno sa melekima bilo naređeno. Ukoliko se analogija kosi sa tekstovima (Kur'ana i Sunneta), ona je pogrešna i kao takva se ne može prihvatiti. U navedenom slučaju analogija nije bila valjana, jer je zemlja bolja i korisnija od vatre. Zemlja je mirna, dobroćudna, naklona i blagorodna, a vatra nepostojana, hirovita, nepredvidljiva i sklona da pred sobom sve uništava.

Pored toga, Allah dž.š. je počastio Adema time što ga je Svojom rukom stvorio i što je u njega udahnuo od Svoga duha. Zato je melekima i naredio da mu učine sedždu.

---

[38]El–Bekare; 33,34.

U vezi Iblisa Hasan El-Basri kaže: "Iblis nikada ni jednog trenutka nije bio melek."

Šehr ibn Hušib kaže: "Bio je jedan od džina, pa je Allah kada su napravili nered na Zemlji, protiv njih poslao vojsku meleka, pa su ih pobili i protjerali na morska ostrva. Iblis je bio među zarobljenima, pa su ga meleki sa sobom poveli na nebo, gdje je boravio neko vrijeme. Kada je melekima naređeno da učine sedždu, on je odbio da je učini."

Nakon njegovog odbijanja Allahove naredbe, Allah dž.š. ga je prokleo i protjerao iz Dženneta, nakon čega je Iblis zatražio dozvolu da do Sudnjega dana presreće ljude na putevima.

" 'O Iblisu', rekao je On, 'šta te je navelo da ne učiniš sedždu onome koga sam Ja svojom rukom stvorio? Jesi li se uzoholio ili misliš da si uzvišen?' 'Ja sam bolji od njega', rekao je on, 'mene si stvorio od vatre, a njega od ilovače.' 'E izlazi onda iz Dženneta!', reče On, 'proklet da si!' Moje prokletstvo će te do Sudnjega dana pratiti!' 'Gospodaru moj', reče on, 'daj mi vremena do dana kada će oni oživljeni biti!' 'Dajem ti', reče On, 'do dana već određenog'."[39]

Ebu Hurejre r.a. prenosi da je Poslanik a.s. rekao: "Prema ženama lijepo postupajte. Žena je stvorena od rebra, a rebro je najpovijenije pri vrhu. Ako pokušaš da ga ispraviš slomit ćeš ga, a ako ga ostaviš, ostat će krivo. Zato lijepo prema ženama postupajte."[40]

Što se tiče Have, nju je Allah dž.š. stvorio od Ademovog rebra: "...a od njega je i drugu njegovu stvorio."[41]

Prenosi se da su Ibn Abbas, Ibn Mes'ud i drugi ashabi između ostalog rekli: "Iblis je protjeran iz Dženneta, a Adem se nastanio u njemu. Ademu je dodijalo da sam luta po Džennetu

---

[39]Sad; 75-81.

[40]Buharija i Muslim.

[41] En-Nisa; 1..

bez žene uz koju bi se smirio. Tako je jednom zaspao, i kada se probudio ugledao je pored svoje glave ženu kako sjedi. Allah ju je stvorio od Ademovog rebra. 'Ko si ti?', upitao ju je. 'Žena', odgovorila je. 'A zašto si stvorena?', upitao je ponovo. Ona odgovori: 'Da bi se uz mene smirio.' Meleki su ga želeći da provjere njegovo znanje, upitali: 'Ademe, kako je njeno ime?', On je odgovorio 'Hava'. 'A zašto joj je ime Hava?, upitali su. 'Zato što je stvorena od nečega živog', odgovorio je."

Adem, a.s. i boravak u Džennetu

Allah dž.š. je naredio Ademu da se nastani u Džennetu sa svojom ženom riječima:

وَقُلْنَا يَٰٓـَٔادَمُ ٱسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ ٱلْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا

حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَٰذِهِ ٱلشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٣٥﴾

"I Mi rekosmo: 'O Ademe, nastanite se ti i tvoja žena u Džennetu, i jedite u njemu koliko god želite i odakle god hoćete ali se ovom drvetu ne približujte, pa da sami sebi nepravdu nanesete'!"[42]

Kada se radi o Džennetu u kome se Adem nastanio, kod mufessira dolazi do razilaženja, da li je on bio na nebu ili na Zemlji. O tome postoje brojna mišljenja, pa ćemo navesti neka od njih:

a) Najjače je mišljenje, a to je i mišljenje većine učenjaka, da je to bio vječni Džennet, što se da razumjeti iz više ajeta i hadisa kao što su riječi Uzvišenog: "I Mi rekosmo: 'O Ademe, nastanite se ti i tvoja žena u Džennetu'..."[43] Lam i

[42] El-Bekare; 35.

[43] El-Bekare; 35.

elif (određeni član u riječi el-Džennete) podrazumijevaju da to nije bilo koji Džennet, nego onaj koji je već poznat.

b) Huzejfe r.a. prenosi da je Poslanik a.s. rekao: "Allah će sakupiti sav svijet, pa će vjernici kad im se približi Džennet, otići do Adema i reći: 'Oče,...zamoli da nam se otvore džennetska vrata!' A on će reći: 'A šta vas je drugo istjeralo iz Dženneta do grijeh vašeg oca'?..."[44]

c) Da je to bio Džennet iskušenja kojeg je Allah dž.š. njima dvoma pripremio, a ne vječni Džennet koji se dobija kao nagrada.

d) Da je to bio Džennet na Zemlji.

e) Da je to bio Džennet na nebu, ali ne vječni Džennet.

f) Suzdržanost.

Allah dž.š. dalje u Kur'anu kaže: "I šejtan ih navede da zbog drveta posrnu i izvede ih iz onoga u čemu su bili..."[45] Izvede ih iz blagostanja, uživanja i zadovoljstava i ostavi na ovom svijetu gdje će se mučiti, patiti i žalostiti. Iblis je to učinio tako što im je došaptavao i u njihovim srcima uljepšao svoja lažna obećanja. U tom smislu Uzvišeni kaže: "I šejtan im poče došaptavati, da bi im otkrio stidna mjesta njihova, koja su im skrivena bila, i reče: 'Gospodar vaš vam zabranjuje ovo drvo samo zato da ne biste meleki postali, ili da ne biste besmrtni bili'."[46]

---

[44] Muslim.

[45] El-Bekare; 36.

[46] El-A'raf; 20.

Uzvišeni dalje kaže: "I na prevaru ih zavede. A kad oni ono drvo okusiše, stidna mjesta njihova im se ukazaše i oni po sebi džennetsko lišće stavljati počeše. 'Zar vam to drvo nisam zabranio'?!, zovnu ih Gospodar njihov, 'i rekao vam: Šejtan vam je, zbilja, otvoreni neprijatelj.' 'Gospodaru naš', - rekoše oni – 'sami smo sebi nepravdu učinili, i ako nam Ti ne oprostiš i ne smiluješ se, sigurno ćemo biti izgubljeni'."[47]

" 'Izlazite', - reče On – 'jedni drugima ćete neprijatelji biti!. Na Zemlji ćete boraviti i do smrti ostati'."[48] Ove riječi su upućene Ademu, Havi i Iblisu, a po nekima i zmiji.

Ebu Hurejre r.a. prenosi da je Poslanik a.s. rekao: "Najbolji dan u kome sunce izlazi je petak: toga dana je Adem stvoren, toga dana je uveden u Džennet i toga dana je istjeran iz njega."[49]

Ibn Abbas r.a. je u vezi s riječima: "I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga, pa mu On oprosti."[50] kazao da je Adem a.s. rekao svome Gospodaru: " 'Gospodaru moj, zar me nisi Ti stvorio Svojom rukom?' 'Jesam', odgovorio je. Onda je upitao: 'Zar nisi udahnuo od mene od svoga duha?' 'Jesam', odgovorio je. 'Zar mi, kad sam kihnuo nisi rekao: -Allah ti se smilovao! – Zar nije Tvoja milost iznad Tvoje srdžbe?' 'Jeste', rekao je. 'Hoćeš li me onda ponovo vratiti u Džennet ako se pokajem?' 'Hoću', odgovorio mu je Allah."[51]

---

[47] El-A'raf; 22,23.

[48] El-A'raf; 24.

[49] Muslim, Ahmed i drugi.

[50] El-Bekare; 37.

[51] El-Hakim.

Nuh a.s.

Pojava idolopoklonstva

Hafiz Ebu Hatim ibn Hibban navodi u svom Sahihu da je između Adema a.s. i Nuha a.s bilo deset generacija: Prenosi se od Ebu Umame, da je jedan čovjek upitao: "Božiji Poslaniče, da li je Adem bio poslanik?' On mu je odgovorio: 'Da, Allah je s njim govorio.' On je opet upitao: 'Koliko je bilo između njega i Nuha?' Poslanik a.s. je odgovorio: 'Deset generacija'."

Ibni Abbas navodi: "Između Adema i Nuha je bilo deset generacija i svi su bili muslimani."[52]

Treba imati na umu da su generacije prije Nuha a.s. živjele veoma dugo, što znači da postoji mogućnost da je između Adema i Nuha proteklo hiljade godina.

Zatim su se, nakon tih čestitih generacija, desile neke stvari koje su ljude tog vremena navele na obožavanje kipova i taguta.

Povod za obožavanje kipova se navodi u jednoj predaji Buharije. U njoj Ibn Džurejdž kaže da je čuo od Ataa, da je, tumačeći riječi Uzvišenog: "I govore: 'Nemojte nipošto svoje bogove napuštati! Nipošto ne ostavljajte ni Vedda, ni Suva'a, ni Jegusa, ni Je'uka, a ni Nesra'!", Ibn Abbas rekao: "Ovo su imena dobrih ljudi Nuhovog naroda. Kada su pomrli, šejtan je došaptavao njihovim potomcima da podignu kipove na mjestima gdje su oni odsjedali i da ih nazovu njihovim imenima. Ovi su to i uradili, ali ih još nisu obožavali. Međutim, kada je ta generacija pomrla i nestalo znanje, te kipove su počeli obo-

---

[52] Buharija.

žavati. Kipovi koji su podignuti u doba Nuhovog naroda, poslije su obožavani i kod Arapa."

Ibn Ebi Hatim navodi predaju da je Ebu Džafer el-Bakir za Vedda rekao: "On je bio dobar čovjek (musliman), i u svom narodu omiljen. Kada je umro, okupili su se oko njegovog kabura u Babilonu i žalili za njim. Kada je Iblis vidio koliko žale za njim, pretvorio se u ljudski lik i rekao im: 'Vidim koliko žalite za ovim čovjekom. Hoćete li da vam ga naslikam i da se slika postavi tu gdje se sastajete, pa da ga se tako prisjećate?' Odgovorili su da hoće, pa im ga je naslikao. Tu sliku su stavili na mjesto gdje su se okupljali i počeli ga spominjati.

Kada je Iblis vidio da ga spominju, rekao im je: 'Hoćete li da u kući svakog od vas napravim njegov kip, pa da ga se i tako sjećate?' Rekli su: 'Hoćemo.' Tako je za svaku kuću napravio njegov kip, pa su ga se i tako počeli sjećati. Njihovi potomci su to doživjeli, pa su gledali kako to oni rade. I kako su se novi potomci rađali, Iblis ih je podučavao kako će ga se sjećati, dok nije djecu njihove djece naveo da ga uzmu za boga i počnu ga obožavati, mimo Allaha dž.š.

Allah dž.š. je poslao Nuha a.s. iz milosti prema svojim robovima i on je prvi poslanik poslan stanovnicima Zemlje. Allah dž.š. u Kur'anu veli:

﴿٢٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦٓ إِنِّى لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾
أَن لَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّا ٱللَّهَ

"I Mi poslasmo Nuha njegovu narodu. 'Ja vas, zaista, jasno opominjem', govorio je on, da ne obožavate nikog osim Allaha'..."[53]

Kada je Allah poslao Nuha a.s., pozvao je ljude da obožavaju samo Allaha, Jedinog, koji nema sudruga, i da pored

---

[53] Hud; 25,26.

Njega ne obožavaju nikakve kipove, idole ni tagute, te da priznaju da je On jedan i da nema boga ni gospodara sem Njega.

Mnogo je vremena prošlo u raspravljanju između njega i njih, kako Allah dž.š. kaže:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِۦ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ
إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ ٱلطُّوفَانُ وَهُمْ ظَٰلِمُونَ ﴿١٤﴾

"Mi smo Nuha narodu njegovu poslali i on je među njima ostao hiljadu, manje pedeset godina, pa ih je potom zadesio potop, zato što su Allahu druge ravnim smatrali."[54]

Kada je Nuh a.s. izgubio svaku nadu da se situacija može popraviti i spasiti i kada je vidio da u njima nema nikakva dobra, te da ga na sve načine, djelima i riječima vrijeđaju, suprostavljaju mu se, i utjeruju u laž, Nuh a.s. je zamolio Allaha dž.š. da na njih izlije Svoju srdžbu, pa se Allah odazvao njegovom pozivu i udovoljio njegovoj molbi. Uzvišeni o tome kaže:

"I kada nas je Nuh zovnuo, Mi smo se lijepo odazvali i spasili njega i njegovu porodicu od velike nevolje."[55]

---

[54] El-Ankebut; 14.

[55] Es-Saffat; 75,76.

Ibrahim a.s.

Metod pozivanja

Hafiz Ibn Asakir navodi da je Ibrahim a.s. rođen u Babilonu. Oženio je Saru i sa njom krenuo u zemlju Kenana, područje Jerusalima, pa su se nastanili u Haranu. Haran je u to doba, zajedno sa Arapskim poluostrvom i Šamom, pripadao plemenu Hajdejca koji su obožavali sedam zvijezda. Graditelji Damaska također su bili ove vjere. Okretali su se prema Sjevernjači. Raznim riječima i postupcima su pokazivali da obožavaju sedam zvijezda. U to doba, dok su stanovnici Harana obožavali zvijezde i kipove, svi ljudi na Zemlji su bili nevjernici, osim Ibrahima-Halila, njegove žene i bratića mu Luta a.s.

Ibrahim a.s. je bio taj kojeg je Allah dž.š. odabrao da poziva narod u Istinu.

Ibrahim a.s. i otac

Njegov otac je bio prvi koga je pozvao na pravi put. Otac mu je bio jedan od onih koji su obožavali kipove i bilo je najpotrebnije da se iskrenim savjetom obrati svome ocu.

O tome Uzvišeni veli: "I spomeni u Knjizi Ibrahima. On je bio istinoljubiv, vjerovjesnik. 'Kada je rekao svome ocu: 'Oče, zašto obožavaš ono što ne čuje, ne vidi, niti može išta koristiti? Oče, meni je došlo znanje koje ti ne znaš, pa me slijedi i ja ću te na pravi put uputiti. Oče, ne obožavaj šejtana! Šejtan je Milostivom neposlušan. Oče, bojim se da te od Milostivog ne stigne kakva kazna, pa da budeš šejtanu drug.' On je rekao: 'Zar, ti, Ibrahime, mrziš moje bogove? Ako ne prestaneš, sigurno ću

te kamenovati. Zato me ostavi na miru!' 'Neka je mir na tebe', reče on, 'Ja ću moliti svoga Gospodara da ti oprosti, jer je On dobar prema meni. I ja napuštam i vas i ono čemu se vi mimo Allaha molite, a ja ću moliti svoga Gospodara, nadam se da mi moj Gospodar neće odbiti moju dovu.' "[56]

Uzvišeni ovdje navodi kako je tekla rasprava i dijalog između Ibrahima i njegovog oca, kako ga je na pravi put pozvao najblažim riječima i na najljepši način. Objasnio mu je ništavnost njegovog obožavanja kumira, koji, niti čuju molbu obožavaoca, niti vide gdje se on nalazi, pa kako će mu onda išta koristiti, dati bilo kakvo dobro, nafaku ili pomoć?

Kada mu je Ibrahim a.s. pokazao pravi put i uputio savjet, on ga nije poslušao i primio od njega, nego mu je zaprijetio i pokušao da ga zaplaši riječima: "Zar ti Ibrahime mrziš moje bogove? Ako ne prestaneš sigurno ću te kamenovati!"

Na to mu je Ibrahim a.s. rekao: "Neka je mir na tebe," (tj. od mene te neće snaći ništa loše i od mene nećeš doživjeti nikakvo uznemiravanje, ti si od mene miran). Čak mu želi dobro riječima: "Ja ću moliti svoga Gospodara da ti oprosti, jer je On dobar prema meni."

Ibn Abbas i drugi kažu: "...dobar, jer me je On uputio da Njega obožavam i samo Njemu vjerujem."

Ibrahim je zaista, kao i što je obećao, za njega molio u svojim dovama. Međutim, kada mu je postalo jasno da je on Allahov neprijatelj, on ga se odrekao, kako kaže Uzvišeni:

وَمَا كَانَ
ٱسْتِغْفَارُ إِبْرَٰهِيمَ لِأَبِيهِ إِلَّا عَن مَّوْعِدَةٍ وَعَدَهَآ إِيَّاهُ
فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُۥٓ أَنَّهُۥ عَدُوٌّ لِّلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَأَوَّٰهٌ حَلِيمٌ

---

[56] Merjem; 41-48.

"A što je Ibrahim tražio oprosta za svoga oca bilo je samo zbog obećanja koje mu je dao. A čim mu je bilo jasno da je on Allahov neprijatelj, on ga se odrekao. Ibrahim je, zaista, bio pun sažaljenja i obazriv."[57]

Ibrahim a.s. i narod

Stanovnici Babilona obožavali su kipove, i oni su ti s kojima je Ibrahim a.s. raspravljao o obožavanju kipova, polupao ih je, ponizio i dokazao njihovu ništavost, kako Allah dž.š. kaže: "I on reče: 'vi ste mimo Allaha kumire prihvatili, da biste u životu na ovom svijetu međusobne prijateljske odnose održavali, a poslije, na Sudnjem danu, jedni drugih ćete se odricati i jedni druge proklinjati, Vaše boravište će biti vatra i nećete imati pomagača."[58]

Rasprava između Ibrahima a.s. i njegovog naroda se navodi i u surama: El-Enbija'; 51-70, Eš-Šuara; 69-83, Es-Saffat; 83-98, El-Enbija; 54, i td.

Oni su imali jedan praznik kojeg su svake godine praznovali van grada, pa ga je njegov otac pozvao da i on tome prisustvuje, ali je on rekao da je bolestan. To im je rekao da bi mogao uraditi ono što je naumio: da kompromituje njihove kipove, a pomogne Allahovu istinitu vjeru, i da im pokaže ništavost njihovog obožavanja kipova, koji zaslužuju samo da budu porazbijani i potpuno obezvrijeđeni.

I kada su oni izašli da praznuju, a on ostao u gradu, on se prikrade njihovim božanstvima tj. on im priđe žurno, prikrivajući se. Našao ih je u prostranoj odaji. Pred njima su bile postavljene različite vrste jela, koja su im bila prinešena kao žrtve.

---

[57] Et-Tevbe; 114.

[58] El-Ankebut; 25.

On ih je upitao ironično i podsmjehujući im se: " 'Zašto ne jedete? Šta vam je pa ne govorite?' Pa im priđe krišom udarajući ih desnicom."[59] Porazbijao ih je sjekiricom koja mu je bila u ruci. Kaže se da je on zatim okačio tu sjekiricu o ruku najvećeg kipa, što bi trebalo da znači da on ne želi da se pored njega obožavaju ti mali kipovi.

"I kada su se vratili sa praznikovanja, ugledali su šta se desilo sa onima koje su obožavali. 'Ko uradi ovo sa našim bogovima?', upitaše oni. Zaista je nasilnik'!"[60]

U ovome su imali očiti dokaz, da su išta razumjeli. Njihovim bogovima koje su obožavali desilo se što se desilo. Da su oni zaista bili bogovi, sigurno bi se odbranili od onog ko im je želio nanijeti zlo.

" 'Čuli smo jednog momka kako ih spominje', rekoše, 'ime mu je Ibrahim',"[61] (tj. da ih pogrdno spominje, pa je on po njihovu mišljenju sigurno taj koji je ustao protiv njih i porazbijao ih).

" 'Dovedite ga, da ga ljudi vide', rekoše, 'da posvjedoče'."[62] (tj. dovedite ga pred veliki skup, pred svjedoke, pa da čuju šta priča i govori, i da svojim očima vide kakva će ga kazna zbog toga stići).

Upravo je to bila Ibrahimova najveća želja: da se svi ljudi skupe, pa da svim idolopoklonicima donese nepobitan dokaz o ništavnosti njihovog vjerovanja.

Kada su se skupili i doveli ga, upitali su: " 'Jesi li ti uradio ovo s bogovima našim, o Ibrahime?' 'Ne', reče on, 'nego je to uradio ovaj najveći među njima',"[63] (on je ovim htio da ih na-

---

[59] Es-Saffat; 91-93.

[60] El-Enbija; 59.

[61] El-Enbija; 60.

[62] El-Enbija; 61.

[63] El-Enbija; 62,63.

vede da kažu da kipovi ne mogu govoriti i tako priznaju da su kipovi isto što i ostale nežive tvari).

Katade kaže: "Oni su se zbunili, oborili glave i rekli: 'Ta, ti znaš da ovi ne govore'."[64]

Tada im je Ibrahim a.s. rekao:

قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ
مَا لَا يَنفَعُكُمْ شَيْـًٔا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾
أُفٍّ لَّكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾

"Pa zar pored Allaha obožavate nešto što vam ne može ni koristiti ni kakvu štetu nanijeti? Teško vama i onima koje mimo Allaha obožavate! Zašto se ne opametite?"[65]

Kad su ušutkani i poraženi odustali od dalje rasprave i prepiranje, nije im preostalo ništa drugo, nego da upotijebe svoju silu i moć u odbrani svojih zabluda. Međutim, u tome ih je spriječio Allah dž.š., uzdižući Svoju riječ, vjeru i dokaz.

O tome Uzvišeni kaže: "I oni rekoše: 'Spalite ga i vaše bogove osvetite, ako ćete šta činiti!"[66]

Počeli su uporno sa svih strana sakupljati i donositi drva. Zatim su ta drva stavili u jednu ogromnu ograđenu rupu koja je služila za sakupljanje vode i tu potpalili vatru. Ona se rasplamsala, razbuktala, razgorila i bacala iskre tako visoko da se tako nešto nikada do tada nije vidjelo.

Zatim su Ibrahima s.a. stavili na tas katapulta, koji im je napravio jedan Kurd po imenu Hejzen. On je izumitelj katapulta, pa je Allah dao da on propadne u zemlju i da dolje pati do Sudnjeg dana. Zatim su počeli da mu vežu ruke i noge, a on

---

[64] El-Enbija; 65.

[65] El-Enbija; 66,67.

[66] El-Enbija; 68.

je izgovarao: "Nema boga osim Tebe, slava Tebi, Gospodaru svjetova. Tebi pripada sva zahvala i vlast, i Ti nemaš sudruga."

Kada je Ibrahim a.s. stavljen na tas katapulta svezanih ruku i nogu, i iz njega bio izbačen prema vatri, izgovorio je: "Dovoljan nam je Allah i divan je On zaštitnik!"

Od Ibni Abbasa se prenosi da je rekao: "Melek koji je zadužen za kišu počeo je govoriti: 'Kad će mi biti naređeno pa da spustim kišu?' Ali, Allahovo naređenje je bilo brže: "Mi rekosmo: 'Vatro, budi hladna i spasonosna Ibrahimu!'"[67] Alija r.a. je rekao: "to znači: nemoj mu nauditi."

Ibn Abbas je također rekao: "Da Allah nije rekao: 'I spasonosna Ibrahimu', smrzao bi se od njene hladnoće." Od Ibrahima a.s. vatra je spalila samo poveze kojima je bio svezan.

Dahhak kaže: "Prenosi se da je Džibril a.s. bio sa njim i da mu je brisao znoj sa čela. To je bilo jedino što je od vatre osjetio."

Sudejj kaže: "Sa njim je bio i melek zadužen da pravi hlad. Ibrahim a.s. je tako bio na kosom zidu rupe oko koje je bila vatra, a on u zelenoj bašči. Svijet ga je gledao, ali mu nisu mogli prići, a on im nije izlazio."

Od Ebu Hurejre se prenosi da je rekao: "Najljepše riječi koje je Ibrahimov otac izgovorio je ono što je rekao kada je vidio sina u tom stanju: - 'Divan li je tvoj Gospodar, Ibrahime!' ".

Oni su željeli da pobijede, pa su izgubili, željeli su da se uzvise, pa su pali, i željeli su da nadvladaju, pa su nadvladani. Uzvišeni kaže: "I oni htjedoše da mu postave zamku, ali ih Mi učinismo najvećim gubitnicima."[68]

---

[67] El-Enbija; 69.

[68] El-Enbija; 70.

Musa a.s.

Musa a.s. i faraon

Allah dž.š. je naredio Musau a.s. da ide svom neprijatelju, faraonu, zbog čijeg je nasilja i zuluma pobjegao iz Egipta, nakon ubistva onog kopta, a on mu je odgovorio: "Gospodaru moj', reče, 'ja sam ubio jednog njihovog čovjeka, pa se bojim da i oni mene ne ubiju. A moj brat Harun je rječitiji od mene, pa pošalji sa mnom i njega kao mog pomagača da potvrđuje moje riječi, jer se bojim da me ne nazovu lašcem."[69] - pošalji ga sa mnom kao pomagača, potporu i oslonac, da bi mi pomogao protiv onoga koji mi se suprostavlja da im dostavim Tvoje poslanstvo.

Udovoljavajući njegovoj molbi Uzvišeni kaže: "Pomoći ćemo te tvojim bratom i obojici ćemo dati vlast, pa vam se neće moći približiti. S Našim znamenjima, vas dvojica i oni koji vas budu slijedili, bićete pobjednici,"[70] (tj. oni vam nikakvo zlo neće moći nanijeti zbog toga što ćete im pokazati Naše dokaze).

I njih su dvojica otišli faraonu i prenijeli su mu ono zbog čega su bili vjerovjesnici, tj. pozvali su ga da obožava samo Allaha dž.š., koji nema sudruga, te da oslobodi zarobljene Israilove potomke iz okova nasilja, terora i zuluma pa da obožavaju svoga Gospodara gdje god hoće, i da samo Njemu dove upućuju i samo Njemu budu pokorni. Allah dž.š. kaže: "Otiđite

---

[69] El-Kasas; 33,34.

[70] El-Kasas; 35.

faraonu i recite: 'Mi smo poslani od Gospodara svjetova, dopusti da sinovi Israilovi pođu s nama'!"[71]

Ali, faraon se uzoholio, umislio i prešao granice u zlu, pa je Musaa pogledao sa prijezirom i ponižavanjem, rekavši mu: "Zar te među nama nismo odgojili dok si dijete bio, i zar među nama tolike godine života svoga nisi proveo?, i uradio si nedjelo koje si uradio i još si nezahvalnik?,"[72] (tj. zar ti nisi ono dijete koje smo na našem dvorcu odgajali, prema kojem smo lijepo postupali i prema kojem smo dugo vremena bili blagodarni? I još si ubio jednog Kopta, a zatim pobjegao od nas).

" 'Ja sam ono onda uradio nehotice', reče Musa', tj. prije nego mi je došla objava, a od vas sam pobjegao zato što sam se vas bojao, pa mi je Gospodar moj mudrost darovao i poslanikom me učinio'."[73]

Odgovarajući faraonu na pruženi odgoj i učinjeno dobročinstvo koje mu prebacuje, Musa a.s. je rekao: "A dobročinstvo koje mi prebacuješ – da nije to što si sinove Israilove robljem učinio,"[74] (tj. dobročinstvo o kome govoriš odnosi se samo na jednog čovjeka od Israilovih potomaka, dok si s druge strane porobio i u svoju službu stavio cio jedan narod u koji i ja spadam).

" 'A ko je Gospodar svjetova?', upita faraon."[75] Ovo je rekao jer su mu njih dvojica rekla: " 'Mi smo poslanici od Gospodara svjetova'."[76]

Musa a.s. mu je na to odgovorio: "Gospodar nebesa i Zemlje, i onoga što je između njih, ako vjerujete."[77] (tj. Gospodar

---

[71] Eš-Šuara; 16,17.

[72] Eš-Šuara; 18, 19.

[73] Eš-Šuara; 20,21.

[74] Eš-Šuara; 22.

[75] Eš-Šuara;23.

[76] Eš-Šuara; 16.

svjetova je Stvoritelj nebesa i Zemlje, i brojnih stvorenja između njih. Svako ko vjeruje, zna da to ništa nije moglo nastati samo od sebe, i da mora postojati neko ko ih je stvorio i ko im je dao da postoje a to je Allah dž.š.).

" 'Čujete li?' – reče onima oko sebe faraon",[78] ponižavajući i ismijavajući ono što je iznio Musa a.s.

Musa je, obraćajući se i njemu i njima, rekao: "Vaš Gospodar i Gospodar vaših davnih predaka."[79] (tj. On je taj koji je stvorio i vas, a i vaše očeve, djedove i sve generacije koje su postojale). Oba ova slučaja su spomenuta u riječima Uzvišenog: "Mi ćemo im pružiti dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samim dok im ne bude sasvim jasno da je to istina."[80]

I pored svega toga, faraon se ne budi iz sna i ne odustaje od svoje zablude, nego ustrajava u svom prkosu i nevjerovanju govoreći: "Vjerovjesnik koji vam je poslan je uistinu lud!, reče faraon."[81]

" 'Gospodar Istoka i Zapada, i onoga što je između njih, ako pameti imate' – reče Musa",[82] (tj. On je potčinio blistave zvijezde i odredio putanje kojima će kružiti nebeska tijela, On je stvorio tami i svijetlo, On je Gospodar Zemlje i neba, Gospodar prvih i posljednjih. Sve se Njegovom voljom i određenjem svojim tokom kreće, i plovi u svemiru, smjenjuje se u određeno vrijeme i kruži. Dakle, samo je On Stvoritelj, Vladar i On upravlja Svojim stvorenjima kako On hoće).

---

[77] Eš-Šuara; 24.

[78] EŠ-Šuara; 25.

[79] Eš-Šuara; 26.

[80] Fussilet; 53.

[81] Eš-Šuara; 27.

[82] Eš-Šuara; 28.

I kada su tako izneseni dokazi protiv faraona i pobijene njegove sumnje, nakon što mu nije ostalo ništa drugo do inad, počeo je koristiti svoju vlast, moć i autoritet: "Faraon reče: 'Ako budeš kao boga nekog drugog osim mene priznavao, sigurno ću te u tamnicu baciti!' 'Zar i onda kad ti budem očigledan dokaz donio?' upita on. 'Pa daj ga, ako istinu govoriš?', reče faraon. Musa baci svoj štap, kad on - prava zmija, a onda izvadi svoju ruku iz njedara kad ona, onima koji su gledali – bijela."[83]

To su dva dokaza kojima je Allah dž.š. pomogao Musaa: štap i ruka. On je time pokazao veličanstveno čudo, kojim je zasjenio umove i poglede ljudi. Jer, kada je bacio svoj štap, štap se pretvorio u pravu zmiju, ogromnu i strašnu. To je bio veličanstven i zastrašujući prizor.

Zatim, kada je Musa a.s. zavukao svoju ruku u njedra, a onda je izvadio, ona je sijala nurom kao da je dio mjeseca, od čega su pogledi ostajali ukočeni. Kada ju je po drugi put zavukao u njedra i izvadio, ruka se vratila u prvobitno stanje.

I pored svega, faraonu – Allah ga prokleo! – ništa od toga nije koristilo, pa je ustrajao u svom nevjerovanju. Zato je rekao da je to čarolija, i odmah htio da se uz pomoć svojih čarobnjaka tome suprostavi naredivši da se iz cijelog carstva skupe čarobnjaci. Zatim je zatražio od Musaa da zakaže ročište u određeno vrijeme i na određenom mjestu. Musa a.s. je odredio jedan dan od njihovih praznika i da se svijet sakupi i to izjutra, tj. početkom dana kako bi istina bila jasnija i očitija.

Faraon je otišao i sakupio čarobnjake koji su tada bili u Egiptu – a tada je Egipat bio pun iskusnih čarobnjaka. Pozvao ih je iz svih gradova i sela.

Kada su se čarobnjaci poredali, a Musa i Harun a.s. stali ispred njih, upitali su Musaa hoće li on prvi baciti ili će oni

---

[83] Eš-Šuara; 29 – 33.

prije njega baciti. Musa a.s. im je odgovorio da oni prvi bace. Oni su već bili pripremili užad i štapove, stavivši u njih živu i druge materije zbog kojih su se uvijali. Onome ko je to posmatrao činilo se da se užad i štapovi po svojoj volji kreću. Međutim, njih je uvijala i pokretala živa. Tako su opčinili poglede ljudi i zastrašili ih.

Musa a.s. se je pobojao da će oni svojim čarolijama i varkama zavesti narod prije nego što on baci ono što mu je bilo u ruci, jer ništa ne smije raditi prije nego što mu se naredi.

I, u odlučujućem trenutku, Allah dž.š. mu je objavio: "Ne boj se, ti ćeš, doista, pobijediti! Baci to što ti je u desnici, progutaće ono što su oni napravili jer je ono što su oni napravili, samo varka čarobnjaka, a čarobnjak neće, ma gdje došao uspjeti!"[84]

Tada je Musa a.s. bacio svoj štap i rekao: "Ono što ste priredili čarolija je! Allah će je uništiti, jer Allah ne dopušta da djelo pokvarenjaka uspije! Allah će Svojim riječima učvrstiti istinu, makar to i ne bilo drago zločincima!"[85] Kada je Musa a.s. bacio svoj štap, on se prema kazivanju pretvorio u ogromnu zmiju sa velikom glavom i zastrašujućim izgledom, tako da je svijet nabrzinu ustuknuo. Ona se onda okomila na njihove štapove i užad, te ih jednog po jednog gutala kako najbrže može biti. Ljudi su to promatrali i čudili se, a čarobnjaci vidjeli nešto što nisu mogli shvatiti ni pojmiti, i što je prevazilazilo njihovu struku i zanat. Prema onom što su znali, bili su ubijeđeni da to nije ni čarolija, ni magija, ni mašta, ni varka, ni laž, nego istina koju može dati samo Uzvišeni, koji je poslao Musaa i potpomogao ga istinom. Allah dž.š. je sa njihovog srca uklonio zaslijepljenost i prosvijetlio ih uputom koju je u njih usadio. Zato su se obratili svome Gospodaru, pali mu na

---

[84] Ta Ha; 68,69.

[85] Junus; 81,82.

sedždu i glasno, ne bojeći se nikakve kazne niti iskušenja, rekli prisutnim: "Vjerujemo u Gospodara Musaa i Haruna!"[86]

Kada je faraon vidio da su čarobnjaci primili Islam i među svijetom javno priznali Musaa i Haruna, to ga je uplašilo i zbunilo. Bio je spreman da u odvraćanju od Allahova puta čini najrazličitije spletke i prevare i da pređe sve granice. Zaprijetio im je da će im odsjeći ruke i noge unakrst i da će ih razapeti na palmino drvo.

Oni su mu odgovorili da neće njega staviti iznad jasnih i nepobitnih dokaza Uzvišenog, te da čini šta hoće jer to može samo na ovome svijetu, a da Allah bolje nagrađuje i kažnjava najtrajnije. A zatim su ga prvo savjetovali, a zatim zastrašivali kaznom njegovog Gospodara. Međutim, ništa od toga nije uticalo na faraona koji je i dalje ostao nevjernik i tiranin.

Faraon ih je zaista razapeo i mučio – Allah ga prokleo.

Abdullah ibn Abbas r.a. za njih kaže: "Ujutro su bili čarobnjaci, a istog dana naveče su postali uzoriti šehidi!"

Nakon što se odigrao taj veliki događaj, nakon što su Kopti tako ubjedljivo poraženi i nakon što su čarobnjaci koje su oni pozvali u pomoć, primili Islam, sve to im je samo još više povećalo nevjerstvo, prkos i zabludu.

Glavešine faraonovog naroda – tj. njegovi uglednici i svita – bodrili su faraona na zlostavljanje Musaa a.s., nevjerovanje, odbijanje i mučenje, umjesto da povjeruju u ono što on donosi. Faraon je donio odluku da ubija mušku djecu izraelićana s ciljem da ih oslabi, da im se broj smanji i da ih potčini kako bi ostali bez snage da se suprostave Koptima koji su ih se pribojavali. Međutim, ni to im nije pomoglo.

Zatim je faraon iznio ideju da ubije Musaa a.s. upitavši svoje glavešine šta o tome misle, ali, ga je jedan od njegovih rođaka, koji je potajno povjerovao Musau odgovorio od toga,

[86] El-A'raf; 122.

rekavši mu da dobro razmisli o posljedicama koje mogu iz toga proizaći. Faraon je nastavio sa svojim nevjerstvom i zlodjelima. Zato mu je Uzvišeni uzastopce slao čuda; sušne godine, poplavu, skakavce, krpelje, žabe i krv – kao jasne znakove.

Što se tiče gladnih godina, to su bile sušne godine, u kojima nije bilo usjeva, ni mliječnih proizvoda, a i voćke su davale oskudne plodove.

Što se tiče potopa, Ibni Abbas r.a. kaže da su to bile velike kiše koje su potopile i uništile sve usjeve i plodove. Preplavile su im cijelu zemlju, ali se kasnije voda povukla. U tom periodu nisu mogli ništa sijati, niti na neki drugi način privređivati, tako da su se patili i gladovali. Kad ih je to zadesilo, zamolili su Musa'a da zamoli svoga Gospodara da od njih otkloni tu nevolju a da će oni zauzvrat vjerovati i pustiti sinove israilove da sa njim odu.

Musa a.s. je zamolio svoga Gospodara, pa je On od njih nevolju uklonio. Međutim pošto ništa od onog što su obećali nisu ispunili, Allah je na njih poslao skakavce.

Skakavci su jeli sve što je zeleno, uništavajući iza sebe usjeve, plodove, mlado i odraslo bilje. Bilo ih je svuda i ulazili su u kuće i postelje, pa ljudi nisu mogli tu boraviti, živjeti ni spavati.

Tada su Musau rekli ono što su i prije, pa je ponovo zamolio svoga Gospodara, te je opet od njih nevolju otklonio. Oni opet nisu ispunili ništa od onog što su obećali, pa je Allah na njih poslao krpelje koji su im se uvukli u njihove kuće i hranu, smetajući im da tu borave i spavaju. Kada ih je i to iscrpilo, ponovo su zamolili Musaa i rekli ono što i ranije, pa je on ponovo zamolio svoga Gospodara, koji je opet od njih otklonio nevolju. Međutim, oni ponovo nisu ispunili ono što su obećali, pa im je Allah poslao žabe koje su se razišle po njihovim kućama, hrani i posuđu, tako da, kada god bi neko od njih uzeo odjeću ili hranu, našao bi da je prepuna žaba.

Kad ih je to iscrpilo, ponovo su zamolili Musaa i rekli ono što i ranije, pa je ponovo zamolio svoga Gospodara, koji je opet od njih otklonio nevolju. Međutim, oni ponovo nisu ispunili ono što su obećali, pa im je Allah poslao krv. Tako su se sve vode faraonovih sljedbenika pretvorile u krv, pa bi kad god bi zahvatali vodu iz bunara, rijeke ili bilo kojeg drugog mjesta, postala svježa krv.

To je bilo zapanjujuće čudo i nepobitan dokaz jer se sve to dešavalo faraonovim sljedbenicima bez izuzetka a nije se dešavalo ni jednom jedinom Izraelćaninu.

Međutim i to im nije koristilo i nisu poslušali opomenu, nego su ostali ustrajni u svom nevjerstvu i prkosu.Zatim ih je, nakon jasnih dokaza, kaznio onako kako Silni i Moćni kažnjava, ostavljajući ih kao opomenu i upozorenje za njima slične nevjernike, i kao poučan primjer za Njegove robove – vjernike, koji pouku prihvataju.

Musa i Hidr a.s.

Ubejj Ibn Ka'b r.a. priča da je Allahov Poslanik a.s. rekao: "Jednom je Musa ustao i obratio se Israilovim sinovima, pa je upitan koji je čovjek najznaniji, a on je odgovorio: 'Ja'. Na to ga je Allah ukorio jer znanje nije pripisao Njemu, pa mu je objavio: 'Ima jedan Moj rob na sastavu dvaju mora, znaniji od tebe'. Allah dž.š. ga je uputio Hidru." Ebu Hurejre r.a. prenosi da je Poslanik a.s. rekao: "Hidr je ovim imenom nazvan zato što je jednom prilikom sjedio u pustinji bez igdje išta, pa se odjednom iza njega zazelenjela pustinja." "Gospodaru moj, kako ću ga prepoznati?", upitao je Musa. 'Uzmi jednu ribu i stavi je u torbu, pa gdje je izgubiš, tu će biti', odgovorio je Allah. Musa je uzeo ribu, stavio je u torbu i krenuo sa mladićem Juša Ibn Nunom. Stigavši do jedne stijene, spustili su glave i

zaspali. Sufjan prenosi hadis u kome se kaže: "Ispod stijene izvire vrelo koje se zove 'El-Hajat' (život). Što god ta voda dohvati, oživi. Kad je riba došla u dodir sa vodom s tog izvora, oživjela je, izašla iz torbe i skliznula u more." Allah dž.š. kaže: "A kada Musa reče momku svome: 'Sve ću ići dok ne stignem do mjesta gdje se sastaju dva mora, ili ću dugo, dugo ići. I kad njih dvojica stigoše do mjesta na kome se ona sastaju, zaboraviše na ribu svoju, pa ona u more skliznu."[87]

Kada je sutradan svanulo, Musa je zatražio od mladića ribu da bi užinali: "A kad se udaljiše, Musa reče momku svome: daj nam užinu našu, jer smo se od ovog našeg putovanja umorili.' 'Vidi!' – reče on – 'kad smo se kod one stijene svratili, ja sam zaboravio onu ribu, - sam šejtan je učinio da je zaboravim, da ti je ne spomenem, - mora da je ona skliznula u more; baš čudnovato!' 'E to je ono što tražimo!' – reče Musa, i njih se dvojica vratiše putem koji su došli. I nađoše jednoga Našeg roba kojem smo milost Našu darovali i onome što samo Mi znamo naučili."[88]

Njih dvojica su se, prateći trag kuda su došli, vratili do one stijene i tamo zatekli čovjeka zavijenog u odjeću. Musa mu je nazvao selam, a Hidr ga upitao: " 'Odakle u tvojoj zemlji selam?' 'Ja sam Musa', odgovorio je, a Hidr je upitao: 'Musa Israilovih potomaka?' 'Da', rekao je Musa. 'Mogu li da te pratim' – upita ga Musa -, 'ali da me poučiš onome čemu si ti ispravno poučen?', 'Ti sigurno nećeš moći sa mnom da izdržiš' – reče onaj -, 'a i kako bi izdržao ono o čemu ništa ne znaš'?"[89] (tj. 'O Musa, ja ponešto što me je Allah poučio znam što ti ne znaš, kao što i ti ponešto znaš što te je Allah poučio, a ja ne znam). Na to mu je Musa rekao: "Vidjećeš da ću biti strpljiv, ako Bog

---

[87] El-Kehf; 60,61.

[88] El-Kehf; 62-65.

[89] El-Kehf; 66-68.

da!' reče Musa, 'i da ti se neću ni u čemu protiviti.' 'Ako ćeš me već pratiti' – reče onaj -, onda me ni o čem ne pitaj dok ti ja o tome prvi ne kažem!"[90]

Išli su obalom mora pa je pored njih naišla lađa, Hidr je zamolio da ih povezu, pa su ih, kad su vidjeli Hidra, povezli bez ikakve naknade. Ušavši u lađu, Hidr je odjednom uzeo sjekiricu i odvalio jednu dasku. Allah dž.š. o tome kaže: "I njih dvojica krenuše. I kad se u lađu ukrcaše, onaj je probuši. 'Zar je probuši da potopiš one koji na njoj plove? Učinio si, doista, nešto vrlo krupno'!"[91] (tj. ljudi su nas besplatno povezli, a ti si počeo razvaljivati lađu, da potopiš one koji na njoj plove'?). " 'Ne rekoh li ja' – reče onaj –'da ti doista, nećeš moći izdržati sa mnom?' 'Ne karaj me što sam zaboravio' – reče –'i ne čini mi poteškoće u ovom poslu mome'!"[92]

Allahov Poslanik a.s. je rekao: "To je bio prvi slučaj kada je Musa zaboravio." Zatim je vrabac sletio na rub lađe i zabio kljun u more, pa je Hidr rekao Musau: "Moje i tvoje znanje u odnosu na Allahovo nije ništa veće od onog što je ovaj vrabac uzeo u kljun u odnosu na more!"

Iskrcavši se s lađe, dok su išli obalom, Hidr je ugledao jednog dječaka kako se sa djecom igra, pa je dječaka uzeo za glavu, zavrnuo mu je i ubio ga, - a po nekima zaklao ga je. "I njih dvojica krenuše. I kad sretoše jednog dječaka pa ga onaj ubi, Musa reče: 'Što ubi dijete bezgriješno, koje nije nikoga ubilo! Učinio si, zaista, nešto vrlo ružno'!. 'Ne rekoh li ja tebi' – reče onaj – 'da ti, doista, nećeš moći izdržati sa mnom'?"[93] Ovo je bilo upozorenje još oštrije od prvog, pa je Musa rekao: " 'Ako te i poslije ovoga bilo šta upitam' – reče -, 'onda se nemoj

---

[90] El-Kehf; 69,70.

[91] El-Kehf; 71.

[92] El-Kehf; 72,73.

[93] El-Kehf; 74,75.

sa mnom družiti. Eto sam ti se opravdao!' I njih dvojica krenuše: i kad dođoše do jednoga grada, zamoliše stanovnike njegove da ih nahrane, ali oni odbiše da ih ugoste. U gradu njih dvojica naiđoše na jedan zid koji tek što se nije srušio, pa ga onaj prezida i ispravi. 'Mogao si' – reče Musa – 'uzeti za to nagradu'."[94] U prvom slučaju Musa je zaboravio, u drugom postavio uvjet, a u trećem je namjerno progovorio.

" 'Sada se rastajemo ja i ti!' – reče onaj -, 'pa da ti objasnim zbog čega nisi mogao da se strpiš. Što se one lađe tiče, - ona je vlasništvo siromaha koji rade na moru, i ja sam je oštetio jer je pred njima bio jedan vladar koji je svaku ispravnu lađu otimao. Što se onog dječaka tiče, - roditelji njegovi su vjernici, pa smo se pobojali da ih on neće na nasilje i nevjerovanje navratiti, a mi želimo da im Gospodar njihov, mjesto njega, da boljeg i čestitijeg od njega, i milostivijeg, a što se onoga zida tiče - on je dvojice dječaka, siročadi iz grada, a pod njim je zakopano njihovo blago. Otac njihov je bio dobar čovjek i Gospodar tvoj želi, iz milosti Svoje, da oni odrastu i izvade blago svoje. Sve to ja nisam uradio po svome rasuđivanju. Eto to je objašnjenje za tvoje nestrpljenje'!"[95]

Da li je Hidr poslanik Božiji ili evlija?!

Iz konteksta priče o Hidru ima dokaza da je on bio poslanik. Prvi dokaz su riječi Uzvišenog: "I nađoše jednog našeg roba kojem smo milost Našu darovali i o onome što Mi znamo naučili."[96]

---

[94] El-Kehf; 76,77.

[95] El-Kehf; 78 – 82.

[96] El-Kehf; 65.

Drugi dokaz jeste Hidrovo ubistvo dječaka. To je sigurno uradio samo po nadahnuću od Sveznajućeg, Vladara svjetova. Ovo je samo po sebi dovoljan dokaz da je Hidr bio vjerovjesnik i sačuvan od grijeha. Evliji nije dozvoljeno da izvrši ubistvo na osnovu svoga mišljenja, zato što njegovo mišljenje ne podrazumijeva nepogrješivost. Svi su učenjaci saglasni da evlija može pogriješiti.

Treći dokaz je to što je Hidr, objasnivši Musau svoje postupke i suštinu problema rekao: "Kao milost tvog Gospodara. Ja to nisam uradio po svome rasuđivanju,"[97] (tj. ja to nisam uradio po svome nahođenju, nego po naređenju koje mi je objavljeno).

Ovo su dokazi da je Hidr bio vjerovjesnik, što ne isključuje mogućnost da je istovremeno bio i evlija.

Da li je Hidr još živ?!

Po ovom pitanju islamski učenjaci se razilaze. Predaje i hadisi koji služe kao dokaz onima koji smatraju da je Hidr i sada živ su vrlo slabi, pa ne mogu biti validan dokaz. Ebu el-Feredž ibn el-Dževzi je u svom djelu Adžalatul muntezir fi šerhi hajati-l-Hidr obradio hadise koji se prenose od Poslanika na tu temu i objasnio da su oni lažni.

Među učenjake koji vjeruju da je Hidr umro spadaju i Buharija, Ibrahim el-Harbi i drugi.

Zbog toga mi se opredjeljujemo za mišljenje da je Hidr umro, a u prilog tome navodimo slijedeće dokaze:

Allah dž.š. je objavio Poslaniku a.s.:

وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّن قَبْلِكَ ٱلْخُلْدَ

---

[97] El-Kehf; 82.

"Ni jedan čovjek prije tebe nije bio besmrtan."[98] Ukoliko je Hidr bio čovjek, onda se sigurno i na njega odnosi ovaj ajet. Njegovo izuzimanje iz značenja ovog ajeta nije moguće, osim ako ima vjerodostojan dokaz za to. Od Poslanika a.s. se nigdje ne prenosi takav dokaz koji bi se morao prihvatiti.

Drugi dokaz su riječi Uzvišenog:

وَإِذْ أَخَذَ ٱللَّهُ مِيثَٰقَ ٱلنَّبِيِّۦنَ لَمَآ ءَاتَيْتُكُم مِّن كِتَٰبٍ
وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ
بِهِۦ وَلَتَنصُرُنَّهُۥ ۚ قَالَ ءَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِى ۖ
قَالُوٓا۟ أَقْرَرْنَا ۚ قَالَ فَٱشْهَدُوا۟ وَأَنَا۠ مَعَكُم مِّنَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٨١﴾

"Allah je od svakog vjerovjesnika kome je Knjigu objavio i znanje dao – obavezu uzeo: 'Kada vam poslije dođe poslanik koji će potvrditi da je istina ono što imate, hoćete li mu sigurno povjerovati i sigurno ga pomagati? Da li pristajete i prihvatate da se na to Meni obavežete?' Oni su odgovorili: 'Pristajemo!' 'Budite onda svjedoci, rekao bi On, a i Ja ću s vama svjedočiti'!"[99]

Ibni Abbas r.a. je rekao: "Allah nije poslao nijednog vjerovjesnika a da od njega nije uzeo zavjet da će sigurno povjerovati u Muhammeda i pomoći ga, ukoliko se pojavi za njegovog života. Svakom vjerovjesniku je bilo naređeno da od svoga naroda uzme obećanje da će i oni sigurno povjerovati u Muhammeda i pomoći ga, ukoliko se pojavi za njihova života."[100]

---

[98] El-Enbija; 34.

[99] Ali Imran; 81.

[100] Buharija.

Dakle, bez obzira da li je Hidr bio poslanik ili evlija, on je dao ovaj zavjet. Da je bio živ za vrijeme Allahovog Poslanika a.s., najbolje što bi mogao uraditi bilo bi da bude uz njega, da vjeruje u ono što mu je Allah objavio i da ga čuva od neprijatelja.

Poslanik a.s. je rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moj život, da je Musa sada živ, ne bi mu preostalo ništa drugo nego da me slijedi."[101] Ovo je kategorički dokaz koji se po Islamu mora prihvatiti. Na to ukazuje i gore citirani ajet. Da je Hidr bio živ sigurno bi pristupio Poslaniku a.s.

Ako neko kaže da je Hidr možda bio prisutan na svim tim mjestima, samo ga niko nije vidio, odgovor glasi: "Ovakva pretpostavka u osnovi je malo vjerovatna, jer bi to značilo izuzimanje iz pravila općepoznatih vrijednosti na osnovu pukih slutnji."

Zatim se postavlja pitanje šta bi ga moglo navesti da se tako prikriva, kada bi njegova fizička pojava podrazumijevala veću nagradu, istaknutiji stepen. Zar nije, u slučaju da je još živ, od Allahovog Poslanika a.s. mogao prenositi hadise i kur'anske ajete, demantirati lažne hadise, iskrivljene predaje, i pobijati pojave krivog učenja. Da je tako sigurno bi s muslimanima učestvovao u borbi, prisustvovao okupljanjima, pomagao u otklanjanju zlih namjera neprijatelja, upućivao učenjake i vladare da poduzimaju prave poteze i slično. Bilo bi to korisnije nego da se o njemu pričaju priče; kako se skriva po zabitim mjestima, putuje pustinjama i dalekim krajevima, kako se sastaje sa ljudima od kojih je većina nepoznata, I kako im, mimo ostali svijet otkriva tajne.

Abdullah ibn Omer r.a. prenosi da je Poslanik a.s. jedne noći kad je klanjao jaciju rekao: "Vidite li ovu večerašnju noć? Za sto godina niko od onih koji su danas na licu Zemlje neće

---

[101] Ahmed u svome Musnedu.

biti živ!"[102] a u drugom rivajetu stoji: "...od onih koji trepću očima."

Džabir r.a. prenosi da je Poslanik a.s., na mjesec dana prije nego što će umrijeti rekao: "Pitaju me o Smaku svijeta. To samo Allah zna. Kunem se Allahom da danas na Zemlji nema ni jedne žive duže koja će živjeti još sto godina!"[103]

Ibn El-Dževzi kaže: "Ovi sahih hadisi pobijaju tvrdnju da je Hidr još živ."

Dakle, sve gotovo kategorički govori u prilog tvrdnji da Hidr nije doživio vrijeme Allahovog Poslanika a.s. Čak i da je doživio vrijeme Božijeg Poslanika a.s., Hidr, po prethodnim hadisima nije mogao živjeti duže od sto godina poslije Poslanika. Dakle, on je sada sigurno mrtav a ne živ, jer i on ulazi u značenje ovih hadisa, jer iz njega nije izuzet, sve dok se za to na bi našao vjerodostojan dokaz. Allah opet najbolje zna.

[102] Buharija, Muslim i Ahmed.

[103] Muslim i Ahmed.

Isa a.s.

Isa a.s. je pretposljednji Allahov poslanik. Objavljen mu je Indžil u kojem najavljuje dolazak Muhammeda a.s. pod imenom Ahmed.

Isa a.s. nije imao oca, nego je po Allahovoj odredbi rođen samo od majke Merjeme. O bezgriješnom začeću Isaa i rođenju od majke bez oca Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِندَ ٱللَّهِ كَمَثَلِ ءَادَمَ
خَلَقَهُۥ مِن تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُۥ كُن فَيَكُونُ ﴿٥٩﴾

"Isaov slučaj je u Allaha isti kao slučaj Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim rekao: Budi – i on bi."[104]

Dosta kur'anskih ajeta govori o Isaovoj majci Merjemi, kćerki uglednog Imrana i majke Hane. Imran i Hana nisu imali djece pa se Hana dovom obratila Allahu da joj podari dijete i zavjetovala se da će to dijete podariti na službu hramu – džamiji. Pošto se dijete rodilo bilo je žensko, a u hram su se davala samo muška djeca, te je Hana, da bi ispunila zavjet Allahu, kćerku Merjemu dala u hram. Tamo je čuvao i o njoj se brinuo Zekerija a.s. On joj je u hramu odredio posebno mjesto za ibadet, gdje joj niko osim njega nije ulazio.

Kada je odrasla bila je toliko pobožna, da joj u ibadetu, u to vrijeme, niko nije bio ravan. U stanjima zanosa i ibadeta, počeli su joj se javljati pojedini doživljaji, na kojima joj je i Zekerija zavidio. Zatim su joj se počeli obraćati meleki, donoseći joj radosnu vijest, da ju je Allah odabrao i da će joj pokloniti čista dječaka, koji će postati plemeniti i ugledni poslanik, potpomognut mu'džizama. Ona se začudila rođenju djeteta bez

[104]Ali Imran; 59.

oca, jer nije bila udana, a ni nepoštena žena. Meleki su joj govorili da je Allah svemoćan, i da, kada On nešto hoće, samo rekne: 'Budi!' – i ono bude. Tada se s tim pomirila i predala Allahovoj volji.

Merjema je od strane Israelićana i drugih naroda, pagana i nevjernika, potvarana i optuživana za blud. Kur'an iznosi da je začeće, rođenje i pojava Isa a.s. Allahova odredba i mu'džiza. Allah dž.š. navodi Merjemu kao odabranu, čistu i odlikovanu ženu nad ženama svih svjetova: "I kada meleki rekoše: 'O Merjema, tebe je Allah odabrao i čistom stvorio, i boljom od svih žena na svijetu učinio."[105]

Nakon niza poslanika, Allah dž.š. šalje Isaa, sina Merjemina Israilićanima da potvrdi Tevrat i donese Indžil. Allah upozorava kitabije, kršćane posebno, da u pogledu Isaa ne pretjeruju i ne poistovjećuju ga sa trećim dijelom Božije osobe, jer je on samo sin Merjemin, Allahov poslanik, Njegova riječ i u njemu je udahnuo od Svoga duha. Allah dž.š. ga je obasuo mnogim blagodatima – mu'džizama: rođen je bez oca, govorio je u kolijevci, pretvarao je pticu načinjenu od blata u živu pticu, uspijevao je izliječiti slijepca, proživjeti umrlog, znao je šta ljudi jedu kod kuće, a šta ostavljaju od hrane na ime zaliha, na zahtjev pristalica pomoću dove Allah mu je s neba spustio sofru sa hranom, nagovijestio je dolazak Muhammeda a.s. Allah dž.š. o tome kaže:

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ يَٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ إِنِّى رَسُولُ ٱللَّهِ إِلَيْكُم مُّصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَىَّ مِنَ ٱلتَّوْرَىٰةِ وَمُبَشِّرًۢا بِرَسُولٍ يَأْتِى مِنۢ بَعْدِى ٱسْمُهُۥٓ أَحْمَدُ ۖ فَلَمَّا
جَآءَهُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ قَالُوا۟ هَٰذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٦﴾

[105]Ali Imran: 42.

"A kada Isa, sin Merjemin reče: 'O, sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tewrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći.' I kad im je on donio jasne dokaze oni rekoše: 'Ovo je prava vradžbina'."[106]

Što se tiče Isaove vjere, ona je u osnovi kao i u ranijih poslanika. Dakle, Isaova vjera nije bila kršćanstvo nego islam. Kur'an o tome daje istinit i jasan odgovor:

"Rekoše havarijjuni: 'Mi ćemo biti pomagači Allahove vjere, mi u Allaha vjerujemo, a ti budi svjedok da smo mi muslimani'."[107]

Dakle, Isau se objavljuje da je njegov i njegovog naroda Stvoritelj Allah i da samo Allaha treba obožavati jer je to pravi put. Uz to, Isau, kao i svim vjerovjesnicima i poslanicima, se naređuje: salat, zekat, poslušnost i odanost majci, nazivanje selama, a zabranjuje nasilništvo i odmetništvo.

Isa'a a.s. kršćani, u okviru trojstva Božije osobe, smatraju Božijim sinom. Oni kažu: "Bog je jedan koji se pojavljuje i egzistira kroz tri osobe."

Kur'an tvrdi ono, što je i Isa a.s. stalno govorio za sebe, da je on čovjek kao i drugi ljudi. On i njegova majka, koju kršćani proglašavaju Bogorodicom, jeli su hranu, pili su vodu, oblačili se, spavali, odmarali se i robovali Allahu kao i drugi ljudi. Allah dž.š. pita Isaa a.s. da li je za sebe i majku ikada govorio da su bogovi, mimo Allaha, a Isa odgovara: "Ja sam im samo ono govorio što si mi Ti naredio: 'Klanjajte se Allahu, i mome i svome Gospodaru'!"[108]

---

106 Es-Saff; 6.

107 Ali Imran; 52.

108 El-Maide; 117.

Isa a.s. je samo onakav kakvim ga prikazuje Kur'an: "Nezamislivo je da Allah ima dijete, hvaljen neka je On! Kad nešto odluči, On zato rekne samo: 'Budi!' – i ono bude."[109]

Nezamislivo je da Allah ima sina. Isa je samo rob i poslanik kojeg je Allah obasuo blagodatima, poslanstvom i mu'džizama.

O kraju Isaova a.s. života u kršćanstvu vode se sporovi sve do današnjega dana. Po sadašnjoj kršćanskoj dogmi, Isaa je razapeo rimski namjesnik Palestine, Poncije Pilat na križ.

Kur'an poriče kršćansku teoriju o Isaovom raspeću, uskrsnuću i o tome da je on Mesija, spasitelj i iskupitelj čovječanstva. Allah uzdiže Isaa a.s., i spašava ga od nevjernika i nasilnika. Allah dž.š. o tome u Kur'anu kaže:

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ
رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ
اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ
وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَل رَّفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

"I zbog riječi njihovih: 'Mi smo ubili Mesiha, Isaa, sina Merjemina, Allahova Poslanika'. A nisu ga ni ubili ni raspeli, već im se pričinilo. Oni koji su se o njemu u mišljenju razilazili, oni su sami o tome u sumnji bili; o tome nisu ništa pouzdano znali, samo su nagađali; a sigurno je da ga nisu ubili, već ga je Allah uzdigao Sebi. – A Allah je silan i mudar."[110]

Isa a.s je također jedan od predznaka Posljednjeg dana o čemu govori Kur'an i hadisi Poslanika a.s., a o tome je bilo govora prije.

---

[109] Merjem; 35.

[110] En-Nisa; 157,158.

Muhammed a.s.

Propisivanje rata u islamu; njegovi uzroci i opća načela

Muhammed a.s. je svoju misiju počeo lijepom riječju i savjetom, prenoseći svome narodu ono što mu je bilo objavljeno od Allahove knjige. Obraćao im se srcem i umom, onim što bi im moglo otvoriti oči da uvide ispravnost tevhida, vjere u jednog Boga, suštinu idolopoklonstva, praznovjerje, zabludu i neznanje u kojima su živjeli. Njegov narod ga je u početku odbacivao, zatim ismijavao, da bi onda prešli na klevetanje i mučenje. Na kraju su se urotili da ga ubiju, ali je Allah dž.š., pripremio novi teren za misiju na kojem će se stabilizirati u miru i sigurnosti.

Na tom novom terenu Poslanik a.s. se suoči sa dvjema silama koje su vrebale pogodnu priliku da mu zadaju smrtonosni udarac.

Suočio se sa Kurejšijama kojima Poslanikovo iseljenje u Medinu, čiji su stanovnici povjerovali u njegovo poslanstvo, nije davalo mira. On je sada imao silu pred kojom se odlučnost Kurejšija topila.

Druga sila su bili Jevreji, sa kojima je Poslanik a.s. nastojao uspostaviti odnose mira otkako je ušao u Medinu. Međutim, u prirodi Židova su mržnja, prijevara i zavjera. Jedva da se Poslanik a.s. bio ustalio u Medini i preuzeo vođstvo nad muhadžirima i ensarijama, a židovski prvaci su već bili puni zavisti i bijesa na novu vlast koja im je predstavljala konkurenciju i koja je potpuna zagospodarila Medinom.

Dok se Poslanik a.s. smještao u Medini, dolazili su mu ajeti iz časnog Kur'ana da strpljivo podnese ono što o njemu govore:

"I otrpi[111] ono što ovi govore i izbjegavaj ih na prikladan način."

Kad god bi došao koji ajet o podnošenju nepravde, mušrici bi pojačavali svoje uvrede, pakosti i neprijateljstvo, a muslimani se zbog svoje malobrojnosti i slabosti ne mogahu oduprijeti toj nepravdi. Kasnije se Poslanik a.s. ustabilio u Medini a muslimani su ojačali. Međutim, sila Kurejša, njihovo neprijateljstvo, te židovska pakost i zloba predstavljali su stalnu opasnost za muslimane, tako da su se muslimani morali braniti silom.

Zbog navedenih razloga te drugih, njima sličnih, Allah dž.š. je 2. g. po H. dozvolio borbu u kur'anskim ajetima:

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَٰتَلُونَ بِأَنَّهُمۡ ظُلِمُواْۚ وَإِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ نَصۡرِهِمۡ
لَقَدِيرٌ ٣٩ ٱلَّذِينَ أُخۡرِجُواْ مِن دِيَٰرِهِم بِغَيۡرِ حَقٍّ إِلَّآ أَن
يَقُولُواْ رَبُّنَا ٱللَّهُۗ وَلَوۡلَا دَفۡعُ ٱللَّهِ ٱلنَّاسَ بَعۡضَهُم بِبَعۡضٖ لَّهُدِّمَتۡ
صَوَٰمِعُ وَبِيَعٞ وَصَلَوَٰتٞ وَمَسَٰجِدُ يُذۡكَرُ فِيهَا ٱسۡمُ ٱللَّهِ
كَثِيرٗاۗ وَلَيَنصُرَنَّ ٱللَّهُ مَن يَنصُرُهُۥٓۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَقَوِيٌّ
عَزِيزٌ ٤٠ ٱلَّذِينَ إِن مَّكَّنَّٰهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ أَقَامُواْ ٱلصَّلَوٰةَ
وَءَاتَوُاْ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَمَرُواْ بِٱلۡمَعۡرُوفِ وَنَهَوۡاْ عَنِ ٱلۡمُنكَرِۗ
وَلِلَّهِ عَٰقِبَةُ ٱلۡأُمُورِ ٤١

"Dopušta se borba onima koje druge napadnu, zato što im se nasilje čini – a Allah je, doista, kadar da ih pomogne, - onima koji su ni krivi ni dužni iz zavičaja prognani samo zato što su govorili: 'Gospodar naš je Allah!' A da Allah ne suzbija neke ljude drugima, do temelja bi bili porušeni manastiri, i

[111] El-Muzzemmil; 10.

crkve i havre, a i džamije u kojima se mnogo spominje Allahovo ime. A Allah će sigurno pomoći one koji vjeru Njegovu pomažu – ta Allah je zaista moćan i silan. Pomoći će one koji će, ako im damo vlast na zemlji, molitvu obavljati, i zekat udjeljivati i koji će tražiti da se čine dobra djela i odvraćati od nevaljalih, - a Allahu se na kraju sve vraća."[112]

Ovo je prvi ajet koji je objavljen po pitanju rata i kojim je rat dozvoljen. Na osnovu navedenog ajeta pokušat ćemo dokučiti suštinu dopuštanja rata, njegovu korist i ciljeve:

1. Na početku ajeta se spominje da je vjernicima dozvoljena borba zato što su bili napadani, zlostavljani i bio im je objavljen rat od strane mušrika. Ova borba jeste odvraćanje nepravde od njih i uzvraćanje istom mjerom, kako to stoji u ajetu: "...a onima koji vas napadnu uzvratite istom mjerom..."[113], te u ajetu: "...nepravda se može uzvratiti istom mjerom..."[114]

2. U istom ajetu nalazimo objašnjenje da je ovaj napad kojem su bili izloženi bio nepravda i agresija bez ikakva povoda. Vjernici dok su bili u Mekki nisu činili nasilje niti nepravdu, već su samo branili svoju vjeru i pozivali svoj narod oslobođenju od iluzija, praznovjerja i nemorala.

3. U drugom ajetu se navode činjenice u kojima se ogleda to nasilje i to kad se kaže da su vjernici kojima je dozvoljena borba, bili protjerani iz svojih domova. A nema većeg nasilja prema čovjeku od njegova protjerivanja sa ognjišta i progonstva iz zemlje.

---

[112] El-Hadždž; 39-41.

[113] El-Bekare; 194.

[114] Eš-Šura; 40.

4. U istom ajetu nalazimo obrazloženje što su ti vjernici bili protjerani iz svojih domova. Razlog je bio taj da se oni nisu slagali sa svojim narodom u slijeđenju idolopoklonstva i obožavanju lažnih božanstava, već su obožavali Boga, Jednog i Jedinog. Ti ljudi su dakle bili zlostavljani zbog svoje vjere, jer Kurejšije nisu im dozvolile slobodu njenog ispoljavanja.

5. S obzirom na to da vjernici nisu imali slobodu vjerovanja, borba koja im je propisana bila je borba za osiguranje te slobode, koja je najskupocjenija vrednota kojom se insan ponosi na ovom svijetu.

6. U trećem ajetu imamo izlaganje o rezultatima koji su plod pobjede vjernika u ovoj zakonitoj borbi. Nije to ni kolonizacija naroda ni njihovih dobara, ni pljčkanje njihovih bogatstava, već ti rezultati predstavljaju ostvarenje interesa humanosti i društvenu dobit, kroz slijedeće:

- širenje duhovnosti u svijetu putem ibadeta (koji će namaz obavljati...);
- širenje socijalne pravde među narodima putem zekata (... i koji će zekat davati...);
- ostvarenje saradnje u cilju opšteg dobra, plemenitosti i društvenog napretka (...koji će tražiti da se čine dobra djela...);
- saradnju na suzbijanju zla, kriminala i izopačenosti (... i koji će od nevaljalih djela odvraćati...).

To su plodovi pobjede vjernika u ratu sa neprijateljima i uspostave islamske države koja će težiti duhovnom uzdizanju, društvenoj solidarnosti, napretku čovjeka ka dobru te sprečavanju njegova poniranja u zlo. Džihad je borba u ime Allaha radi ostvarenja pomenutih ciljeva, tj. borba za ostvarenje dobra, mira, sreće i pravde u društvima. "U ime Boga" – znači na Njegovom putu, a put do Njega ne vodi ako nije put dobra, ljubavi, pomaganja u dobru i bogobojaznosti.

Izazovi Božijeg Poslanika a.s.

Povijesni događaji

Nije se Poslanik a.s. bio ni učvrstio u Medini a već su počeli ratni okršaji između njega, na jednoj, i Kurejševića i njihovih prijatelja među arapskim plemenima, na drugoj strani. Muslimanski historičari su se suglasili da svaki sukob između muslimana i mušrika u kome je učestvovao i Poslanik a.s. lično nazovu 'gazve' (pohod), a svaki okršaj između ove dvije skupine kojem nije prisustvovao Poslanik a.s., nazvali su 'serijje' (izaslanom vojskom).

Broj pohoda kojima je prisustvovao Muhammed a.s. dostiže cifru od dvadeset šest, a broj izaslanih četa trideset osam. Mi ćemo, zbog prostora, napomenuti samo dvije najpoznatije bitke s početka džihada.

Bitka na Bedru

Ova bitka se odigrala 17. dan ramazana, 2. godine po Hidžri. Mušrićka strana je brojala hiljadu ratnika iz plemena Kurejš. Njih pet stotina bilo je obučeno u pancire, a pored njih i sto konjanika takođe sa pancirima. Sa sobom su imali sedam stotina deva te robinje koje su udarale u defove i pjevale rugalice na račun muslimana.

S druge strane je bilo svega tristo trinaest ili tristo četrnaest muslimana, većinom ensarija. Sa sobom su imali sedamdeset deva i dva ili tri konja. U putu se nekoliko njih smenjivalo na jednoj devi.

Kad su se dvije vojske već sučelile, Poslanik a.s. stade popravljati muslimanske bojne redove, i podsticati ih na borbu, i buditi u njima čežnju za šehadetom u ime Allaha.

Poslanik a.s. je dugo molio Allaha pred sukob, a u dovi između ostalog reče i ovo: "Moj Bože, zaklinjem te tvojim obećanjem i zavjetom! Bože, ako nastrada ova skupina vjernika koji se bore, Ti nećeš biti obožavan na Zemlji."

Iza toga se rasplamsao boj koji se završi pobjedom muslimana. Od idolopoklonika bi ubijeno oko sedamdeset ljudi, a među njima i najveći mušrik Ebu Džehl te drugi kurejševički prvaci. Zarobljeno je sedamdeset mušrika.

Poslanik a.s. naredi da se svi mrtvi imaju pokopati, a potom se vrati u Medinu gdje zatraži savjet svojih drugova u vezi sa zarobljenicima. Omer, r.a. mu predloži da ih sve pobije, a Ebu Bekr da ih zamijeni za otkupninu. Poslanik a.s. je prihvatio Ebu Bekrov prijedlog, te idolopoklonici novcem otkupe svoje zarobljenike.

O bitki na Bedru objavljeno je nekoliko ajeta Allahove časne knjige; Ali Imran, 123-127 i El-Enfal, 67.-69.

Poruke:

Pobjede u bitkama se ne ostvaruju masovnošću armije i njenom opremljenošću, već snagom vojničkoga duha. Islamska vojska je u ovim bitkama predstavljala čistu ideju, rasplamtjelu vjeru, likovanje pogibiji u ime Boga, želju za Božijom nagradom i Njegovim Džennetom, isto kao što je predstavljala oslobođenje od zablude i izopačenosti. Mušrička je vojska, pak, bila oličenje vjerske iskvarenosti, moralne izopačenosti, iskidanih socijalnih odnosa, ogrezlosti u naslađivanju, te slijepog slijeđenja starih pradjedovskih običaja i izmišljenih božanstava.

Iz onog što su radile dvije vojske prije početka sukoba uočavamo da su se mušrici potrudili da tri dana pred bitku pro-

vedu u pijenju vina, dok su im robinje pjevale i udarale u defove, a oko njih gorjele vatre da Arapi čuju šta su napravili pa da ih se boje. Mislili su da je to put do pobjede. Nasuprot tome, muslimani su uoči bitke svojim srcima bili okrenuti Allahu dž.š., molili ga za pobjedu, nadali se šehadetu i udisali mirise Dženneta. Muhammed a.s. skrušeno pada na sedždu i moli Allaha, dž.š., da pomogne Svoje iskrene robove. Ishod ovoga je bila pobjeda bogobojaznih i skrušenih i poraz onih što su se zabavljali i podrugivali.

Bitka na Uhudu

Ova bitka se desila 15. ševala. 3. godine po Hidžri. Povod za nju je bila želja Kurejšija da se osvete za poraz na Bedru. Dugo su se Kurejšije spremale za ovaj okršaj, a kad su se osjetile spremnima, krenuli su put Medine. Ovaj put u boj je krenulo tri hiljade ratnika, ne brojeći saveznike Kurejšija - El-Hababiš. Među njima je bilo sedam stotina oklopnika, dvjesto konjanika i sedamnaest žena, među kojima i Hind bint 'Utbe, žena Ebu Sufjana vođe Kurejšija. Išli su dok nisu stigli do doline u podnožju Uhuda.

Poslanik a.s. sa ashabima, nakon što su se opremili za boj, krenu prema mušricima dok ne stiže do Uhuda. Bilo ih je svega sedamsto. Postrojio je vojsku i svakoj grupi odredio emira. Posebno je odabrao pedeset strijelaca na čelu sa Abdullah ibn Džubejrom el-Ensarijem da čuvaju leđa muslimanima od eventualnog napada mušrika otpozadi. Pri tom im reče: "Čuvajte nam leđa tako da nam ne dođu otraga! Gađajte ih strijelama jer konji ne idu na strijele. Mi ćemo sigurno pobijediti ako vi budete držali svoje položaje. Bože, ja te uzimam za svjedoka protiv njih." Po drugoj predaji rekao im je i ovo: "I kad biste vidjeli da nas ptice nose, ne napuštajte svoje položaje

dok vam ne javim! A i ako vidite da smo ih pobijedili i porazili, i da su pobijeni, ne mičite se sa svog položaja dok vam ne javim!"

Potom otpočne boj. Allah dž.š. je pomogao muslimane protiv njihovih neprijatelja pa su uspjeli ubiti nekoliko njih, te se oni dadnu u bijeg, a muslimani se okrenu sakupljati ratni plijen koji su našli u mušričkom logoru. Kad su strijelci vidjeli ovakav rasplet, rekoše: "Šta radimo ovdje kad je Allah dao pobjedu Svome Poslaniku?" I počeše razmišljati o napuštanju njihovih položaja kako bi uzeli dio plijena. Njihov emir Abdullah ibn Džubejr ih podsjeti na Poslanikovu oporuku, ali mu oni odgovore da je borba završena i da nema potrebe da ostanu tamo gdje jesu. Ipak, Abdullah sa još desetoricom odbije napustiti položaj. Ubrzo je Halid ibn Velid, komandant desnog krila mušričke konjice, opazio da strijelci više ne štite leđa muslimana, te se povrati i napadne ih straga. Muslimani nisu ništa primjećivali dok ih mušričke sablje nisu skolile sa svih strana. Među njima nastupi opšta pometnja, a proširi se i glasina da je Poslanik a.s., ubijen. Dio muslimana stade bježati put Medine, što mušricima omogući da stignu do Poslanika a.s., koji je tom prilikom zadobio ranu na licu, poderao koljeno i rasjekao donju usnu. Njegov štit za glavu se polomi, a dva komada štita se zabodu u njegov obraz. Mušrici su navaljivali svom žestinom da ga ubiju no on i grupa vjernika su hrabro odoljevali. Jedan od njih, Ebu Dudžane, postavio se ispred Poslanika štiteći ga od idolopokloničkih strijela, koje su se zaustavljale u njegovim leđima.

U bitki je poginulo oko sedamdeset muslimana i dvadeset i tri mušrika. Jedan od poginulih toga dana je bio i Hamza r.a.

Allah dž.š. je o ovoj bitki objavio nekoliko ajeta kojima je liječio rane vjernika i upozorio ih na uzroke poraza koji su doživjeli. Tako u suri Ali Imran kaže:

وَلَا تَهِنُوا۟ وَلَا تَحْزَنُوا۟ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ
﴿١٣٩﴾ إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ ٱلْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُۥ ۚ
وَتِلْكَ ٱلْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ ٱلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ
ءَامَنُوا۟ وَيَتَّخِذَ مِنكُمْ شُهَدَآءَ ۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٤٠﴾
وَلِيُمَحِّصَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَيَمْحَقَ ٱلْكَٰفِرِينَ ﴿١٤١﴾ أَمْ
حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ جَٰهَدُوا۟
مِنكُمْ وَيَعْلَمَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿١٤٢﴾

"I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici. Ako vi dopadate rana, i drugi rana dopadaju. A u ovim danima Mi dajemo pobjedu sad jednima, a sad drugima, da bi Allah ukazao na one koji vjeruju i odabrao neke od vas kao šehide – a Allah ne voli nevjernike. I da bi vjernike očistio, a nevjernike uništio. Zar mislite da ćete ući u Džennet, a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su izdržljivi?",[115] da bi samo nekoliko ajeta niže objavio: "Allah je ispunio obećanje Svoje kada ste neprijatelje, voljom Njegovom, nemilice ubijali. Ali kada ste duhom klonuli i o svome položaju se raspravljati počeli, kada niste poslušali, a On vam je već bio ukazao na ono što vam je drago, - jedni od vas su željeli ovaj svijet, a drugi onaj svijet -, onda je On, da bi vas iskušao, učinio da uzmaknete ispred njih. I On vam je već oprostio, jer je Allah neizmjerno dobar prema vjernicima! Kad ste ono uzmicali, ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza vaših leđa, Allah vas je kaznio brigom na brigu, da ne

---

[115] Ali Imran; 139-142.

biste tugovali za onim što vam je izmaklo, i nije vas zadesilo. A Allah dobro zna ono što radite."[116]

Pouka:

Onaj ko usporedi broj muslimana i idolopoklonika nalazi da je broj ovih drugih mnogo puta veći, ali uprkos tome pobjedu na kraju ipak odnose muslimani. Čak i u bitki na Uhudu muslimani bi odnijeli pobjedu da nije bilo grešaka koje su počinili, tj. nepokoravanje naređenjima Poslanika a.s.

---

[116] Ali Imran; 152,153.

LJUBAV PREMA DOBRU I MRŽNJA PREMA ZLU U ISLAMU

Definicija riječi: ljubav, sklonost (el-wela)

Riječ welaun u vjerskim tekstovima ima višestruko značenje: pomaganje, ljubav, poštovanje, uvažavanje i sve što odnos, između dvoje koje se vole, u unutrašnjem i vanjskom značenju podrazumijeva. Uzvišeni Allah kaže:

ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ يُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ ۖ
وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَوْلِيَآؤُهُمُ ٱلطَّٰغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ
ٱلنُّورِ إِلَى ٱلظُّلُمَٰتِ ۗ أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا
خَٰلِدُونَ ﴿٢٥٧﴾

"Allah je zaštitnik onih koji vjeruju i On ih izvodi iz tmina na svjetlo, a onima koji ne vjeruju – zaštitnici su šejtani i oni ih odvode sa svjetla u tmine; oni će biti stanovnici Džehennema, oni će u njemu vječno ostati."[117]

Riječ welijjun, spomenuta u ajetu kao: zaštitnik i pomagač u borbi protiv neprijatelja i uzdizanju Allahove vjere nad ostalim vjerama; On će se pobrinuti za njihovu zaštitu i da ih za dobra djela obilato nagradi.

Šejhu-l-Islam Ibn Tejmije r.h. kaže: "U osnovnom značenju riječi el-welajetu leži ljubav i bliskost (el-mehabbetu we-t-tekarrubu)."

---

[117] El-Bekare; 257.

Definicija riječi: mržnja i zlo (beraun)

Riječ beraun u vjerskim tekstovima znači: nakon obznanjivanja i upozorenja udaljavanje, izbjegavanje i pokazivanje neprijateljstva prema svim oblicima zla i njegovim nosiocima.

Ibnu Tejmije r.h. kaže: "Riječ el-adawetu u osnovi znači mržnja i udaljenost (el-bugdu ve-l-bu'du)."

Naklonjenost nevjernicima podrazumijeva: blizak odnos s njima, pokazivanje ljubavi prema njima i potvrđivanje navedenog riječima, djelima i namjerama.

Prijateljstvo sa Allahovim neprijateljima ima mnogo vidova. Neki njegovi vidovi predstavljaju čisto otpadništvo od vjere i u potpunosti izvode iz Islama. Budući da je Allah između vjernika uspostavio bratstvo, ljubav, prijateljstvo i uzajamno pomaganje, a zabranio im prijateljevanje sa svim vrstama nevjernika: Jevrejima, kršćanima, višebošcima, ateistima i drugim, zajednički principi svih muslimana su:

- Svako ko ispovijeda vjeru u jednog Allaha i čuva se grijeha koji izvodi iz vjere, mora se voljeti, pomagati i prema njemu osjećati i dokazivati prijateljstvo. Allahova ljubav i milost moraju se dokazivati kroz mržnju, neprijateljstvo i borbu, riječima i djelom, u granicama mogućnosti, prema onim koji rade suprotno.

Naklonjenost prema dobru proizilazi iz ljubavi prema njemu, a odvratnost prema zlu, iz mržnje prema njemu, - prema tome, u osnovi vjerovanja (imana) mora se pokazati ljubav, u ime Allaha, prema Njegovim poslanicima i njihovim sljedbenicima, a mržnja prema Allahovim neprijateljima i neprijateljima Njegovih poslanika.

Od Ibni Abbasa r.a. se prenosi da je rekao: "Ko u ime Allaha voli dobro a mrzi zlo, prema Allahovim prijateljima pokazuje prijateljstvo a prema neprijateljima neprijateljstvo, time će steći Allahovu zaštitu i naklonost. Niko neće osjetiti slast

imana dok ne bude takav, ma koliko mnogo klanjao i postio. Današnje prijateljstvo među većinom ljudi zasniva se na ovosvjetovnim interesima, a to im neće biti ni od kakve koristi."

Ako jedan od najvećih učenjaka ovog Ummeta navodi da je prijateljstvo među ljudima, još u njegovo doba, a to je zlatno doba islama, bilo zasnovano na ovosvjetovnim interesima i da ono ni od kakve koristi neće biti, svaki vjernik bi danas morao dobro razmisliti i znati: koga i u ime čega voli ili mrzi, s kime se prijatelji, a s kime je u zavadi, a onda nakon toga, dobro sam sebi sud dati kako bi vidio stoji li u redu šejtana i njegove vojske ili je na strani Allahovih robova i Njegove vojske, jer će oni koji su na Allahovoj strani postići ono što žele, a ostali će izgubiti sve, i na ovom i na onom svijetu.

Ako je ljubav i prijateljstvo, kao što kaže Ibn Abbas r.a., zasnovano na ovosvjetskim interesima, ono će se, ubrzo, kad nestane interesa, ugasiti, a onda pred neprijateljima Islama neće više biti sile i jedinstva koje bi ih odvratilo.

U naše današnje vrijeme, vrijeme materijalizma, prijateljstvo među ljudima uglavnom je zasnovano na ovosvjetskim interesima, a to je ono od čega neće nikakve koristi biti.

Islamski svijet može povratiti svoju nekadašnju slavu samo vraćanjem Allahu i zajedničkim principima ljubavi i pomoći u dobru, u ime Allaha, i otpora svemu onome čemu je Allah naredio da se pruža otpor. Tada će se vjernici moći radovati Allahovoj pomoći.

Ljubav i mržnja - odrednice šehadeta

Budući da se prijateljstvo temelji na ljubavi, a neprijateljstvo na prezir, iz njih, kao pojmova, proizilaze radnje kao što su: pomoć, druželjublje, pomaganje, borba, hidžra i sl. U tom smislu ljubav i mržnja predstavljaju neminovne odrednice ri-

ječi šehadeta. Za to postoje brojni dokazi iz Kur'ana i Sunneta. U kur'anske dokaze spadaju slijedeći ajeti:

لَّا يَتَّخِذِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلْكَٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَمَن
يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ ٱللَّهِ فِى شَىْءٍ إِلَّآ أَن تَتَّقُوا۟ مِنْهُمْ
تُقَىٰةً ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ ٱللَّهُ نَفْسَهُۥ ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ ٱلْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾

"Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to čini – Allah neće štititi. To učinite jedino da bi se od njih sačuvali. Allah vas podsjeća na Sebe i Allahu se vraća sve!"[118]

۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ
أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ
ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥١﴾

"O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike Jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah, uistinu, neće ukazati na pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine."[119]

يَٰٓأَيُّهَا
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَسَوْفَ يَأْتِى ٱللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ
وَيُحِبُّونَهُۥٓ أَذِلَّةٍ عَلَى ٱلْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ يُجَٰهِدُونَ فِى
سَبِيلِ ٱللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ ٱللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَآءُ ۚ
وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

[118] Ali Imran: 28.

[119] El-Maide; 51.

"O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, - pa Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite; oni će se na Allahovom putu boriti i neće se ničijeg prijekora bojati. To je Allahov dar, koji On daje kome hoće – a Allah je neizmjerno dobar i zna sve."[120]

Dokazi iz Hadisa i tradicije

1. Imam Ahmed od Džerira b. Abdullaha el-Bedželija prenosi da mu je Allahov Poslanik a.s. primio zakletvu na vjernost pod uvjetom da "prema svakom muslimanu bude naklonjen, a da se odriče od nevjernika."[121]

2. Ibn Ebi Šejbe sa svojim lancem prenosilaca navodi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: "Najčvršća veza imana je voljeti u ime Allaha i mrziti u ime Allaha."[122]

3. Ibn Abbas r.a. navodi da je Poslanik a.s. rekao: "Najčvršća veza imana su prijateljstvo u ime Allaha i neprijateljstvo u ime Allaha, ljubav u ime Allaha i mržnja u ime Allaha."[123]

Jedan od velikih učenjaka tumačeći riječi Ibni Abbasa r.a.: "U Njegovo se ime prijatelji" kaže: "To je dokaz da za prijateljstvo nije dovoljna samo ljubav, nego da ona podrazumijeva uzajamno pomaganje, uvažavanje i poštivanje prijatelja, ne samo u nutarnjim osjećanjima nego i u praktičnom dokazivanju. Isti je slučaj i sa neprijateljstvom, jer za njega nije do-

---

[120] El-Maide; 54.

[121] Musned imami Ahmeda.

[122] Ahmed i Taberani.

[123] Et-Taberani.

voljna samo mržnja u ime Allaha, nego i njeno praktično pokazivanje kroz borbu protiv Allahovih neprijatelja i u svakom pogledu odricanje bilo kakve veze sa njima." Ovim se htjelo reći da za neprijateljstvo nije dovoljna samo mržnja i osuda srcem, nego i praktično pokazivanje, kao što stoji i u riječima Uzvišenog:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِيٓ إِبْرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذْ قَالُوا۟
لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُا۟ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ
وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةُ وَٱلْبَغْضَآءُ أَبَدًا
حَتَّىٰ تُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ وَحْدَهُۥٓ

"Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kad su narodu svome rekli: 'Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima kojima se, umjesto Allahu klanjate; mi vas se odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati sve dok ne budete u Allaha, Njega jedinog, vjerovali..."[124]

Iz navedenog se vidi da prijateljstvo u ime Allaha podrazumijeva ljubav prema Allahu i pomaganje Njegove vjere, te ljubav prema Njegovim prijateljima i njihovo pomaganje, a neprijateljstvo u ime Allaha mržnju prema Njegovim neprijateljima i borbu protiv njih.

Iz jasnih dokaza iz Kur'ana i Sunneta se nedvosmisleno vidi da se pravi smisao riječi kelimei-šehadeta ne može postići bez odanosti prema svemu što one podrazumijevaju i prezira prema svemu što je u suprotnosti sa njima. U tom smislu Šejhu-l-Islam Ibnu Tejmije r.h. kaže: "Ispunjenje uvjeta kelimei-šehadeta: 'nema Boga sem Allaha' podrazumijeva da se ne voli osim u ime Allaha, ne mrzi osim u ime Allaha, ne postaje

---

[124] El-Mumtehine; 4.

prijatelj osim u ime Allaha, i ne postaje neprijatelj, osim u ime Allaha. Drugim riječima, to znači da se voli ono što voli Allah i mrzi ono što mrzi Allah, da se vjernici drže za prijatelje ma gdje bili, a nevjernici za neprijatelje, makar bili najbliži rođaci."

Oblici prijateljstva

Islam od svojih sljedbenika traži potpunu predanost u robovanju "poslušnost i pokornost" Allahu i odricanje od svakog i svega ko Mu se pripiše kao sudrug. Islam zahtijeva da vjernikovo srce, u skrušenosti, strahu, nadanju, iščekivanju i traženju pomoći, bude okrenuto jedino prema svome Gospodaru, jer onaj ko se srcem veže za nekog mimo Allaha i od njega očekuje da mu pomogne, opskrbi ga ili uputi, postaje njegov rob i zarobljenik. Iz pomenutog razloga, srce vjernika ne smije biti zaokupljeno nečim drugim mimo Allaha.

Vidovi prijateljstva sa nevjernicima mogli bi se, uglavnom, svesti na:

1. Blagonaklonost prema nevjerstvu nevjernika, neproglašavanje njegovih nosilaca nevjernicima, sumnja u njihovo nevjerstvo i držanje da je neko od nevjerničkih shvaćanja ispravno. Ima ljudi koji odobravaju i preziru, vole i mrze, onoliko koliko se njima sviđa, a ne koliko hoće Allah, Njegov Poslanik i koliko propisuje vjera, što predstavlja povođenje za sopstvenim prohtjevima (hewom), a za takve je Allah rekao:

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِّنَ اللَّهِ

"...a zar je iko gore zalutao od onoga koji slijedi strast svoju, a ne Allahovu uputu?..."[125]

---

[125] El-Kasas; 50.

2. Uzimanje nevjernika za prijatelje, zaštitnike i pomagače, ili, pak, ulazak u njihovu vjeru. Sve je ovo Uzvišeni zabranio riječima:

لَّا يَتَّخِذِ ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلْكَٰفِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ وَمَن
يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ ٱللَّهِ فِى شَىْءٍ

"Neka vjernici ne uzimaju za prijatelje nevjernike kad ima vjernika; a onoga ko to učini – Allah neće štititi..."[126]

Tumačeći ovaj ajet Ibn Džerir kaže: "Ko nevjernike uzme sebi za pomagače i pomoćnike neka zna da se ne prijatelji samo sa njima, nego i sa njihovom vjerom, a na račun Islama i muslimana. S takvima Allah nema ništa, tj. takvi su se odrekli Allaha i Allah njih, zato što su se odmetnuli od Njegove vjere i otišli u nevjerstvo (kufr)."

Uzvišeni Allah u drugom kur'anskom ajetu veli:

۞ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ
أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ
ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٥١﴾

"O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike Jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah uistinu neće ukazati na pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine."[127]

Tumačeći ovaj ajet Ibn Džerir, Allah mu se smilovao, kaže: "Onaj ko mimo vjernika sebi za zaštitnike i prijatelje odabere Jevreje ili kršćane i on je njihov, tj. i on je njihove vjere, jer

---

[126] Ali Imran; 28.

[127] El-Maide; 51.

ıko nikoga za zaštitnika i prijatelja neće prihvatiti, ako nije u
oj vjeri ili, u najmanju ruku, ako sa njom nije zadovoljan, a
ko je sa njom zadovoljan, onda je prihvatio da mrzi ono što
ırze i njeni sljedbenici, čime je postao isti kao i oni."

Allah dž.š. također kaže:

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ
مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنَّ كَثِيرًا مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ

"Da vjeruju u Allaha i Vjerovjesnika i ono što se njemu
bjavljuje, oni s njima ne bi prijateljovali, ali, mnogi su od njih
evjernici."[128]

Ovaj ajet nam govori da se u istom srcu ne mogu sastaviti
jera (iman) i ljubav prema nevjernicima.

3. Djelimično vjerovanje u njihovo nevjerstvo i primjenji-
anje njihovih zakona, umjesto Allahove knjige. Govoreći o
ekim sljedbenicima Knjige, Uzvišeni Allah kaže:

"A kad im je Poslanik od Allaha došao, potvrđujući da je
stinito ono što već imaju, mnogi od njih kojima je Knjiga dana
za leđa svoja Allahovu Knjigu odbacuju, kao da ne znaju, i
ovode se za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini ka-
ivali."[129]

Uzvišeni kazuje da oni slijede vradžbine, a ostavljaju Alla-
ovu Knjigu, kao što čine i mnogi Jevreji i neki sljedbenici is-
ıma. Ko je od muslimana naklonjen nevjernicima, mnogoboš-
ima ili sljedbenicima Knjige i slijedi ih u njihovom krivom
čenju, bilo riječima ili djelima, u toj mjeri u kojoj to čini, za-
lužuje prezir i kaznu. Danas ima veliki broj pripadnika Islama
oji kao u vodilju, čas vjeruju u komunizam, a čas u socijali-

---

[128] El-Maide; 81.

[129] El-Bekare; 101,102.

zam, čas u demokratiju, a čas u laicizam. Ove nevjerničke doktrine prihvaćene su i primjenjuju se u mnogim islamskim zemljama. Slično ovome je i povođenje za nevjernicima u nekim pitanjima kao što su: odvajanje vjere od države, tvrdnja da Islam nema nikakve veze sa politikom i sl. Ovakvi problemi mogli su nastati samo u Evropi, nakon progonjenja naučnika od strane crkve. Kakve veze može imati islam, kao vjera tolerancije, vjera politike, vjera snage i vjera života, sa crkvenim hereticima u Evropi?!

4. Naklonost i ljubav prema nevjernicima. Ovo je Allah zabranio riječima:

لَّا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ
حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ
أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ

"Ne treba da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprostavljaju, makar im oni, bili, očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi..."[130]

Tumačeći ovaj ajet šejh-l-Islam Ibn Tejmije r.h., kaže "Uzvišeni kaže da ne možeš naći vjernika koji voli onoga ko se suprostavlja Allahu i Njegovu Poslaniku, jer sam iman ne dozvoljava takvu ljubav i naklonost, kao što i takva ljubav i naklonost prema onima koji se suprostavljaju Allahu i Njegovu Poslaniku, isključuje iman. Dakle vjera i ljubav prema Allahovim neprijateljima, ne ide jedno sa drugim, jer se međusobno isključuju. Drugim riječima: gdje ima vjere, nema takve ljubavi i obrnuto. Prema tome, ako neko srcem voli i osjeća ljubav

[130] El-Mudžadele; 22.

prema Allahovu neprijatelju, to je najbolji dokaz da u njemu nema vjere (imana)."

5. Oslanjanje na nevjernike. Zabranjujući vjernicima da se oslanjaju na nevjernike, Uzvišeni veli:

وَلَا تَرْكَنُوٓا۟ إِلَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ فَتَمَسَّكُمُ ٱلنَّارُ وَمَا لَكُم
مِّن دُونِ ٱللَّهِ مِنْ أَوْلِيَآءَ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ﴿١١٣﴾

"I ne oslanjajte se na one koji nepravedno postupaju, pa da vas vatra prži; vi nemate drugih zaštitnika osim Allaha, inače, nema vam pomoći!"[131]

Tumačeći ovaj ajet Kurtubi r.h. kaže: "To znači: 'Ne oslanjajte se na njih i ne budite zadovoljni sa bilo čim iz njihove vjere'."

Katade r.h. kaže da ovaj ajet znači: "Nemojte im poklanjati ljubav i pokoravati im se!"

Ovaj ajet je najbolji dokaz da nevjernike i griješnike treba izbjegavati, jer druženje sa njima predstvalja ili nevjerstvo ili grijeh, budući da pravog druženja nema bez ljubavi, kao što kaže pjesnik:

"Ne pitaj o čovjeku, nego o njegovu drugu, jer, svak se povodi za svojim drugom!"

6. Laskanje i dodvoravanje nevjernicima na račun vjere.

Dodvoravanje i laskanje nevjernicima na račun vjere, u današnje vrijeme, zahvatilo je mnoge muslimane. Ovo je prirodna posljedica osjećaja kompleksa niže vrijednosti, jer su kod Allahovih neprijatelja vidjeli superiornost u materijalnim dostignućima i njima bili očarani. U shvaćanju ovakvih bijednika urezalo se ubjeđenje da su Allahovi neprijatelji pojam sile i pres-

---

[131] Hud; 113.

tiža, pa su im se počeli laskati i dodvoravati, da im nevjernici, kojim slučajem, ne bi progovorili da su pristrasni. Na ovakvima su se, doista, obistinile riječi Poslanika a.s.: "Doći će vrijeme kada ćete, pedalj po pedalj, korak po korak, slijediti postupke onih koji su bili prije vas. Ako bi se oni zavukli i u gušteriju rupu, vi bi krenuli za njima.' 'Allahov Poslaniče', upitali smo, 'odnosi li se to na Jevreje i kršćane?' 'A na koga bi drugo, nego na njih', odgovorio je."[132]

Pored vjerovanja u Allaha i Njegova Poslanika a.s., u najveće tekovine muslimana kroz dugu historiju, svakako, spada njihov ponos islamom. To potvrđuju i riječo Omera r.a. koji je rekao: "Bili smo najzaostaliji narod, pa nas je Allah sa Islamom uzdigao. Tražiti slavu mimo onoga čime nas je Allah uzdigao, znači tražiti da nas Allah ponovo ponizi."[133]

7. Uzimanje prisnih prijatelja mimo vjernika. Uzvišeni Allah veli: يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ

ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّخِذُوا۟ بِطَانَةً مِّن دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا

وَدُّوا۟ مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ ٱلْبَغْضَآءُ مِنْ أَفْوَٰهِهِمْ وَمَا تُخْفِى

صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ ۚ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ ٱلْءَايَٰتِ ۖ إِن كُنتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾

"O vjernici, za prisne prijatelje uzimajte samo svoje, ostali vam samo propast žele; jedva čekaju da muka dopadnete, mržnja izbija iz njihovih usta, a još je gore ono što kriju njihova prsa. Mi vam iznosimo dokaze, ako pameti imate."[134]

Ovaj ajet je objavljen u povodu nekih vjernika koji su se družili sa licemjerima i Jevrejima s kojima su bili u rodbinskim

---

[132] Buharija i Muslim.

[133] El-Hakim.

[134] Ali Imran; 118.

i prijateljskim vezama. Objavljujući ovaj ajet Uzvišeni im je zabranio da sa njima budu u prisnim odnosima. Allah dž.š.u ovom ajetu navodi i zbog čega je s njima zabranjena prisnost, 'jer vam oni samo propast žele' tj. nanijet će vam zlo kad god im se pruži prilika i obradovati se vašoj nesreći i patnji. U Ebu Davudovu Sunenu se navodi da je Allahov Poslanik a.s. rekao: "Čovjek je one vjere koje je i njegov prijatelj, pa dobro gledajte s kim ćete se prijateljovati!"

8. Pokoravanje njihovim naređenjima i sugestijama. Zabranjujući to, vjernicima Uzvišeni Allah veli:

وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُۥ عَن ذِكْرِنَا وَٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ وَكَانَ
أَمْرُهُۥ فُرُطًا ﴿٢٨﴾

"...i ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti."[135]

وَإِنَّ ٱلشَّيَـٰطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰٓ
أَوْلِيَآئِهِمْ لِيُجَـٰدِلُوكُمْ ۖ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ﴿١٢١﴾

"...a šejtani navode štićenike svoje da se s vama raspravljaju, pa ako biste im se pokorili, i vi biste, sigurno, mnogobošci postali."[136]

9. Sjedenje i druženje sa njima dok se ismijavaju Allahovim ajetima. Zabranjujući da se sa njima sjedi, Uzvišeni Allah kaže:

---

[135] El-Kehf; 28.

[136] El-En'am; 121.

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي
ٱلْكِتَٰبِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا
تَقْعُدُوا۟ مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا۟ فِى حَدِيثٍ غَيْرِهِۦٓ ۚ إِنَّكُمْ إِذًا مِّثْلُهُمْ ۗ
إِنَّ ٱللَّهَ جَامِعُ ٱلْمُنَٰفِقِينَ وَٱلْكَٰفِرِينَ فِى جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

"On vam je već u Knjizi objavio; kad čujete da Allahove riječi poriču i da im se izrugavaju, ne sjedite s onima koji to čine dok ne stupe u drugi razgovor, inače, bićete kao i oni. Allah će sigurno zajedno sastaviti u Džehennemu licemjere nevjernike."[137]

Tumačeći riječi Uzvišenog "inače, bićete kao i oni", Ibn Džerir r.h. kaže da to znači: "ako budete sjedili sa onima koji poriču Allahove ajete i ismijavaju im se i vi to slušali, i vi ćete biti kao oni, jer niste ustali i napustili ih istog momenta kad ste to čuli."

U ajetu je iznesena jasna zabrana da se sjedi sa nevjernicima kao i munaficima koji se izrugivaju Allahovim ajetima ili hadisima Poslanika a.s..

10. Povjeravanje odgovornih mjesta.

Nevjernika i licemjera nije dozvoljeno postaviti na odgovorno mjesto, povjeriti mu položaj u vlasti i sl., jer to znači ukazivanje povjerenja onima kojima ga Allah nije dao. Naprotiv, Allah one koji im ukazuju povjerenje i naklonost, ubraja u njih same, jer se iman ne može dokazati i potvrditi dok se od njih ne odrekne. Ukazivanje nekome povjerenja i naklonosti je njegovo uzdizanje, a to je nespojivo sa omalavažavanjem nevjernika koje se od vjernika traži. Kada bi islamski vladari bili svjesni izdaje kršćanskih službenika, nji-

---

[137] En-Nisa; 140.

hovih tajnih prepiski sa neprijateljima islama, kršćanskim vladama na Zapadu, i njihovih namjera da iskorijene islam i muslimane, gdje god i koliko god mogu, ne bi ih uzimali za bliske saradnike i povodili se za njima, kao što je bio slučaj sa jednim "dobrim" vladarem u islamskoj zemlji, koji je za najbližeg saradnika držao kršćanina, koji, kada je čuo da je jedan kršćanin primio islam, uložio sve da ga ponovo odvrati od islama, i čak, poslije toga, nastavio svoj posao, tajno dostavljajući kršćanima detaljne vijesti o stanju u redovima muslimana u ovoj muslimanskoj zemlji.

Njegov ured je bio prepun kršćanskih izaslanika, koji su bili uvažavani i poštovani, a njihovi zahtjevi uvijek ispunjavani. Dok su se oni razmetali i častili, ni najuglednijim muslimanima kod njega nije bilo lahko ući, a i kad bi im to bilo dopušteno, sa njima se nije lijepo ni pozdravljalo, a kamoli razgovaralo.

Jednom prilikom na dvoru "dobrog" vladara okupili su se visoki državni službenici, namjesnici, sudije i učenjaci, pa je vladar pomenuo neke kršćanske zablude u vjerovanju i obredima, i između ostalog rekao: "Kršćani ne znaju računati jer je kod njih 1 = 3 a 3 = 1 i za njih Uzvišeni Allah veli: "Nevjernici su oni koji govore: - Allah je jedan od trojice! A samo je Allah Bog!"[138]

Njihova osnovna dogma glasi: 'U ime Oca, Sina i Duha Svetoga, jednoga Boga.'

Jedan od pjesnika (koji je bio prisutan na ovom skupu) je ovo uzeo i podrugljivo prepjevao u stihovima od kojih jedan glasi:

"Kako matematiku može znati onaj koji za Jednog Gospodara svijeta kaže da su tri?"

---

[138] El-Maide: 73.

Pjesnik je zatim vladara upitao: 'Kako možeš biti siguran da i kod vladara kršćani ne računaju kao i u svojoj vjeri, pa da vladaru proslijeđuju jedan dinar, a za sebe zadržavaju dva, tim prije što računaju da je to dosljednost i odanost vjeri?'

Kad se skup razišao, kršćanin je podvrgnut provjeri, nakon čega je utvrđeno da je bio izdajnik, pa je pogubljen, a na njegovo mjesto postavljen drugi čovjek.

11. Nevjernicima se ne može davati nešto na povjerenje, jer je Uzvišeni za njih rekao da su nevjerni: "Ima sljedbenika Knjige koji će ti vratiti ako im povjeriš tovar blaga, a ima i onih koji ti neće vratiti ako im povjeriš samo jedan dinar, ako ga ne budeš stalno pratio. Tako je, jer oni govore: 'Nama nije grijeh što učinimo neukima' – i o Allahu svjesno govore laži."[139]

Zatim je zabranjeno:

12. Biti zadovoljan sa njihovim djelima, oponašati ih i oblačiti se kao i oni. Poslanik a.s. je rekao:

"Ko oponaša neki narod i pripada mu."[140]

Zato se zabranjuje bilo kakva sličnost sa nevjernicima: u njihovim osobinama, običajima; vjerskim dužnostima, moralu, ponašanju kao što je npr. brijanje brade, puštanje dugih brkova, oponašanje u načinu odijevanja, jela, pića i ostalog.

13. Dočekivati ih vedra lica, s njima biti otvorena srca, ukazivati im počast i držati ih bliskim.

---

[139] Ali Imran; 75.

[140] Ahmed.

14. Pomagati ih sve dok nepravedno postupaju. Kur'an navodi dva ovakva primjera: Prvo, Lutovu ženu koja nije vjerovala, nego je kao i njen narod bila nevjernik, zadovoljna sa ružnim djelima i svojima otkrivala ko je u goste dolazio Lutu. Drugi primjer je Nuhova žena.

15. Hvaljenje navodnih vrlina nevjernika i njihovo širenje. Ovaj vid naklonosti nevjernicima pojavio se u posljednih nekoliko stoljeća, kada se po prvi put susrećemo sa pristalicama zapadnih orijentalista, koji propagiraju njihove vrline i tvrde da jedino oni imaju ispravan naučni pristup problemima i sl. Na njihova usta hvale se zasluge Istoka i Zapada i nazivaju progresom i civilizacijskim napretkom, a islam i muslimane optužuju za zaostalost i nesposobnost da idu ukorak sa napredovanjem drugih naroda.

16. Veličanje nevjernika i njihovo nazivanje počasnim imenima kao: gospodo, mudraci, učenjaci i sl. U ovo spada i njihovo pozdravljanje prije nego što to oni učine "kao što čine mnoge neznalice u naše vrijeme, koji, kad susretnu nekog od Allahovih neprijatelja, žure da ih pozdrave stavljajući svoju ruku na prsa, kao znak da ih od srca istinski vole i poštuju, ili dizanje ruke prema glavi, što znači da ih visoko cijene." Ovo je zabranjeno i bojati se da onaj ko to čini ne iziđe iz islama i zbog toga postane odmetnik, jer je to znak ljubavi, naklonosti i poštovanja prema Allahovim neprijateljima.

Ovo zato što je uvažavanje i nazivanje počasnim imenima ograničeno samo na vjernike, dok nevjernici zaslužuju prezir i poniženje. Poslanik a.s. je rekao: "Ne nazivajte prvi selam Jevrejima i kršćanima, a ako nekog od njih sretnete na putu natjerajte ga na tješnji dio."[141] (tj. da vam se skloni).

---

[141] Muslim.

17. Zabrana stanovanja i dijeljenja postelje sa nevjernicima.

Allahov Poslanik a.s. je rekao: "Ko se sa mnogobošcima druži i sa njima stanuje, isti je kao oni."[142]

Allahov Poslanik a.s. također je rekao: "Nemojte zajedno stanovati ni družiti se sa mnogobošcima! Ko sa njima zajedno stanuje i druži se, nije naš!"[143]

18. Zabrana učestvovanja u zavjeri sa nevjernicima, provođenju njihovih planova, stupanje u njihove saveze i organizacije, otkrivanje slabih tačaka muslimana, odavanja njihovih tajni, špijuniranja u korist nevjernika i borbe u njihovim redovima.

Ovaj vid naklonosti neprijatelju s kojim se islamski svijet susreće, ujedno je i najopasniji, jer je takozvana "Peta kolona" prodrla i uništila cijele generacije muslimana, gotovo na svim poljima djelovanja, kako u prosvjeti i odgoju, tako i politici, vlasti, na polju etike, svjetovnog i duhovnog života. Muhammed Kutb r.h. prenosi da je pjesnik Mahmud Ebu-l-Vefa rekao, prilikom protjerivanja Engleza iz Egipta: "Odoše plavi, ali ostadoše crni (domaći) Englezi."

Šta misliš tko provodi planove Jevreja i njihove zle zamisli? Nitko drugi do prozapadno orijentirani sinovi ovog naroda, koji za Allahove neprijatelje odrađuju ono što ni sami njihovi učitelji nisu mogli odraditi. Ali, neka znaju da neće uspjeti utrnuti Allahovu vjeru, za koju On kaže: "A riječ naša je davno rečena o robovima Našim, o poslanicima: 'Oni će biti, doista, potpomognuti i vojska Naša će zacijelo pobijediti."[144]

---

[142] Ebu Davud.

[143] El-Hakim.

[144] Es-Saffat; 171,173.

19. U naklonost prema nevjernicima spada i bježanje iz muslimanske i sklanjanje u nemuslimansku zemlju, iz mržnje prema muslimanima i ljubavi prema nevjernicima.

20. U naklonost prema nevjernicima spada učlanjenje u svjetovne i nevjerničke partije kao što su komunističke, socijalističke, nacionalističke i masonske partije.

PREGLED VJERA

Zaratustrina vjera (medžusijska)

Zaratustra ili grčki: Zoroaster, živio je između VII i VI stoljeća prije Isaa a.s., perzijski filozof i propovjednik, osnivač mazdeizma. Mazdeizam je vjera starih Perzijanaca. Po toj vjeri postoji samo jedan bog - Ahura Mazde (Hurmuz ili Ormuzd). Nasuprot njemu stari su Perzijanci vjerovali da postoji Ahriman, zli duh. Kasnije počinju i Ahrimana smatrati božanstvom. Ahuramazdea su smatrali bogom dobra i svijetla, a Ahrimana bogom zla i tmine. Smatrali su da se zlo, tmina i zli duhovi odgone vatrom, koja je sveta i treba je stalno ložiti. Mazdejske bogomolje se zbog toga i nazivaju azerkade (kuće vatre).

Prema mazdeizmu čovjekova je dužnost vjerovati u Ahura Mazdea, moliti mu se i prinositi mu žrtve.

Mrtvaca postavljaju na kakvo visoko mjesto da ga ptice pojedu ("kule šutnje i mira"). Zabranjuju spaljivanje mrtvaca, pokopavanje u zemlju ili bacanje u vodu.

"Kule šutnje" tvrdo su građene, promjera su 30 m i visine 10 m.

Za vrijeme Aleksandra Velikog, mazdeizam je progonjen. Za vrijeme Sasanida (227.-651.), mazdeizam je državna vjera u Perziji.

Nakon što su muslimani osvojili Perziju, ogromna većina mazdeista prima islam, dok se manji dio seli u Indiju, gdje ih i danas ima pod imenom Parsi, uglavnom u Bombaju i okolici. Pretežno su trgovci i imućni poduzetnici. U samom današnjem Iranu ima ih veoma malo.

Taoizam

Osnivač ove kineske vjere jeste Lao-Tse ili (Lao Ce), kineski filozof. Rođen je 604. prije Isaa a.s. u Kin-jenu. Kin-jen je danas pokrajina Hunan. Osobno ime mu je bilo Pejang, obiteljsko Li. Lao-Tse mu je samo nadimak i znači "Stari učitelj". Godine 525. prije Isaa a.s., sastao se sa Konfučijem.

Bio je upravitelj državnih arhiva u Lou. Potkraj života povukao se iz službe i živio kao pustinjak u klancu Han-Ku. Nakon što je napisao knjigu "Tao-Te-King" otišao je u planine i niko ga više nije vidio. Lao-Tse preporučuje ljudima napuštanje ovoga svijeta, bogatstva i nauke a prihvaćanje brige za opće dobro.

Vremenom taoizam se pretvorio u idolopoklonstvo. U današnjim Lao Ce – bogomoljama nalaze se razni kipovi kojima se sljedbenici ove vjere klanjaju. Osim toga klanjaju se i zvijezdama, te takozvanim bogovima oblaka.

Budizam

Osnivač budizma jeste princ Sidhart Gautam, iz plemena Šakia u Kapilavastu, u Indiji, blizu nepalske granice. Sidhart nosi i ime Šakiamuni što znači "pustinjak iz plemena Šakia". Nakon što se "prosvijetlio", Sidhart se počeo nazivati Budha što znači "prosvijetljeni". Živio je 80 godina (560.-480. prije Isaa a.s.). U svom staležu – porodici, Sidhart je bio primjerno odgojen, bogat čovjek, oženjen i imao je sina. Ubrzo se razočarao u životu. Prlikom jedne šetnje naišao je na jednog starca, zatim pored nekog bolesnika, pa pored raspadajuće lešine i na kraju je susreo jednog asketu. Ti su ga prizori potresli i uvjerili da je život težak i mučan, a i kada je sretan neprestano se strepi od starosti i smrti. Kada mu je bilo 29 godina Sidhart napušta dvor i posvećuje se pustinjaštvu, kako bi pronašao oslobođenje od patnje. Sedam je godina uzalud tražio. Na kraju se odrekao askeze i jedne noći je iznenada prodro u "tajnu istine". To se dogodilo u mjestu Budh-Gaja u Istočnoj Indiji koje i danas hodočaste budisti iz svih krajeva svijeta.

U Benaresu u Indiji susreo je petoricu asketa kojima je objavio da je on Budha i poučio ih je svojoj nauci. Ta je Budhina propovjed nazvana "propovjed iz Benaresa".

Budha je 'otkrio' četiri plemenite 'istine' budizma:

Svaki život je težak i mučan,

Požuda je izvor patnjama,

Za savladavanje patnji mora se uništiti požuda – strast, a da bi se to postiglo; mora se ići 'plemenitim osmerostrukim putem' (prave vjere, pravog htijenja, prave riječi, pravog djela, pravog života, prave težnje, pravog mišljenja i pravog razmišljanja, meditiranja).

Pet asketa su bili prvi Budhini učenici. Među sljedbenika Budhinog učenja kasnije se našao i kralj Ajataštru iz Magadha, današnjeg Bihar, u Indiji. To moćno carstvo postalo je centar za širenje budizma.

U prvo vrijeme Budha u svoj pokret nije primao žene. Pod uticajem svoje punice, a nakon dugog odbijanja, konačno je primio i žene. Po sjeveroistočnoj Indiji, Budha je neumorno propovjedao svoje učenje 40 godina. U 80 godini života je obolio i umro u Kusinaru. Mrtvo tijelo mu je spaljeno uz velike ceremonije i počasti, a pepeo podijeljen u 8 spomenika podignutih u 8 budističkih centara. U okvir učenja budizma spada i učenje o nirvani. Obično se misli da nirvana znači ništavilo. Međutim, nijedna budistička sekta to ne tvrdi. Etimološki nirvana znači izdisanje. Najispravnijom se smatra definicija koja kaže da je nirvana prestanak, konačna pobjeda nad patnjom. Takozvano prosvjetljenje (bodhi) pretpostavlja postizanje nirvane još za života. U prvo vrijeme Budha nije prikazivan na slici. Prikazivanje Budhinog (tijela) lika počinje tek na početku kršćanske ere. Savremeni budizam predstavlja više religiozni običaj, nego religiju. Potpuno preovladava na Cejlonu, Burmi, Tajlandu, Kambodži, Laosu, Tibetu i Mongoliji. U Nepalu, Kini, Japanu i Anamskoj Indokini budizam nije nacionalna religija. U doticaju sa drugim religijama, budizam je poprimio tuđe običaje, obrede i vjerovanja. Ima slučajeva zajedništva budizma i šintoizma, pa su pojedinci vatrene pristaše obiju religija. Mase pod nirvanom misle na raj. U cjelini, budizam obilježava visok stupanj savladavanja strasti i veliku pažnju prema svemu što je živo.

Konfučionizam

Konfučije je rođen 551. godine prije Isaa a.s. u siromašnoj porodici, u jednom kineskom selu pokrajine Šantung. Oženio se kad mu je bilo 19 godina. Imao je jednog sina i više kćeri.

U svojoj 22. godini počeo je propovjedati svoje učenje. Mnogo je putovao i uzalud nastojao da kneževe privoli na reforme. Umro je 479. prije Isaa a.s što znači da je živio 72 godine. Konfučije nije formirao novu religiju, već je ponovo nastojao oživjeti staru kinesku religiju. Pozivao je ljude starim mudracima. U prvom redu bio je političar i moralista. U Konfučija na prvom mjestu stoje nebo i preci. Nebo mu je viša moć, pa se za njega mudrost sastoji u tome da se spozna volja neba. Vlast ima korijenje u nebu. Mudrac koji vrši vlast treba to činiti s nebom i zemljom i u skladu sa slavnim dušama predaka. Car je sin neba. Uz nebo Konfučije je zamišljao još i nebeska i zemaljska božanstva, zatim duhove i duše umrlih. Smatra obaveznim prinošenje žrtava božanstvima i duhovima. Poštovanje predaka brani, ali osuđuje pretjeranu raskoš pri sahranama i prinošenju žrtava.

Prema Konfučiju država je božanska ustanova. Vladar mora savjesno vršiti svoje poslanje, a narod mora vršiti svoje moralne obaveze. Konfučiju je ideal, takozvani jen, to znači moralnost, čovječnost. Plemenit čovjek smatra da je pravednost bitna. Govorio je: "Nepravda se naplaćuje pravednošću, a dobrota dobrotom". Također je rekao: "Mladić se mora čuvati privlačne ljepote, čovjek srednjih godina tučnjave, a starac škrtosti." Konfučijevo zlatno pravilo jeste riječ "Uzajamnost" (šu), a što znači ne činiti drugome što ne želiš da se tebi čini."

Konfučije je proglašen najvećim kineskim mudracem zahvaljujući osobito caru Wu Ti (156.-187.) iz dinastije Han.

Vremenom Konfučije je postao: najviši učitelj (u VII stoljeću), 739. godine proglašen je za kralja, 1074. za cara, a 1906. priznali su mu stupanj najvišeg "božanstva".

Mao-Ce-Tung je dokinuo spomen-dan Konfučija, ali je upozorio da se jednako od njega uči, kao i od Marksa i Lenjina.

Hinduizam

Hinduizam možemo posmatrati u tri faze:

I – Najstarija vjera u Indiji nazvana je vedanskom vjerom prema indijskim vjerskim knjigama koje se zovu vede. Vede se sastoje iz četiri knjige: 'Rig veda', koja sadrži 'pobožne' pjesme općeg karaktera., 'Sama veda', koja sadrži molitvene pjesme, 'Jočor veda', koja govori o žrtvi, i 'Arharva veda', koja govori o drugim vjerskim pitanjima.

Stari Indijci – Hindusi, zamišljali su božanstvo kao neko opće svijetlo i život i nazivali su ga 'Deva'. U staroj vedanskoj vjeri nije bilo bogomolja. Obredi su se sastojali iz prinošenja žrtava. Zaklanu životinju su pekli pjevajući pjesme kojima su zamišljali da privlače božanstva koja na njih izlivaju blagodati. Žrtve su prinosili zbog grijeha. Za manje grijehe prinošene su manje žrtve, a za veće grijehe velike žrtve.

II – Druga faza vjere Indijaca jeste brahmanizam. To je reformirana vedanska vjera. Brahm znači molitva, dok je Brahma ime indijskog božanstva. Inače brahmanizam se zasniva na trojstvu, osim u Brahmu, stari Indijci su vjerovali u Višnu i Šivu. Kip Brahme predstavljali su u liku čovjeka sa 4 glave i 4 ruke. U jednoj mu je ruci bila knjiga Veda, u drugoj brojanica, u trećoj flaša vode iz rijeke Ganges, a u četvrtoj torba kao simbol gospodarstva.

Kip Šive bio je u obliku čovjeka sa jednom glavom i četiri ruke.

Prema brahmanizmu narod se dijeli u četiri kaste:

a) Brahme – svećenici,
b) Šatrije – vojnici,
c) Vahšije – seljaci i
d) Šudre – sluge.

Osim ovih kasti postoje 'iparije' sastavljeni od zločinaca i izgnanika iz drugih kasti.

III – Posljednje i najdulje razdoblje indijske vjere naziva se hinduizam. Prvi počeci hinduizma javljaju u brahmanskoj literaturi od IV-tog do II-gog stoljeća prije Isaa a.s. Oznaka pripadnosti hinduizmu i danas je priznavanje autoriteta Veda i pripadnosti jednoj od tri više kaste. Ovo je razlog da hinduizam nije nikada mogao postati svjetska religija, nego je ostao nacionalna religija.

U hinduizmu Bog se više ne naziva 'Deva' nego Išvara, što znači Gospodar svijeta. Hinduizam nema posebnih vjerskih knjiga koje bi bili izvori. Za poznavanje hinduizma služe veliki narodni epovi Mahabharata i Ramajama. Mahabharata ima 180.000, a Ramajama 48.000 stihova. Hinduizam predstavlja sintezu različitih kultova, simbola i filozofskih učenja. Današnji hinduizam ima mnogo sekti: Šivina, Višnuova i Brahmina. Nazivi ovih sekti nastali su od naziva božanstava. Osim tri glavna božanstva, postoji u hinduizmu i mnoštvo nižih božanstava. Indijci uzdižu do božanstva i osnivače sekti, te vjerske reformatore.

Kult životinja je u Indiji bio nekada veoma razvijen. Danas se svetim smatraju: krave, majmuni i nosorozi. Krava se ne smije zaklati niti inače usmrtiti; po cijeloj Indiji krave se kreću kud hoće. Njenih pet proizvoda: mlijeko, sir, maslac, mokraća i balega upotrebljavaju se u obredima. Mahatma Gandi je rekao: "Krava je pjesma milosrdnosti, ona je majka milijuna ljudi." U vjerskim hinduskim knjigama stoji: "Broj godina koliko se onaj

:oji je ubio kravu mora mučiti u paklu jednak je broju dlaka ıbijene životinje."

Postoji i zmijski kult. Ne samo u Indiji, već i u mnogim lrugim zemljama Azije, zmije smatraju zaštitnicima voda.

Razne vrste smokava i mnogog drugog drveća u Indiji ımatraju svetim. Takvo voće okružuju kamenom ogradom i ›osvećuju mu posebnu pažnju. Dodirnuti takvo drvo donosi, ›rema vjerovanju Hindusa, sreću, plodnosti i druge koristi. ’rema hinduizmu, svete su i neke rijeke, a osobito Ganges. Iindusi vjeruju da kupanje u Gangesu predstavlja veliku zasugu, donosi blagostanje i čisti od grijeha. Sedam gradova Inlije smatraju se svetim, a u prvom grad Benares. Hindusi vjeuju u seljenja duša. Vjeruju u zagrobni život i u mnogo rajeva paklova. Seobu duša nazivaju 'samsara', vjeruju da duša prili:om seljenja prelazi kroz biljke, insekte, ptice, ljude, demone, ›a čak i kroz božanstva. Spasenje se, prema mišljenju Hindusa, ›ostiže kada se duša spoji sa bogom. Smatraju da se iznimno /eoma pobožni ljude mogu još za života spasiti, inače u načelu ;pasenje se postiže poslije smrti.

Hindusi imaju svoje hramove i slike božanstava. Umjesto ıekadašnjih Vedinih žrtava koje su smatrali pravom hranom ›ožanstava u hinduizmu postoje simboličke obredne radnje puja) u što spadaju poklon cvijeća, 'beteba' (vrste bibera), riže, ›ranje i odjevanje slika božanstava, posipanje tamjanom, mazanje žutom i crvenom bojom, paljenje uljanih svjetiljki, padaıje ničice i dr.

Priređuju i procesije kojom prilikom slike božanstava pre/oze na kolima kroz grad. Nisu sasvim istisnute životinjske žrtve. Najčešće se žrtvuju male životinje kao što su: pjetlovi, ;olubovi, zečevi, a katkada bivoli i ovce. Neke sekte, sve do ›red kraj 19.-og stoljeća, prinosile su i ljudske žrtve.

Hinduizam zabranjuje upotrebu alkoholnih pića i preporu:uje uzdržavanje od mesnih jela. Hinduizam strogo zabranjuje

jesti ostatke hrane iza ljudi drugih kasta ili vjera. Hinduistički hramovi su puni buke i vreve i dosta su prljavi. U njima ljudi viču, jedu i spavaju, pjevaju, mali trgovci prodaju svoju robu, bogalji, siromasi i gubavci prose, fakiri priređuju svoje predstave, krave i majmuni slobodno okolo hodaju. Jedan od puteva spasenja u hinduizmu jeste i joga.

Jehovini svjedoci

Vjerska i politička organizacija koja se pojavila u drugoj polovini XIX stoljeća.

Javno se izjašnjavaju kao dio hrišćanstva, a u biti je kontrolišu Židovi i radi za njihove interese. Kao Jehovini svjedoci su poznati od 1931. godine, a u Americi su priznati prije pojave sa ovim imenom od 1874.

Na početku je bila poznata pod imenom 'Raselov vjeronazor' ili 'Novi učenici Jevanđelja'. A od 1931 godine poznati su pod imenom 'Jehovini svjedoci'.

Osnivači ove organizacije

Ova organizacija je osnovana 1874. godine, a njen osnivač je sveštenik Čarls Rasel. Ovog sveštenika je naslijedio Frenklin Redford koji je napisao knjigu 'Pad Babilona'. Redford je proglasio da će Sudnji dan biti 1925. godine, dok je njegov prethodnik proricao Sudnji dan 1914. godine. Još jednom će pokret iskušati svoje proročanstvo 1975. god., da bi 1995. izjavili da neće više proricati Sudnji dan.

Treća ličnost koja nasljeđuje vodstvo Jehovinih svjedoka je Norton Hamer Konor 1905 godine. U njegovo doba, ova organizacija postaje država unutar države.

Vjerovanje i ideje

- Vjeruju da je Jehova njihov Bog, a da je Isa vladar Božijeg kraljevstva.

-Vjeruju u postojeće kršćanske knjige ali ih tumače kako oni žele, shodno svojim interesima.

- Slijepo slijede svoje vođe.

- Koriste se imenom Mesiha i kršćanskim knjigama da bi ostvarili svoj cilj, - a cilj im je uspostava vjerske i svjetovne kontrole nad čitavim svijetom.

- Ne vjeruju u Ahiret niti u Džehennem, a vjeruju da će njihov Raj biti na ovom svijetu i u njihovom kraljevstvu.

- Vjeruju da će ubrzo na čelu sa Isaom voditi oslobodilački rat, gdje će oni kao vojska Isaova oboriti sve vladavine svijeta i uspostaviti svoje kraljevstvo.

- Biraju iz postojećih kršćanskih knjiga odlomke u kojima se pohvalno govori o Izraelu i Židovima i rade na njihovom rasturanju.

- Vjeruju u ljudsko bratsvo, ali je ono ograničeno samo na sljedbenike njihove sekte.

- Preziru sve vjere i vladavine svijeta osim jevrejske, a sve njihove vođe su židovi.

- Odvijaju bilo kakvu vojnu službu i zabranjuju transfuziju krvi.

- Priznavaju svetost 19 knjiga u koje vjeruju Židovi.

- Zagovaraju trojstvo i tumače ga kao; Jehova, Sveti duh i Sin.

- Ne vjeruju u vječnost duše, imaju posebne bogomolje, koje nazivaju Gospodarev hram.

- Članstvo se postiže prolaskom kroz određene stadije u kojima su uslovi vrlo strogi.

- Filozofske škole imaju jak uticaj na njih.

- Imaju jaku vezu sa Izraelom i židovskim svjetskim organizacijama kao što su Masoni.

- Sarađuju sa misionarskim organizacijama i sa istaknutim grčkim i ermenskim svećenicima.

- Djeluju po mnogim državama svijeta; tajno i javno. Centrala im je u Americi.

- Štampaju na hiljade knjiga i časopisa i dijele ih besplatno, što ukazuje na jaku finansijsku poziciju koju imaju. Imaju svoje posebne škole, centre za prevođenje i pisanje, posebne odjele za tumačenje "svetog" teksta za njihove potrebe.

- Sarađuju sa svim organizacijama koje su u funkciji Židovima. Preko svojih članova ova organizacija dobija informacije za svoja obavještajna dejstva, prisluškivanje i kontraobavještavanje.

Sljedbenici knjige

Definicija: "Oni koji su izašli iz čiste vjere i njenog šerijata, a bili su sljedbenici nekog od poslanika kojima su objavljivane Knjige, zovu se ehlul kitabi."

Ehlul kitabi se dijele na dvije osnovne grupe:

Na one kojima su objavljivane knjige poput Tevrata, Indžila ili Zebura, - o to su kršćani i Jevreji;

Na one kojima su objavljivani suhufi kao što su medžusije i el-manevije.

Suhufi koji su objavljeni Ibrahimu a.s. su podignuti na nebesa zbog razvrata medžusija. Zato je dozvoljeno sklapati ugovore sa medžusijama, ali se ne možemo ženiti njima, niti jesti ono što oni zakolju.

Na osnovu navedenog, kada se spomenu ehlul kitabije, onda se misli samo na Jevreje i kršćane.

Vjere na arapskom poluostrvu prije objave Poslaniku a.s.

Prije poslanstva Muhammeda a.s. na arapskom poluostrvu su postojale dvije osnovne grupe:

Ehlul kitabi, - Jevreji i kršćani - sljedbenici naroda Musaa i Isaa a.s. (koji su bili u Medini).

Mušrici, potomci Ismaila a.s. koji su bili u Mekki.

Jevreji

Uvod

Jevrejska vjera vuče korijene od Ibrahima a.s. a poznato je da su oni unuci Ja'kuba a.s kojima je Allah dž.š. poslao Musaa za poslanika. Njima je poslato najviše poslanika, koje nisu slijedili a mnoge su i ubijali, pa su zbog toga i prokleti od Allaha dž.š. Kroz historiju su bili proganjani od mnogih naroda zbog svoje nepopustljivosti, tako su uvidjeli da je kontrola nad ekonomijom svijeta najbolji adut za sreću Jevreja. Zbog toga su strateški krenuli za dominaciju nad čitavim svijetom podržavajući nasilje i razvrat. Proučavali su vjere i mijenjali ih nudeći njihovim pristalicama razvratan život predstavljajući to kao alternativu budućnosti.

Postali su dominantni zagovarajući samo svoje ideje i svoje poglede na život. Sprovodili su ih (i sprovode) kroz razne organizacije formirane pod sjenom svoje vjere, ne zato da bi pozivali u nju, nego da bi svojim perfidnim radom rušili temelje drugih vjera i unosili zabunu, i na taj način lakše ih pridobijali za sebe.

Osim jevrejska, njihova vjera se još naziva i Mojsijeva ili židovska. Jevrejska vjera se dijeli na:
Nauku o vjeri i
Nauku o dužnostima.

Nauka o vjeri dijeli se na četiri dijela i to:
- Nauka o Božijem biću, o Njegovim djelima i svojstvima,
- Nauka o vječnom životu i o budućem uzdarju,
- Nauka o Mesijinu vijeku,
- Nauka o Objavi.

Nauka o dužnostima dijeli se na;

- Nauka o dužnostima prema Bogu,
- Nauka o dužnostima prema samom sebi i
- Nauka o dužnostima prema bližnjem.

Deset zapovjedi kod Jevreja

1. Vjerovanje u Boga koji je Israilce izveo iz Egipta (iz doma ropskoga)
2. Zabrana vjerovanja drugih božanstava i zabrana građenja rezanih likova ili kakve slike.
3. Zabrana uzimanja Božijeg imena uzalud.
4. Naredba odmora subotom.
5. Poštivanja oca i majke.
6. Zabrana ubijanja.
7. Zabrana preljube.
8. Zabrana krađe.
9. Zabrana lažnog svjedočenja na bližnjega svoga.
10. Zabrana željeti kuću bližnjega svoga, ženu bližnjega svoga ili išta što pripada bližnjem.

Vjerske knjige sadržane su u Bibliji koju dijele na tri dijela: Nauku, Proročke knjige i Spise poučne knjige.

Nauku čini Tora koja se dijeli na pet knjiga Mojsijevih. Prve proročke knjige sadrže povijest Israilaca od Mojsijeve smrti do babilonskog ropstva. Posljednje proročke knjige su četiri i sadrže nauku, opomene i proročanstva. U spise u prvom redu spadaju Psalmi Davidovi i priče Salomonove.

Jevreji imaju šest vrsta posta u godini. Poste radi pokajanja i uspomene na razne događaje iz povijesti.

Jevreji imaju i dnevne molitve kojom prilikom čitaju Bibliju, a posebno psalme. Jutarnja molitva se naziva Šabeit, popodnevna Minha i večernja Arbit. Musaf je posebna molitva subotom, o mlađaku i na blagdane. Neila je posebna molitva u dan pomirenja.

Tora je Jevrejima zabranila mnoga jela, među ostalim svinjetinu, meso od deve, sve ptice grabljivice, ribe koje nemaju peraja, sve insekte, poginule i rastrgane životinje dopuštenih vrsta, bolesne ili ozlijeđene životinje, sve životinje koje nisu na propisan način zaklane (kašer), krv sva, loj četveronožnih životinja, žile, te svaka smjesa mlijeka i mesa.

Neka vjerovanja kod Jevreja

Prema jevrejskom vjerovanju Bog je jedan, svugdje je i sve zna. Boga nazivaju sa tri imena: Elohim, El i Jehova.

Uzejra koji je pronašao Tevrat nakon što se bio zagubio, prozvali su Božijim sinom.

Vjeruju u besmrtnost duše i daju joj prioritet nad tijelom.

Vjeruju da je Ibrahim a.s. kao kurban htio zaklati Ishaka.

Vjeruju da su oni izabrani narod i da su duše Jevreja dio samoga Boga, pa ako neki narod napadne Jevreje kao da je udario na čast Boga. Zatim kažu: kolika je razlika između čovjeka i hajvana, tolika je razlika između Jevreja i drugih naroda.

Dozvoljeno je prevariti, ukrasti, uzeti kamatu od nejevrejina, ili krivo svjedočiti prema njima, jer takvim postupcima prema njihovom vjerovanju oni se približavaju Bogu.

Za Ja'kuba a.s. kažu da se je hrvao s Bogom i da ga je nadhrvao. Za Luta a.s. kažu da je pio vino i učinio blud sa svojim kćerima nakon što se je spasio, te da je Davud a.s. ružan u očima Gospodara.

Prvorođenom sinu pripada nasljedstvo koliko dvojici drugih sinova i nema razlike u nasljeđivanju između bračne i vanbračne djece.

Nije ograničen broj žena, a onaj ko je napunio 20 godina a nije se oženio, zaslužuje prokletstvo.

Jevrejska godina je mjesečeva godina. Nazivi mjeseci su: Nisan, Ijar, Sivan, Tamus, Av, Elul, Tišri, Hešvan, Kisveli, Tebet, Ševat i Adar.

Jevrejska nova godina ne počinje prvog Nisana, već prvog Tišrija, dakle u jesen, jer prema jevrejskoj usmenoj predaji, svijet je stvoren u jesen.

Jevrejski blagdani

Osim svetkovanja subote Jevreji imaju u godini još šest velikih blagdana:

Pesah svetkuju kao uspomenu na izlazak iz Egipta. Pada od 15. do 22. Nisana – 8 dana kada ne jedu hljeb s kvascem.

Šebuot svetkuje se 6. i 7. Sivana, a to je uspomena na dan kada se Bog objavio Izraelu na brdu Sinaju.

Roš-Hašana (Nova godina) svetkuju 1. i 2. Tišrija u jesen i tada se Jevreji sjećaju Stvoritelja i promišljaju da li su u prošloj godini živjeli i radili u skladu sa Božijom voljom.

Jom kipur pada 10. Tišrija, a to je blagdan pomirenja s Bogom i bližnjima.

Sukot pada u dane od 15. do 21. Tišrija i to je uspomena na 40 godina boravka u pustinji.

Šemini - Aceret i Simhat – Tora svetkuje se 22. i 23. Tišrija, a to je blagdan zahvaljivanja Bogu što im je dao svetkovati sve blagdane u godini. Osim toga to je i blagdan radosti zbog Tore, kada završavaju čitanje posljednjeg poglavlja Tore.

Osim ovih Jevreji imaju i malih blagdana.

Kur'an o Jevrejima

Ni u vrijeme Muhammeda a.s., a ni dan-danas Jevreja u svijetu nema mnogo. S obzirom na to, logično bi bilo da Kur'an o njima malo govori. Međutim, činjenica je da se o njima u Kur'anu govori izuzetno mnogo. Zbog čega je to tako, ko su Jevreji, šta se sa njima dešavalo, kakve su njihove osobine, šta im je obećano u budućnosti i kakve se pouke iz toga mogu izvesti?

Na nekoliko mjesta u Kur'anu se kaže da je Allah uzdigao Jevreje nad ostalim ljudima, odnosno nad ostalim narodima. Tako npr. Uzvišeni kaže: "O sinovi Israilovi, sjetite se blagodati Moje koju sam vam podario i toga što sam vas nad ostalim ljudima bio uzdigao!"[145] Iz tih ajeta može se razumjeti da je Allah Jevreje odlikovao nad ostalim narodima blagodatima koje nije dao nijednom narodu do tada, i davši im poslanike koje su bili dužni slijediti.

Sam Kur'an pojašnjava o kojim se blagodatima radi: "Sinovima Israilovim smo Knjigu i vlast i vjerovjesništvo dali i lijepim jelima smo ih bili opskrbili, i iznad svih naroda ih uzdigli, i jasne dokaze o vjeri smo im dali, a oni su se podvojili baš onda kad su do saznanja došli..."[146] Kao vrlo važnu stvar, Kur'an navodi da je Jevrejima data Knjiga, Objava od Uzvišenog Allaha. Njima i kršćanima, u odnosu na druge narode, to je posebna počast i odlika, pa ih Kur'an počesto naziva "sljedbenicima Knjige" (ehlul-kitab). Pored toga, veliki broj poslanika je poslan upravo Jevrejima, što je također povod da Jevreji budu ponosni u odnosu na druge.

---

[145] Sura El-Bekare; 47 ajet.

[146] El-Džasije; 16,17.

Zbivanja sa Jusufom a.s. i njegovom braćom

Već za vrijeme Jakuba a.s. njegovi sinovi, tj. ljudi od kojih Jevreji vode porijeklo, skreću sa pravoga puta! U njima se pojavljuje zavidnost prema polubratu Jusufu, za koga su smatrali da ga otac voli više od svih njih, pa smišljaju varku kako da se riješe svoga polubrata, te ga bacaju u bunar! Na prevaru su ga odveli od kuće, varajući na taj način svoga oca, tj. Božijeg poslanika, čineći tako nasilje nevinom djetetu i kršeći tako Allahove odredbe o lijepom odnosu prema roditeljima, rodbini i uopće čovječanstvu!

Događaji za vrijeme Musaa a.s.

Kur'an na više mjesta govori o Musau a.s. i stanju Jevreja u Egiptu (Misru) pod vlašću faraona i Egipćana, te o njihovom izbavljenju iz patnji uz pomoć Musaa a.s., kojeg je Uzvišeni odabrao kao poslanika između njih. Sva ta kazivanja govore o Jevrejima kao nestabilnom narodu, kukavičkom i spremnom na raznorazne spletke i varke, te uporno skretanje sa pravoga puta. Prvi takav primjer jeste slučaj Jevreja, Musaovog sunarodnjaka, koji izdaje Musaa a.s. nakon što mu je on učinio veliko dobro i spasio ga od napada jednog Egipćanina.[147] Na makro planu to se pokazalo poslije kroz historiju islama, gdje su Jevreji najbolju zaštitu uživali upravo pod vlašću muslimana, na što su uzvratili najgorim odnosom i terorom u situaciji kada su oni zavladali jednim brojem muslimana u Palestini!

[147] Sura El-Kasas; 15-19.

Mu'džize date Musau a.s.

Kur'an dalje govori da je Musa a.s. zbog izdaje od strane svoga sunarodnjaka morao napustiti Egipat i boraviti određeni broj godina u Medjenu. Zatim mu Allah dž.š. šalje objavu i naređuje da pozove faraona i njegove ljude na pravi put, te da izbavi svoj narod iz robovskog stanja u kojem su bili pod faraonovom vlašću.[148]

Jevrejima je otprije bilo nagoviješteno da će Allah poslati jednog između njih kao poslanika, koji će ih pozvati istinskoj vjeri - islamu i izbaviti iz muka robovskoga stanja. Kada se Musa a.s. ponovo pojavio, pogotovu kada je pokazao mu'džize (čuda, ili natprirodne moći), oni su shvatili da je on taj obećani poslanik, ali su opet prema njemu iskazivali neposlušnost kada god su bili u prilici! Mu'džize kada je Musaova ruka postala bijela i kada se njegov štap pretvorio u zmiju koja je progutala sve čarolije faraonovih čarobnjaka toliko su bile upečatljive i jake, da su čarobnjaci, koji su bili iz faraonovog naroda, prihvatili pravi put i odmah nakon toga bili spremni umrijeti za istinu u najgorim mukama![149] Pored toga, Allah dž.š. je kaznio Faraonov narod raznim kaznama, koje su bile dio Musaovih a.s. mu'džiza: glad, nerodica, potop, skakavci, krpelji, žabe i pretvaranje vode u krv.[150] Jevreji su bili svjedoci svega toga, pa im je to trebalo još više pojačati njihovo uvjerenje u ispravnost vjere kojoj ih je Musa a.s. pozivao i ustrajnost u njegovom slijeđenju. Međutim, iz daljnjeg kazivanja o njihovim događajima jasno je da su se oni uvijek vraćali nepokornosti i krivom putu.

[148] Sure: Ta Ha; 9-36, El-Kasas; 22-30, Hud; 96,97.

[149] El-A'raf; 106-126.

[150] El-A'raf; 129-132.

Vjerovjesnike su u laž utjerivali a neke ubijali!

"I Mi smo Musau Knjigu dali i poslije njega smo jednog za drugim poslanike slali, a Isau, sinu Merjeminu, očigledne dokaze dali i Džibrilom ga pomogli. I kad god vam je koji poslanik donio ono što nije godilo dušama vašim, vi ste se oholili, pa ste jedne u laž utjerali, a druge ubili."[151] "Mi smo od sinova Israilovih zavjet uzeli i poslanike im slali. Kad god bi im koji poslanik donio ono što nije godilo dušama njihovim, jedne su u laž utjerivali, a druge ubijali."[152]

Ovdje je posebno interesantno da Kur'an upotrebaljava sadašnje vrijeme (koje u arapskom jeziku može biti i buduće) kada govori o ubijanju vjerovjesnika. To sigurno ukazuje na stalnu prijetnju od te njihove osobine, što se može odnositi na poslanika koji je živ u toku objave Kur'ana, tj. na Muhammeda a.s. A iz njegovog životopisa poznato je da su ga Jevreji zaista nekoliko puta pokušali ubiti!

Svjesno su krivotvorili Objavu

Allah d.š. je objavio Musau a.s. Tevrat, kao jednu od Njegovih odabranih knjiga. Međutim, Jevreji nisu poštovali Božiju riječ, nego su, radi sitnih dunjalučkih interesa, iskrivili Tevrat, podvrgavajući ga tako svojim ličnim interesima. Dakle, spremni su i na Boga slagati! O tome ima više svjedočanstava u Kur'anu, kao npr.: "...i Jevreji koji izmišljotine mnogo slušaju i koji tuđe riječi rado prihvataju, a tebi ne dolaze, koji smisao riječima s mjesta njihovih izvrću... njih na ovom svijetu čeka poniženje, a na onom svijetu patnja golema."[153] "A teško onima

---

[151] El-Bekare; 87.

[152] El-Maide; 70.

[153] El-Maide; 41.

koji svojim rukama pišu Knjigu, a zatim govore: 'Evo, ovo je od Allaha' – da bi za to korist neznatnu izvukli. I teško njima zbog onoga što ruke njihove pišu i teško njima što na taj način zarađuju!"[154]

Skloni su varkama i spletkarenju.

U Kur'anu se na nekoliko mjesta navodi slučaj onih Jevreja koji su se ogriješili o zabranu rada subotom. Naime, Allah im je kaznio i stavio ih na iskušenje tako što im je zabranio da love ribu subotom, a one su dolazile samo tim danom. Oni su tome doskočili tako što su postavljali mreže petkom navečer, u koje bi se onda subotom riba ulovila, pa bi te mreže vadili iz vode nedjeljom! To je očito izigravanje Allahovih propisa, zbog kojeg ih je Allah žestoko kaznio: "Vama je poznato ono što se dogodilo onima od vas koji su se o subotu ogriješili, kao i to da smo im Mi rekli: 'Budite majmuni prezreni!' Savremenicima i pokoljenjima njihovim to smo učinili opomenom, a poukom onima koji se boje Allaha."[155] Njihova sklonost spletkama i varkama pokazala se i za vrijeme Muhammeda a.s. kao i kroz stoljeća koja su došla poslije toga, sve do današnjih dana! "Kada se nisu uspjeli suprotstaviti muslimanima, počeli su se prikrivati i uvlačiti u vjerničke redove, te praviti munafike od ljudi, bivajući tako predvodnici licemjera, koji im planiraju način njihovog djelovanja." Poznato je da su munafici gori neprijatelji od otvorenih nevjernika, a Jevreji su ti koji stoje i iza izuma licemjerstva i munafikluka![156]

---

[154] El-Bekare; 79.

[155] El-Bekare; 65,66.

[156] Vidi u suri El-Bekare; 75,76.

Govore pogrdne riječi o Bogu.

"Allah je čuo riječi onih koji su rekli: 'Allah je siromašan, a mi smo bogati!' Naredićemo Mi da se pribilježi ono što su oni rekli, kao i što su, ni krive ni dužne, vjerovjesnike ubijali, i reći ćemo: 'Iskusite patnju u ognju zbog djela ruku vaših!' – A Allah nije nepravedan prema robovima Svojim."[157] Naime, kada je objavljeno: "Ko je taj koji će Allahu drage volje zajam dati, pa da mu ga On mnogostruko vrati?"[158], čime se metaforički traži angažman na pravome putu, neki od njih su se drznuli i ismijavali te riječi, govoreći da je Bog siromašan, a da su oni bogati! Rezultat toga jeste da ih je Allah kaznio škrtošću još na ovom svijetu, a na onom ih čeka patnja još veća.

Oni su vjernicima najveći neprijatelji.

Sve do sada spomenuto, kao i ostalo što se u Kur'anu o njima govori, nije navedeno radi pukog kazivanja, nego radi pouke vjernicima! Naime, kao takvi oni mogu predstavljati veliku opasnost, iako su i u vrijeme objave a i danas malobrojni u odnosu na mnoge druge narode. No, sa svim tim svojim osobinama oni mogu nanijeti veliku štetu bilo kome, a pogotovu sljedbenicima pravoga puta, kojima zavide i protiv kojih će raditi dok god postoje. To je jasno vidljivo iz slijedećeg ajeta: "Ti ćeš sigurno naći da su vjernicima najljući neprijatelji Jevreji i mnogobošci..."[159]

[157] Ali Imran; 181,182.

[158] El-Bekare; 245.

[159] El-Maide; 82

Ukratko

Ovo pokazuje da je historija sinova Israilovih koja govori o nevjerovanju, griješenju i prokletstvu drevna, da su njihovi poslanici koji su im upućeni da ih spasu na kraju preuzeli na sebe da ih proklinju i progone zbog Allahove upute. Allah je čuo njihove molbe, uknjižio srdžbu i prokletstvo protiv sinova Israilovih. Sinovi Israilovi koji ne vjeruju mijenjali su njima dostavljene Knjige, nisu primjenjivali u međusobnom sudstvu Allahov zakon, kao što je spomenuto na više kur'anskih mjesta u ovoj i drugim surama. Oni su prekidali zavjet sa Allahom, zavjet koji govori da će pomagati svakog poslanika, podržavati ga i slijediti.

"... zato što su se bunili i uvijek granice zla prelazili."[160]

[160] El-Maide; 78.

Kršćani

Uvod

Kršćani se pozivaju na poslanstvo Isaa a.s. Sveta im je knjiga Indžil, koju oni nazivaju Evanđelje. Postoje četiri kanonska (tj. od crkve prihvaćena) Evanđelja: Matijevo, Lukino, Markovo i Ivanovo (Jovanovo), dok se Bernabino Evanđelje odbacuje od crkve.

Vjeruju u trojstvo i kažu: "Bog je jedan, ali obuhvaćen u tri božanske osobe: Otac, Sin i Duh sveti." Vjeruju da je Bog sve stvorio, da sve održava i svime upravlja. Za dušu kažu da je besmrtna, a za Isaa kojeg oni nazivaju "Sin Božiji" kažu da je postao čovjek i otkupio kršćane svojom "smrću na križu."

Vjeruju u posredništvo putem ispovjedi, tj. da im sveštenik može oprostiti grijehe u ime Boga nakon što se ispovjede, ma o kolikom se grijehu radilo.

U glavne vjerske istine ubrajaju i Božiju milost koja je potrebna za spasenje. Vjeruju da će Bog za dobro nagraditi vječnom nagradom, a za zlo vječnom kaznom.

Simbol kršćana je križ. Križ – krst – latinski crux – postojao je i prije kršćanstva, još od neolitika. U najranijem kršćanstvu nije bilo ovoga simbola. Pojavljuje se u I i II stoljeću. Od vremena Konstantina Velikog (285. – 337.) križ postaje simbol kršćanstva. Od 313. godine takozvanim milanskim ediktom kršćanstvo postaje ravnopravno staroj rimskoj vjeri. Od 324. godine kršćanstvo je privilegirana vjera u Rimskom carstvu. Zbog zasluga za kršćanstvo, crkveni su krugovi proglasili Konstantina "velikim". Mjesto Rima Konstantin je izabrao Bizantinij za novu prijestolnicu. Po Konstantinu od 330. godine Bizantinij je prozvan Konstantinopolis (Carigrad- Istanbul).

Prvobitno kršćanstvo predstavljalo je monoteizam, ali se vremenom pretvorilo u trojstvo. Na prvom Nikejskom saboru koji je održan 325. godine usvojeno je vjerovanje u dva boga: Bog – otac i Bog – sin.

Nakon dugih rasprava na prvom Carigradskom saboru 381. godine usvojeno je vjerovanje da je i "Duh sveti" božanska osoba i da proizilazi iz "Oca". Ovo je stav pravoslavaca. Na trećem koncilu 589. godine oni koje danas nazivamo katolicima, usvojili su vjerovanje da "Sveti duh" proizilazi ne samo iz "Oca" već i iz "Sina" i tako dolazi do spora između Zapadne i Istočne crkve, između Rima i Carigrada. Do definitivnog razlaza između njih dolazi 1054. godine.

Osim ovih, postoje i protestanti, koji su nastali kao opozicija u katoličkoj crkvi.

Ime protestanti nastalo je u vezi s protestom što su ga njemački staleži ispoljili 1529., a kojim su odbranjene sve crkvene reforme. Za razliku od katolika i pravoslavaca, protestanti nisu ostali jedinstveni, nego su se podijelili u nekoliko grupa; Luterovci, Cvin-glijevci, Kalvinisti, Puritanci, Prezbiterijanci, Kvekeri, Baptisti, Ugenoti, Menoniti, Adventisti i dr.

Deset Božijih zapovjedi

1. Da se ne smije imati drugih bogova uz Boga.
2. Zabrana spominjanja i izgovaranja imena gospodina Boga uzalud.
3. Svetkovati dan gospodnji (Nedjelju).
4. Poštovati oca i majku.
5. Ne ubiti.
6. Ne sagriješiti bludno.
7. Ne krasti.
8. Ne svjedočiti lažno.
9. Ne poželiti tuđeg ženidbenog druga.
10. Ne poželiti ničije tuđe stvari.

Prema crkvenom shvatanju postoje vidljivi čini, (znaci) koji daju milost i posvećenje. Na latinskom jeziku, ti se znaci nazivaju sakramenti. Pravoslavci sakramente nazivaju svetim tajnama. U katolika postoji sedam sakramenata:

Krštenje je obred primanja u kršćansku zajednicu. Sastoji se u trokratnom uronjavanju u vodu ili polijevanju vodom, zazivajući Oca, Sina i Duha svetoga. Krštenje djeteta spojeno je i sa davanjem imena. Krštenje se dakle radi kada neko primi kršćanstvo i kada se daje ime djetetu.

Potvrda je simboličko pomazivanje posvećenim uljem, uz izgovaranje liturgijske formule. Potvrdu dijeli u katoličkoj crkvi biskup djeci koja su primila vjersku obuku. Ulje s dodatkom balzama (smjesa ulja i smole) koje se koristi u ovaj obred, biskup posvećuje na veliki četvrtak za liturgijsku potrebu.

Pričest ili oltarski sakrament znači pojesti komadić hljeba i popiti vina vjerujući da se na taj način unosi tijelo i krv Isaa.

Ispovjed znači priznati svećeniku svoj grijeh radi opraštanja.

Bolesničko pomazanje, jeste mazanje bolesnika uljem uz čitanje molitve.

Svećenički red. Celibat je zabrana ženidbe katoličkih svećenika.

Ženidba.

Kod kršćana postoji i post koji znači ustezanje od mesa i životinjskih masnoća i jaja. Kod katolika uz post se smije jesti jedanput na dan; ujutro i uveče dozvoljeno je malo založiti.

Pravoslavci sakramente nazivaju svetim tajnama. One su gotovo iste kao i kod katolika što se obreda tiče, samo što se malo razlikuju po samom nazivu:

- Krštenje,
- Miropomazanje je isto što i kod katolika potvrda,
- Pričešće,
- Ispovjest,
- Sveštenstvo,
- Brak i
- Jeloosveštenje.

Protestanti imaju samo dva sakramenta i to: krštenje i sveta večera.

Kršćanski blagdani

Božić, rođendan Isusa (Isaa), kod katolika i protestanata je 25. decembra, a kod pravoslavnih 7. januara.

Nova godina; kod katolika i protestanata 1. januar, a kod pravoslavnih 14. januar.

Uskrs pada uvijek u nedjelju i nema stalnog utvrđenog datuma: pravoslavni ga nazivaju vaskrs. Prema kršćanskom vjerovanju Isus (Isa) se taj dan digao iz groba i otišao u nebo.

Duhovi i mnogi drugi. Neradni dan u kršćana je nedjelja.

Hijerarhija Crkve

Papa je vrhovni poglavar katoličke crkve (od grčke riječi pappas što znači otac). Od IV stoljeća za rimskog biskupa počeo se upotrebljavati naziv Papa. U toku V i VI stoljeća utvrđuje se primat pape nad ostalim biskupima. Do polovice XI stoljeća biralo ga je rimsko svećenstvo i narod, a otada kardinali, svećenici po činu odmah iza pape - najviše ih je Talijana.

Vatikanski koncil (1869. –1870.) proglasio je dogmu o nepogrješivosti pape kada donosi odluke u pitanju vjere i morala.

Po katoličkom učenju papa je 'Kristov' namjesnik. Šef je vatikanske države. Službeni mu je naziv Pontifex.

Patrijarh je naziv za episkopa koji je na čelu više crkvenih provincija. Danas su to najviši poglavari pojedinih istočnih crkava (Ruske, Srpske, Makedonske, Bugarske, Armenske, Sirske, Koptske i drugih).

Pastor se zove svećenik kod protestanata, kod katolika župnik, a kod pravoslavnih vjernika paroh.

Pravoslavne crkve se vežu za države za razliku od kršćanskih koji se vežu za Papu.

Crkva ne označava samo bogomolju, nego i kršćansku zajednicu.

Katedrala (od grč. Kathedra-stolica, sjedište) jeste crkva sa sjedištem biskupa, - kod pravoslavnih takva crkva se naziva saborna. Manastir jeste samostan – crkvena ustanova u kojoj žive i rade kaluđeri i kaluđerice, (redovnici, monahinje, "časne sestre"). U katolika, za kaluđera se kaže: redovnik ili monah.

Postoji mnoštvo svećeničkih redova osobito u katolika, kao što su franjevci (nose smeđe mantile), dominikanci, isusovci (nose crne mantile) i drugi.

Svecima kršćanske crkve proglašavaju osobe, koje su se posvetile Bogu kao propovjednici ili su žrtvovali svoj život šireći kršćansko učenje ili su prema mišljenju crkve, bili uzor moralnog života. Kršćani ih smatraju zagovoračima pred Bogom. Kršćani imaju veoma mnogo svetaca i nema nijednog dana u kalendaru da nije u njemu upisano ime 'nekog sveca'.

Stav Islama premu ehlu-l-kitabijama

Na osnovu priloženog u prethodnim naslovima vidimo da su kršćani i Jevreji doista uveliko izmijenili vjeru kojoj su pozivali Musa i Isa a.s. te su prema tome nevjernici. O tome govore brojni kur'anski ajeti;

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ

"Nevjernici su oni koji govore: "Bog je – Mesih, sin Merjemin!..."[161]

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ

[161] El-Maide; 72.

"Nevjernici su oni koji govore: 'Allah je jedan od trojice'!..."[162]

"Ti ćeš sigurno naći da su vjernicima najljući neprijatelji Jevreji..."[163]

قُلْ يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِـَٔايَـٰتِ ٱللَّهِ وَٱللَّهُ شَهِيدٌ
عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾ قُلْ يَـٰٓأَهْلَ ٱلْكِتَـٰبِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِ ٱللَّهِ مَنْ ءَامَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنتُمْ شُهَدَآءُ ۗ وَمَا ٱللَّهُ
بِغَـٰفِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾

"Reci: 'O sljedbenici Knjige, zašto u Allahova znamenja ne vjerujete. A Allah je svjedok svega što radite?! Reci: 'O sljedbenici Knjige, zašto onoga koji vjeruje od Allahove vjere odvraćate, želeći da je iskrivite iako ste svjedoci (da je to istina)? A Allah ne zanemaruje ono što vi radite!"[164]

Iz navedenih kur'anskih ajeta zaključujemo slijedeće:

Da sljedbenici Knjige ne vjeruju u Jednog Boga i iskrivljuju Njegovu vjeru.

Pokušavaju vjernike odvratiti od Allahova puta.

Zaista je povijest prepuna borbe kršćana i Jevreja protiv muslimana. I sami smo iskusili njihovu mržnju prema nama samo zbog toga što vjerujemo u Allaha Jednog i Jedinog. Prema tome, moramo se prema njima odnositi isto kao i prema nevjernicima (mušricima, ateistima i njima sličnim).

Ima onih koji misle da su nam kršćani bliski i u svoj prilog navode kur'anske ajete iz sure Ali Imran; 199 ajet, i El-Maide; 82. U cilju rasvjetljavanja ove dileme navest ćemo oba ajeta i analizirat ih.

---

[162] El-Maide; 73.

[163] El-Maide; 82.

[164] Ali Imran; 98,99.

1. "Ima i sljedbenika Knjige koji vjeruju u Allaha i u ono što je objavljeno vama, i u ono što je objavljeno njima, koji su ponizni Allahu i ne prodaju ajete Allahove za bagatelnu cijenu."[165]

Ibn Ebi Nudžejh navodi predaju od Mudžahida: "Ima i sljedbenika Knjige..." ukazuje na sljedbenike Knjige koji su postali muslimani."

Hasan el-Basri u vezi s tim kaže: "To su sljedbenici Knjige koji su to bili prije Muhammeda a.s., pa su njega potom slijedili, prihvaćajući islam..."

Ovaj ajet se u stvari odnosi na Nedžašiju, kralja Abesinije, koji je slušajući ajete o Isau a.s. plakao toliko da je bradu skvasio suzama.

2. "...svakako ćeš naći da su vjernicima najbliži prijatelji oni koji govore: 'Mi smo kršćani'..."[166]

Oni koji navode ovaj ajet u prilog mišljenju da su nam kršćani najbliži, uzimaju samo dio ajeta kao dokaz. Međutim, nije dozvoljeno dio ajeta istrgnuti iz njegovog konteksta radi potvrđivanja svoga mišljenja. A upravo u slijedećim ajetima dolazi objašnjenje koji su to kršćani. To su oni koji: "Kada slušaju ono što se objavljuje Poslaniku, vidiš kako im liju suze iz očiju jer znaju da je to Istina, pa govore: 'Gospodaru naš, mi vjerujemo, pa upiši i nas među one koji su posvjedočili'."[167]

Dakle i u ovom ajetu se misli na one koji su bili kršćani do dolaska Poslanika a.s., a zatim su primili islam, a ni u kom slučaju se ne misli na kršćane i Jevreje koji vode ratove i dan danas ubijaju muslimane širom svijeta.

Dakle, što se tiče današnjih sljedbenika Knjige, između nas i njih će ostati neslaganje i neprijateljstvo sve dok ne budu pri-

---

[165] Ali Imran; 199.

[166] El-Maide; 82.

[167] El-Maide; 83.

znali Muhammeda a.s. za poslanika i u Allaha Jednog i Jedinog vjerovali. Sve dotle smatramo ih nevjernicima na osnovu prethodno navedenih ajeta, i riječi Poslanika a.s. u kojima kaže: "Tako mi Onoga u Čijoj ruci je moj život, svako ko čuje za mene od ovoga ummeta, bio on i Jevrej ili kršćanin, a zatim umre, a ne povjeruje u ono s čim sam poslan, ući će u Vatru!"[168]

Stav islama prema onima do kojih nije stigla Objava

Islamski učenjaci ljude do kojih nije stigla Objava zovu "ehlu-l-fitreh". Hafiz Ibnu Kesir definišući ehlu-l-fitreh kaže da su to oni koji su živjeli u vremenu između dva poslanika, kao npr. između poslanstva Isa'a i Muhammeda a.s. Nakon toga je ovaj izraz većina učenjaka počela upotrebljavati za sve one do kojih nije stigla vijest o poslanstvu, pa i za djecu mušrika.[169] Ibn El-Kajjim r.h. kaže: "Svaki musliman dužan je vjerovati da je kafir svako ko nije islamske vjere, i da će Allah kazniti samo onog kome je poslao dokaz preko poslanika. Ovakav stav je kada je u pitanju nagrada ili kazna. Međutim, na dunjaluku sudimo prema onome što se vidi i zna: djecu kafira, kao i maloumne među njima na dunjaluku smatramo kafirima."

O stavu prema onima do kojih nije stigla Objava postoje različita mišljenja:

---

[168] Muslim.

[169] Napominjemo da ovdje iznosimo njihov status na ahiretu, da li će oni u Džennet ili Džehennem, dok na dunjaluku svakog ko nije islamske vjere smatramo kafirom.

a) Ko umre a do njega nije stigla Allahova Objava, smatra se spašenim. Tako Ibn Hazm za djecu mušrika kaže da će u Džennet.

b) Ko umre a do njega nije stigla Allahova Objava, ući će u vatru. Ibn El-Kajjim kaže da je to stav mutekellima i nekih mufessira.

c) Da će oni biti u Allahovoj milosti, ako hoće uvešće ih u Džennet, a ako ne kazniće ih. Djeca muslimana biće u Džennetu, dok će djeca mušrika biti prepuštena Allahovoj volji.

d) Da će biti iskušani na Sudnjem danu, a ovo je najjače mišljenje. Ovo je stav Ibnu Tejmije, Ibn El-Kajjima, Ibn Kesira i drugih. Šejhu-l-islam Ibnu Tejmije r.h. kaže: "Dokazi govore da će oni do kojih nije stigla Objava na dunjaluku, ili je nisu bili u stanju razumjeti i prihvatiti kao djeca, ludi, i oni koji su živjeli između dva poslanika, biti stavljeni na kušnju na Sudnjem danu. Biće im poslat poslanik koji će im narediti da mu budu pokorni, pa ako mu se pokore zaslužiće nagradu, a ako odbiju pokornost, zaslužiće kaznu."

Ibn El-Kajjim r.h. za djecu mušrika kaže: "Biće iskušani na Sudnjem danu. Biće im poslat poslanik, kao i svakome do koga nije stigla Objava, pa ko se pokori poslaniku uči će u Džennet, a ko mu odbije pokornost ući će u vatru. Prema tome neki će biti u Džennetu a neki u Džehennemu. Na ovakav stav upućuju hadisi i mnogi drugi dokazi."

Kur'anski ajeti govore o tome da neće niko biti kažnjen dok im ne bude poslat poslanik. Allah dž.š. u Kur'anu kaže: "Kad god se koja gomila u njeg (Džehennem) baci, stražari u njemu će je upitati: 'Zar nije niko dolazio da vas opominje?' 'Jest, dolazio nam je onaj koji nas je opominjao' – odgovoriće – 'a mi

smo poricali i govorili: Allah nije objavio ništa, vi ste u velikoj zabludi'!".[170]

"...a Mi nijedan narod nismo kaznili dok poslanika nismo poslali!".[171]

Muhammed a.s. kaže: "Na Sudnjem danu će doći gluh, lud i matuh (star i senilan), i čovjek koji je živio u fitretu. Gluh će reći: 'Gospodaru, došao je islam a ja nisam ništa čuo'. Lud će reći: 'Gospodaru, došao je islam a djeca su se izigravala sa mnom (gađala su me balegom i đubretom) po cesti.' Matuh će reći: 'Gospodaru, došao je islam a ja nisam razumio ništa.' A onaj koji je umro u fitretu će reći: 'Gospodaru, nije mi došao poslanik.' Pa će Allah uzeti njihovu prisegu na pokornost, te će im narediti da uđu u vatru. Poslanik a.s. zatim reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, da uđu u nju (vatru), bila bi im hladna i spasonosna'."[172]

Ebu Hurejre r.a. prenosi sličnu predaju s tim što na kraju hadisa stoji: "Pa ko uđe u nju biće mu hladna i spasonosna, a ko odbije da uđe, biće bačen u Džehennem."[173]

---

[170] El-Mulk; 8,9.

[171] El-Isra; 15.

[172] Bilježi Ahmed, Taberani, Ibn Hibban, Bejheki i drugi. Bejheki i Albani kažu da je ovaj hadis sahih.

[173] Bilježi Ahmed, Bejheki i El-Bezzar. Bejheki i Albani kažu da je ovaj hadis sahih.

Islam

Riječ islam u arapskom jeziku znači pokornost, predanost, poniznost. Islam je vjera koju je Allah dž.š. preko Svojih poslanika objavio čitavom čovječanstvu.

Islam u užem smislu objašnjava nam Poslanik a.s. u poznatom hadisu: Prenosi se od Omera r.a. slijedeći događaj: "Jednog dana smo sjedili kod Poslanika a.s., te se iznenada pojavi jedan čovjek izuzetne bijele odjeće, jako crne kose, bez ikakvih znakova putovanja na sebi, a niko od nas ga nije poznavao. Približi se Allahovom Poslaniku a.s., i sjede pored njega tako što je prislonio svoja koljena uz njegova, i svoje ruke stavio na svoje noge, i potom reče: 'O Muhammede, obavjesti me o islamu!' Allahov Poslanik a.s. mu reče: 'Islam je da posvjedočiš da nema drugog Boga sem Allaha i da je Muhammed a.s. Allahov poslanik, da obavljaš namaz, daješ zekat, postiš mjesec ramazan i da hodočastiš Bejtullah, ako si u mogućnosti.' On tada reče: 'Istinu si rekao'..."[174]

U širem smislu, u islam spadaju sve Božije Objave dostavljene svim poslanicima od Adema a.s. do posljednjeg poslanika Muhammeda a.s. koji je pečat svih poslanika. Ranije Božije Objave su doživljavale preinake i nisu ih ljudi dobro sačuvali; dok je posljednja Božija Objava, Kur'an potpuno i u cjelosti sačuvan.

[174] Muslim.

Islam – najstarija i najmlađa vjera

Kada se govori o islamu, obično se on povezuje s posljednim Božijim poslanikom Muhammedom a.s. Malo je ljudi uopće, kojima je poznato da islam postoji otkad postoji i čovječanstvo. Već prvi čovjek – Adem a.s. je ujedno i prvi Božiji poslanik. Allah dž.š. koji je poslanike slao iz milosti prema ljudima, nije mogao dopustiti da ljudi lutaju. Preko poslanika Sveopći je Dobročinitelj slao ljudima pozive na pravi put i otkrivao im ono što oni sami, svojim razumom, nisu mogli odgonetnuti. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

فَتَلَقَّىٰٓ ءَادَمُ مِن رَّبِّهِۦ كَلِمَٰتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

"I Adem primi neke riječi od Gospodara svoga, pa mu On oprosti; On, doista, prima pokajanje, On je milostiv."[175]

Riječi koje je Adem a.s. primio od Allaha dž.š. predstavljale su i prvu Objavu. Kao što je imala svoj početak, Objava je imala i svoj postepeni razvoj, pa i svoje upotpunjavanje. Nije čovječanstvo bilo na istom stupnju umnog razvoja. Kako je umni razvoj čovječanstva rastao, rasla je i povećavala se i objava, dok, konačno, u vrijeme Muhammeda a.s., nije dobila svoj konačni i potpuni oblik. Pošto je Allah dž.š. Jedan i Jedini, to ni Objava nije mogla u osnovnim pitanjima imati razne sadržaje u raznim vremenima. Ebu Hurejre r.a. prenosi da je Muhammed a.s. rekao: "Mi, skupina vjerovjesnika, braća smo po jednom ocu. Naša je vjera jedna."[176] Misli se na vjerovanje u Allahovu jednoću (tevhid) sa kojim je On poslao svakog poslanika i kojeg je sadržavala svaka knjiga koju je On objavio. Međutim, vjerozakoni su se, kao što smo već napomenuli, razliko-

---

[175] El-Bekare; 37.

[176] Buharija.

vali u naredbama i zabranama. Ponekad je nešto u jednom vjerozakonu zabranjeno, a zatim bude dozvoljeno u drugom vjerozakonu i obrnuto, ili nešto je olakšano izvršiti u jednom i blaže je, dok je u drugom teže. Allahu pripada potpuna mudrost i neoborivi dokaz.

Povezanost Objave istaknuta je na više mjesta u Kur'anu. Tako se na jednom mjestu govori muslimanima:

۞ شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِۦٓ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓ ۖ أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ ۚ

"On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovjedajte i u tome se ne podvajajte!..."[177]

U citiranom ajetugovori o jednoj vjeri, a spominju se, pored Muhammeda a.s., još i Nuh, Ibrahim, Musa i Isa a.s.

Nuha i Ibrahima priznaju i vjeruju pripadnici svih triju vjera; Jevreji, kršćani i muslimani. Musaa Jevreji smatraju osnivačem jevrejske vjere, Isaa kršćani smatraju osnivačem kršćanstva., dok je Muhammed a.s. posljednji Božiji poslanik. Musaa, Isaa i Muhammeda, salevatullahi alejhim edžmein, muslimani podjednako vjeruju i ne prave među njima razlike u vjerovanju. Sva trojica su bili Božiji poslanici i sva trojica su, kao i ostali Božiji poslanici, primili Objavu iz istog izvora – od Jednog i Jedinog Allaha dž.š. Dakle, Islam u smislu vjere u jednog Boga, je najstarija vjera. Međutim, obzirom da su sljedbenici Musaa svoju vjeru pretvorili u jevrejstvo, a sljedbenici Isaa u kršćanstvo, kažemo da muslimani pod ovim imenom potiču od vremena Muhammeda a.s. - u tom smislu, islam je najmlađa vjera.

---

[177] Eš-Šura; 13.

Allah dž.š. neće primiti ni jednu vjeru sem islama

Da islam nije vjera samo Muhammeda a.s., već vjera svih Božijih poslanika, Kur'an nam to sasvim jasno kaže:

أَفَغَيْرَ دِينِ ٱللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُۥٓ أَسْلَمَ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾
قُلْ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَمَآ أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَآ أُنزِلَ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ
وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطِ وَمَآ أُوتِىَ
مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَٱلنَّبِيُّونَ مِن رَّبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ
مِّنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُۥ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ
دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٨٥﴾

"Zar pored Allahove žele drugu vjeru, a Njemu se, htjeli ili ne htjeli, pokoravaju i oni na nebesima i oni na Zemlji, i Njemu će se vratiti! Reci: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Ja'kubu, i unucima, i u ono što je dato Musau i Isau i vjerovjesnicima – od Gospodara njihova; mi nikakvu razliku među njima ne pravimo, i mi se samo Njemu iskreno klanjamo.' 'A onaj ko želi neku drugu vjeru osim Islama, neće mu biti primljena, i on će na onom svijetu nastradati'."[178]

U navedenim se ajetima najprije spominje Božija vjera, pa se onda precizira da to nije samo vjera Muhammeda a.s., nego i Ibrahima, Ismaila, Ishaka, Ja'kuba, njihovih potomaka, Musaa, Isaa i drugih poslanika, da bi se na kraju podvuklo da je to jedina Božija vjera – islam.

---

[178] Ali Imran; 83-85.

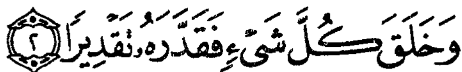
VJEROVANJE U KADER

Vjerovanje u kader je jedan od temelja imana kao što to objašnjava Allahov Poslanik a.s. u razgovoru sa Džibrilom: "Da vjeruješ u Allahovo određenje, bilo ono dobro ili zlo."[179]

Bez imalo sumnje vjerujemo da Allah doista sve zna i da se sve odvija po Njegovoj odredbi. Ako jedan arhitekta, na parčetu papira, može napraviti projekat neke palače, odrediti dinamički plan njegovog izvođenja, a potom pristupiti radovima i, u predviđenom roku, projekat palače sa papira, tačno onako kako ga je nacrtao, realizirati u stvarnosti, kako se Allahu može osporavati činjenica da je unaprijed, sve do Sudnjeg dana, zapisao sudbinu svijeta i da će, zahvaljujući Svojoj svemoći i znanju dati da bude, tačno, onako kao što je unaprijed odredio? Kako, kada se zna da Uzvišeni sve može?!

Šta je Kader:

Allah je htio da stvori stvorenja, zatim im je odredio vremenski rok, određene osobine i svojstva:



"...i sve je stvorio i svemu svrhu odredio."[180]

On je dobro znao šta će biti u njegovim stvorenjima pa je naredio Kalemu da na brižno čuvanoj ploči (Levhi Mahfuzu)[181] zapiše sve šta će biti do Kijametskog dana.

---

[179] Buharija i Muslim u poglavlju: Kitab el-iman.

[180] El-Furkan; 2.

[181] Vidi u suri El-Hadždž; 70.

I sve što postoji, pokretno ili nepokretno, postoji zahvaljujući Allahovoj volji koji kaže:

يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَهُوَ ٱلْعَلِيمُ ٱلْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾

"...On stvara što hoće, On sve zna i sve može."[182]

Dakle, ništa se ne dešava bez Allahove moći i njegove volje.

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَا۟ىْءٍ إِنِّى فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ

"I nikako za bilo što ne reci: 'Uradiću to sigurno sutra' – ne dodavši: 'Ako Bog da'!..."[183]

Kada je upitan o kaderu, imami Ahmed je odgovorio:

"Kader je kudretu Rahman (moć Milostivog)."

Definicija imami Ahmeda je sasvim potpuna i dovoljna - kader znači ono što Allah dž.š. tvrdi riječima:

قُلْ إِنَّ ٱلْأَمْرَ كُلَّهُۥ لِلَّهِ

"...reci: 'O svemu odlučuje samo Allah'..."[184]

وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ ٱلْأَمْرُ كُلُّهُۥ

"...i Njemu se sve vraća..."[185]

فَسُبْحَٰنَ ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ مَلَكُوتُ كُلِّ شَىْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

"Pa neka je hvaljen Onaj u čijoj je ruci vlast nad svim, Njemu ćete se vratiti!"[186]

---

[182] Er-Rum; 54.

[183] El-Kehf; 23,24.

[184] Ali Imran; 154.

[185] Hud: 123.

[186] Jasin: 83.

مَا مِن شَفِيعٍ إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِذْنِهِ

"Niko se neće moći zauzimati ni za koga bez dopuštenja Njegova."[187]

Ono što je posebno važno napomenuti kada je riječ o kaderu, jeste da kader ne negira uzroke, ni sudbinske ni šerijatske. Naprotiv, i uzroci ulaze u Allahove odredbe. Allah dž.š. je vezao posljedice za njihove uzroke.

Razlika između kada'a i kadera

Neki islamski učenjaci kažu da je kader zakonitost u svemiru i sistem kojim ga je Allah regulirao. U prilog tome navode slijedeće ajete: "Mi sve s mjerom stvaramo."[188] "I Mjesecu smo odredili položaje.."[189] "U Njega sve ima mjeru."[190]

Razliku između kadera i kada'a navode primjerom: Na zgradama koje se podižu, objesi se ploča na kojoj piše: projektant:, inženjer…, izvođač radova:, poduzetnik… Inženjer crta plan, određuje visinu zgrade, debljinu zidova, materijal koji će upotrijebiti, postotak svakog od njih, zatim gdje će biti vrata, prozori. Ovo je primjer kadera. Poduzetnik realizira ono što je odredio inženjer. To je primjer kadaa. I jedno i drugo su isključivo u Allahovoj kompetenciji.

Neki opet kažu da je kada ono što je zapisano u Levhi Mahfuzu, a kader je samo događanje zapisanog.

Vjernik je svjestan savršenosti Svoga Gospodara, koje je samo On dostojan i svjestan je da sve što se dešava ima svoju

---

[187] Junus: 3.

[188] El-Kamer; 49.

[189] Jasin; 39.

[190] Er-Ra'd; 8.

mudrost i svrhu i onda kada nije u stanju dokučiti neku Allahovu mudrost, on shvata svoje neznanje spram Allahova znanja i on se ne suprostavlja Mudrom, Sveznajućem i Onome koji je o svemu obavješten, koji kaže:

لَا يُسْئَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْئَلُونَ ﴿٢٣﴾

"On neće biti pitan za ono što radi, a oni će biti pitani."[191]

Temelji kadera :

Kader se temelji na vjerovanju u Allahova savršena svojstva i Njegova lijepa imena kao što su: znanje, moć i volja . Allah dž.š.u Kur'anu kaže:

وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٩﴾

"...On sve zna."[192]

وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾

"...On sve može."[193]

فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾

"On radi sve što je njemu volja."[194]

Imami Tahavija u vezi kadera kaže:

"Sve se odvija po Njegovom određenju i volji. Njegova volja se ostvaruje a ne volja ljudi, izuzev što On htjedne. Pa

[191] El-Enbija; 23.

[192] El Bekare: 29.

[193] El Hadid: 2.

[194] El Burudž: 16.

ono što im On želi to će i biti, a ono što On ne želi neće im se ni desiti. Niko nije u stanju odbiti Njegovu odredbu, niti je izmijeniti ili na bilo koji način na nju uticati i niko ne može Allahovu odredbu nečijom drugom potisnuti."

Islamski učenjaci spominju da vjerovanje u kader sadržava četiri stvari:

1. Vjerovanje da je Allah dž.š. znao o svim stvarima svojim praiskonskim znanjem prije nego su i stvorene: da je znao njihovu odredbu, njihovo vrijeme (u kome će živjeti), edžel (vrijeme smrti), njihovu nafaku i ostalo. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾

"...Allah zaista sve zna."[195]

۞ وَعِندَهُۥ مَفَاتِحُ ٱلۡغَيۡبِ لَا يَعۡلَمُهَآ إِلَّا هُوَۚ وَيَعۡلَمُ مَا فِي ٱلۡبَرِّ وَٱلۡبَحۡرِۚ وَمَا تَسۡقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعۡلَمُهَا وَلَا حَبَّةٖ فِي ظُلُمَٰتِ ٱلۡأَرۡضِ وَلَا رَطۡبٖ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَٰبٖ مُّبِينٖ ﴿٥٩﴾

"U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne opadne a da On za njeg ne zna: i nema zrna u tminama Zemlje niti ičeg svježeg, niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi."[196]

2. Vjerovanje da je sve; dobro i loše, pokornost i nepokornost, edžel, nafaka i ostalo, zapisano u Levhi Mahfuzu. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

---

[195] El Ankebut: 62.

[196] El En'am: 59.

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ إِنَّ ذَٰلِكَ فِي كِتَٰبٍ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

"Zar ne znaš da je Allahu poznato sve što je na nebu i na Zemlji? To je sve u Knjizi; to je uistinu Allahu lahko!"[197]

Alija r.a. prenosi da je Poslanik a.s. rekao: " 'Nema ni jednog od vas a da mu nije zapisano njegovo mjesto u Džennetu ili Džehennemu.' Rekoše: 'Allahov Poslaniče, hoćemo li se osloniti na to a da ne radimo'? Poslanik a.s. reče: 'Radite a svakom će biti olakšano ono za šta je stvoren. Što se tiče sretnih, njima će biti olakšana djela sretnih, a što se tiče nesretnih njima će biti olakšana djela nesretnih'."[198]

3. Vjerovanje da se ne nalazi ništa u Allahovom carstvu što On ne želi, niti se išta može desiti na nebesima ili Zemlji bez Njegove volje.

Allahova volja se dijeli na:

1. Irade kevnijje;

Znači Allahova želje i htijenje, tj. da se ništa ne događa bez Njegove volje, i to je Njegova apsolutna, sveobuhvatna volja i odnosi se na sve stvoreno. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٩﴾

"A vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!"[199]

2. Irade šer'ijje;

Pod ovom drugom vrstom Allahove volje se podrazumijeva težnja i ljubav, kao što se navodi u ajetima: "Allah želi da

---

[197] El Hadždž: 70.

[198] Buharija: kitab tefsir el-Kur'an, Muslim: kitab el-kader.

[199] Et Tekvir : 29.

/am objasni i da vas putevima kojima su išli oni prije vas ıputi, i da vam oprosti. – A Allah sve zna i mudar je. Allah želi la vam oprosti, a oni koji se za strastima svojim povode žele la daleko s pravog puta skrenete. Allah želi da vam olakša, - a :ovjek je stvoren kao nejako biće."[200] Razlika između ove dvije /rste volje je u tome što je prva stalna i nepromjenljiva, tj. ono što Allah želi da se dogodi ili da bude, ono se mora dogoditi.

A što se tiče druge vrste volje, ona se može sprovesti na ıekim ljudima, a i ne mora. To se vidi i da razumjeti i iz toga što nas Allah dž.š. obavještava da On želi nekim ljudima uputu, želi ljudima Islam, želi da oni spoznaju istinu i da im On oprosti, a i pored toga većina ljudi se ne kaje i ne spoznaje istinu.

4. Allah dž.š. je jedini stvoritelj svih stvari i bića, njihovih svojstava i djela. Allah je stvorio sve Svojom voljom i moći. Stvorio je ljude i njihovu opskrbu, njihova dobra djela i grijehe. Sve se Allahu vraća i samo Njemu će se račun polagati. Ništa od djela Njegovih robova nije izvan Allahove moći i volje.

Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ
سَبۡعَ سَمَٰوَٰتٖ وَمِنَ ٱلۡأَرۡضِ مِثۡلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ ٱلۡأَمۡرُ بَيۡنَهُنَّ لِتَعۡلَمُوٓاْ أَنَّ
ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدۡ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عِلۡمَۢا ﴿١٢﴾

"Allah je sedam nebesa i isto toliko zemalja stvorio: Njegovo naređenje na sve se njih odnosi, a nek znate da je Allah kadar sve i da Allah znanjem Svojim sve obuhvata!"[201]

Arš i ostala nebesa, Zemlju, meleke, mora i rijeke, životinje i ostala stvorenja, stvorena su voljom i moći Njegovom,

---

[00] En-Nisa; 26-29.

[01] Et Talak: 12.

nema stvoritelja niti gospodara mimo Njega. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَلِدْ
وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌۢ ﴿٤﴾

"Reci: 'On je Allah – Jedan! Allah je utočište svakom! Nije rodio i rođen nije, i niko Mu ravan nije'!"[202]

Uzvišeni je takođe rekao:

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۖ لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

"A vaš Bog – jedan je Bog! Nema boga osim Njega, Milostivog, Samilosnog!"[203]

Vjerujemo da je i dobro i zlo određeno od Allaha

Kao što smo već napomenuli, Allah je apsolutni Gospodar i Stvoritelj svega, svako dobro i zlo je stvorio Allah dž.š. jer je On Jedini Stvoritelj a sve ostalo su stvorenja. Međutim, ako nas zadesi neko dobro onda kažemo da je to od Allaha, a ako nas zadesi zlo ili nesreća, onda je to kazna zbog naših grijeha ili iskušenje od Allaha pomoću kojeg On učvršćuje Svoje robove.

Allah dž.š. u Kur'anu kaže: "Sreća koja ti se dogodi od Allaha je, a nesreću koja te zadesi sam si zaslužio."[204]

Ibni Abbas povodom riječi: "A nesreću koja te zadesi sam si zaslužio", kaže: " 'to znači: 'Zbog tvojih grijeha, Ja sam ti je odredio'."

---

[202] El-Ihlas; 1-4.

[203] El-Bekare; 163.

[204] En Nisa: 79.

Čovjek ima ograničen izbor i slobodu

Čovjek ima slobodu, ali ona nije potpuna. Čovjekova volja je podvrgnuta Allahovoj volji. Ona je ograničena raznim vanjskim i unutarnjim faktorima. Čovjek može zaželjeti što god hoće, ali ne može ostvariti sve što želi. Ima um kojim može prosuđivati materijalne stvari, razlikovati dobro od zla, ispravno od neispravnog. Ima volju kojom može raditi dobro i zlo. Svaki pametan čovjek shvata da je namaz dobro, a da je blud zlo. Može, kad izađe iz kuće, ići udesno, u džamiju da klanja, ili ulijevo u kafanu da pije alkohol. Ako je moja ruka zdrava, mogu da je podignem. Mogu da podignem svoju ruku i dam novac siromahu, ili je podignem da udarim štapom nevinog. Učenik može ispuniti vrijeme učenjem i zalaganjem, a može provoditi vrijeme u igri i zabavi. Može pokrenuti ruku svojom voljom, jer mu je Allah dž.š. učinio njene mišiće pokornim, ali ne može upravljati mišićima srca i želuca. Učenik, na primjer, može biti oštrouman; jedanput pročita lekciju i zapamti je, a zatim se igra i zabavlja; a može biti mentalno zaostao, uči dan-noć, a ništa ne shvata i ne pamti. Može biti rođen u mirnom domu, da mu je otac učen, pa mu pomaže u učenju, a može se desiti da bude rođen u bučnom domu, od oca neznalice, pa mu to odmaže u učenju. Ne može sam sebi darovati inteligenciju, ne može birati sebi roditelje, niti vrijeme u kome će se roditi, niti zdravu sredinu u kojoj će provesti svoje djetinjstvo.

Prema tome čovjek, ima slobodnu volju u smislu izabiranja između dobra i zla, a nema uticaja kada se radi o stvarima kao što su: kada će se roditi i gdje, hoće li biti visok ili nizak, crn ili bijel, ružan ili lijep, siromašan ili imućan, ove ili one nacije i slično.

Nagrada i kazna su povezani sa slobodom

Nagrada i kazna su uvjetovani slobodom i ako nema slobode, nema ni kazne. Ko je primoran učiniti zlo, ne kažnjava se zbog njega. Allah dž.š. nas kažnjava samo zbog onog u čemu imamo izbor: da učinimo ili ne. Čovjeku pripada nagrada za ono što dobro uradi, a i kazna za ono što pogriješi. Allah dž.š. ne zadužuje ni jednu osobu iznad njene moći, a ne zanemaruje ništa, bez obzira koliko sićušno bilo.

Pravdanje nevjernika i griješnika kaderom

Neke neznalice smatraju kako ih je Allah poslao u zabludu i spriječio ih da ne obavljaju namaz, ne prakticiraju post i druge vidove ibadeta, da je druge uputio, potkrepljujući te tvrdnje Allahovim riječima koje su upućene Poslaniku a.s. "Ti ne upućuješ koga voliš, nego Allah upućuje koga hoće i On najbolje zna one koji su na pravom putu."[205]

Oni koji ovako misle i govore, ne znaju da uputa (hidajet) ima dva aspekta:

Ukazivanje na pravi put

Ukazivanje na pravi put je isto kao, kad ti neko objasni kojim putem možeš doći do željene kuće i onda ti sam ideš da je pronađeš. Znači, On ti je ukazao na taj put, objasnio ti ga, tj. on te uputio.

Poslanici su imali ulogu da na ovaj način čovječanstvu ukazuju na pravi put.

---

[205] El-Kasas; 56.

Vođenje pravim putem

To je kao kad bi naišao na jednu plemenitu i ljubaznu osobu i pitao je za put koji vodi do željene kuće, a on ti ukazao na taj put, objasnio ti ga i na kraju, na tvoju molbu, autom te lično odvezao do željenog cilja. E to je vođenje pravim putem, i ovaj aspekt Upute dolazi onda kad osoba prihvati ukazivanje na pravi put a zatim zatraži pomoć, odnosno vodiča koji će ga voditi pravim putem.

Poslanici su, dakle, ukazivali na pravi put, ali oni nisu mogli pružiti i ovaj drugi aspekt Upute, jer Allah tu mogućnost daje samo onome kome On hoće. Zato Allah kaže Muhammedu a.s.: "Ti ne upućuješ koga voliš, nego Allah upućuje koga hoće i On najbolje zna one koji su na pravom putu."[206] Tj. Allah upućuje onoga ko prihvati da ukazani put i zatraži pomoć i vođenje tim putem.

Allah nikoga neće odvesti u zabludu, osim onoga koga On hoće, tj. koji sam tu zabludu želi time što odbija slijediti ukazani mu put i tako zaluta. Allah dž.š. kaže: "...i kad oni skrenuše u stranu - Allah učini da i srca njihova u stranu skrenu – a Allah neće ukazati na pravi put narodu koji je ogrezao u grijehu."[207]

Neki koji ne obavljaju namaz kažu "da ga ne obavljaju zato jer je tako zapisano u Levhi Mahfuzu", što je svojevrsna obmana jer onaj ko obavlja namaz, on ga obavlja po sopstvenom izboru, bez ikakve prisile, a onaj ko ostavlja namaz, on ga ostavlja takođe po sopstvenom izboru, bez ikakve prisile. To što je oduvijek tako zapisano u Levhi Mahfuzu nije nikakav vid prisile što ćemo donekle objasniti slijedećim primjerom:

---

[206] El-Kasas; 56.

[207] Es-Saff; 5.

Pogledajmo u jednog oštroumnog učitelja, koji dobro poznaje svoje učenike i koji postavlja pitanja za ispit. Kada bi on na papir stavio sva imena onih učenika za koje je siguran da neće proći na ispitu i imena onih za koje je siguran da će proći, a zatim bi se nakon rezultata oni koji nisu prošli, pravdali kako učiteljeva pretpostavka tj. da neće proći, pravi uzrok njihova neuspjeha!

Da li će njihovo pravdanje biti uvaženo, ili će im se reći kako je ono što je učitelj napisao na papir rezultat njegovog prethodnog iskustva i poznavanja njihovog znanja, i kako je njihov neuspjeh rezultat njihovog nerada i nemarnosti, te da se ne pravdaju zanemarujući iskustvo i znanje svog učitelja.

Allah nas je stvorio da proživimo period iskušenja i ispita na ovom svijetu, a On je, znajući rezultate tog ispita, propisao nevolje onima koji su nesretni, a blagostanje onima koji su sretni, shodno Njegovom znanju, koje obuhvata sve što je bilo i sve što će biti. Allah dž.š. u Kur'anu kaže:

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾

"A kako i ne bi znao Onaj koji stvara, Onaj koji sve potanko zna, koji je o svemu obavješten."[208]

Možda će učitelj pogriješiti u procjeni rezultata svojih učenika, ali Allahovo je određenje nepogrješivo u procjeni djela svojih robova.

Tako su neznalice svoje grijehe i zabludu, htjeli opravdati Allahovim znanjem i savršenstvom. Allahovo znanje je, uistinu, oduvijek, ono nije stečeno.

---

[208] El-Mulk; 14.

Pokuđenost polemike o kaderu

Naši su razumi ograničeni i Allah dž.š., stvorio ih je radi upravljanja ovim svijetom, a ne da istražuju nepoznato (gajb) koje ne zna niko sem Njega. Jedna od tih gajb stvari jeste i suština stvaranja ljudskih djela i volje od Allaha.

Vjerniku je dosta da zna značenje kadera, njegove stepene i da u njega vjeruje. Da vjeruje da Allah dž.š. sve zna, da je sve stvorio i da ono što On neće ne može ni biti. Da je On pravedan i da nikome nepravdu ne čini, da je mudar i da mu ne priliči besmislica.

Allah dž.š. nam je objasnio o kaderu kao i o drugim gajb stvarima onoliko koliko nam je potrebno da znamo, a nikome nije dozvoljeno da traga za onim što je sakriveno (gajb).

Allahov Poslanik a.s. je zabranio upuštanje u polemiku o kaderu. Jednog dana se Poslanik a.s. strašno naljutio kada je zatekao ashabe kako raspravljaju o kaderu. Lice mu se zacrvenjelo te je rekao: "Zar sam vam ovo naredio, ili sam radi ovoga poslan? Zaista su oni prije vas propali i bili uništeni kada su počeli raspravljati o ovoj stvari, zaklinjem vas da o tome više ne diskutujete!"[209]

Jedan čovjek je došao Aliji r.a. i upitao ga o kaderu, na što mu je on odgovorio: "Mračan put, pa njime ne kreći." On mu ponovi pitanje, na što mu Alija r.a. reče: 'Duboko more, te ga nemoj gaziti." On ga ponovo upita, a Alija r.a. mu reče: "Tajna Allaha dž.š. te se nemoj džaba truditi da je spoznaš."

Imami Tahavija o kaderu kaže: "Kader je u svojoj osnovi tajna Allaha dž.š. u Njegovim stvorenjima koju niko nije u stanju spoznati, ni najodabraniji melek, niti bilo ko od Allahovih poslanika. Debatiranje i raspravljanje o njemu je uzrok propasti, zabranjena radnja i prekoračavanje granice. Zato se do-

---

[209] Tirmizi; kitab el-kader.

bro čuvajte svakog raspravljanja, razmišljanja i zapitkivanja o tome, jer je Allah dž.š. znanje o kaderu sakrio od svojih stvorenja i zabranio im da o njemu tragaju."

Ove riječi imami Tahavija važe za sve gajb stvari, a ne samo za kader. Musliman potpunim uvjerenjem i ubjeđenjem vjeruje da je ono što je Allah objavio da je gajb i jeste gajb, tj. da niko ne može dokučiti tu tajnu bez obzira na inteligenciju ili tehnologiju. Gajb stvari ne smiju se istraživati, jer ćemo, istražujući ono što nikako ne možemo dokučiti, sigurno pogriješiti i u zabludu otići. Dakle, u gajb se vjeruje onako kako je rečeno Kur'anom i vjerodostojnim hadisima, i o tome se ne diskutuje, a to i jeste smisao gajba.

LITERATURA

1. Kur'ani Kerim.
2. Ali Attantavi, Opći prikaz islamske vjere, Zagreb 1995.
3. Hadžić Kasim, Akaid, skripta za II razred, Sarajevo 1975.
4. Hasan Kafi ef. Pruščak, Rajske bašče, Travnik 1995.
5. Mustafa Siba'i, Poslanikov životni put, 1994.

٦. الكتب التسعة: البخاري، مسلم، الترميذي، النسائي، أبو داود، إبن ماجه، أحمد، مالك، الدارمي.

٧. سعيد القحطاني: الولاء والبراء في الإسلام.

٨. الشيخ عبد العزيز بن باز: مجموع فتاوى و مقالات متنوعة.

٩. الشيخ عبد المجيد الزنداني: توحيد الخالق.

١٠. عماد الدين ابن كثير: قصص الأنبياء.

١١. قحطان عبد الرحمن الدوري: اصول الدين الإسلامي.

١٢. محمد سلامة جبر: القضاء والقدر عند الأئمة الأعلام: ابن القيم، ابن حزم، الغزالي، الدهلوي.

١٣. محمد بن صالح العثيمين: مجموع فتاوى.

١٤. محمد بن عبدالله بن علي: نواقض الإيمان الاعتقادية و ضوابت التكفير عند السلف.

١٥. محمد نعيم ياسين، الإيمان: أركانه، حقيقته، نواقضه.

١٦. الندوة العالمية للشباب الإسلامي: الموسوعة الميسرة في الأديان والمذاهب المعاصرة.

SADRŽAJ

فهرس الموضوعات





biblioteka Iman

Safet Durguti **AKAID**

Alija r.a. je rekao:
"Ne prepoznaji istinu po ljudima,
nego upoznaj istinu, znat ćeš njene sljedbenike."
Upoznajmo Islam, pa ćemo znati
da je jedino on istina.